

T.C.
DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

YEKTA KOPAN’IN “SIRADAN BİR GÜN” ADLI
ROMANININ SÖZ DİZİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

Demet CANARSLAN

Danışman
Doç. Dr. Selma GÜLSEVİN

İZMİR - 2021

TEZ ONAY SAYFASI

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Yekta Kopan’ın ‘Sıradan Bir Gün’ Adlı Romanının Söz Dizimi Açısından İncelenmesi” adlı çalışmanın, tarafımdan, akademik kurallara ve etik değerlere uygun olarak yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

15/01/2021

Demet CANARSLAN

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

**Yekta Kopan'ın “Sıradan Bir Gün” Adlı Romanının Söz Dizimi Açısından
İncelenmesi**

Demet CANARSLAN

Dokuz Eylül Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

Türk Dili ve Edebiyatı Programı

Söz dizimi, kelimelerin bir grup ya da cümle oluşturmak için bir araya gelmelerinin kurallarını, bu grupların cümle içindeki görevlerini inceler ve cümlelerin bağlanma şekilleri ile bağlanan cümleler arasındaki şekil ve anlam ilişkilerini açıklar.

Bu çalışmada Yekta Kopan'ın “Sıradan Bir Gün” adlı romanı söz dizimi açısından incelenmiştir. Birinci bölümde yazarın hayatına ve romanın özetine kısaca yer verilmiştir. İkinci bölümde ise cümlenin ögeleri ve bu ögelerin işlevleri, kelime gruplarının tanımı ve cümle içerisindeki görevleri romandan örneklerle açıklanmış ve sonrasında cümlelerin bağlanma şekilleri, yüklem türüne ve yerine göre cümleler, cümlelerin anlam özellikleri belirtilip örneklerle konu desteklenmiştir. Son olarak da romandan seçilen cümleler cümlenin ögeleri ve kelime grupları bakımından tahlil edilmiştir. Her bir ögenin hangi kelime grubundan oluştuğu belirlenip, yazarın bu romanında hangi kelime gruplarını ne sıklıkta tercih ettiği belirlenmeye çalışılmıştır. Romanda en çok sıfat tamlaması, birleşik fiil ve isim tamlamasının bulunduğu tespit edilmiştir.

Bu tezde, tasnifler ve tahliller vasıtasıyla Türkiye Türkçesinde Söz Dizimi konusunun ana hatlarıyla anlaşılmasına yardımcı olunması amaçlanmıştır.

Anahtar Sözcükler: Söz Dizimi, Kelime Grupları, Cümlenin Ögeleri, Sıradan Bir Gün

ABSTRACT

Master's Thesis

The Syntactic Analysis of Yekta Kopan's Novel Named "Sıradan Bir Gün"

Demet CANARSLAN

Dokuz Eylül University

Graduate School of Social Sciences

Department of Turkish Language and Literature

Turkish Language and Literature Program

Syntax examines the rules of combining words to create phrases or sentences, and the function of phrases in a sentence, also explains the way sentences are connected, and the form-meaning relationship between the connected sentences.

In this study, Yekta Kopan's novel named "Sıradan Bir Gün" syntactically analyzed. The first chapter includes the author's biography and a summary of the novel. In the second chapter, elements of the sentence, functions of these elements, descriptions of phrase types, and their functions in a sentence are explained with examples from the novel. Then sentence connection forms, sentences according to the type and position of the predicate, the meaning features of the sentences are stated and the subject is supported with examples. Finally, the sentences selected from the novel are analyzed in terms of the elements of the sentence and phrases. Which phrase types each argument belongs to is defined and the author's preference in phrase types and their frequency is determined. In this novel, adjective phrases, compound verbs, and noun phrases are mostly seen.

This study aims to help to understand the main lines of Syntax of Modern Turkish through classifications and analysis.

Keywords: Syntax, Phrases, Elements of the Sentence, Sıradan Bir Gün

**YEKTA KOPAN’IN “SIRADAN BİR GÜN” ADLI ROMANININ SÖZ
DİZİMİ AÇISINDAN İNCELENMESİ**

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI	ii
YEMİN METNİ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
ŞEKİLLER LİSTESİ	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

YEKTA KOPAN VE SIRADAN BİR GÜN

1.1. YEKTA KOPAN’IN HAYATI	5
2.2. YEKTA KOPAN’IN ESERLERİ	5
1.2.1. Roman ve Öyküleri	5
1.2.2. Çocuk Kitapları	7
1.2.3. Katkıda Bulunduğu Kitaplar	7
1.3. SIRADAN BİR GÜN	8
1.4 ÇALIŞMAMIZIN YÖNTEMİ	9

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇEDE SÖZ DİZİMİ

2.1. CÜMLE	11
2.1.1. CÜMLENİN ÖGELERİ	13

2.1.1.1. YÜKLEM	14
2.1.1.2. ÖZNE	16
2.1.1.3. NESNE	19
2.1.1.4. YER TAMLAYICISI	22
2.1.1.5. ZARF	24
2.1.2. CÜMLE DIŞI ÖGELER	26
2.2. KELİME GRUPLARI	28
2.2.1. İSİM TAMLAMASI	30
2.2.2. SIFAT TAMLAMASI	34
2.2.3. SIFAT-FİİL GRUBU	37
2.2.4. İSİM-FİİL GRUBU	38
2.2.5. ZARF-FİİL GRUBU	40
2.2.6. TEKRAR GRUBU	42
2.2.7. EDAT GRUBU	44
2.2.8. BAĞLAMA GRUBU	47
2.2.9. UNVAN GRUBU	50
2.2.10. BİRLEŞİK İSİM GRUBU	50
2.2.11. ÜNLEM GRUBU	51
2.2.12. SAYI GRUBU	52
2.2.13. BİRLEŞİK FİİL	53
2.2.13.1. Bir Hareketi Karşıl原因 Birleşik Fiiller	53
2.2.13.1.1. Ana Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller	53
2.2.13.1.2. Diğer Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller	55
2.2.13.2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller	57
2.2.14. KISALTMA GRUPLARI	58
2.2.14.1. İsnat Grubu	60
2.2.14.2. Yükleme Grubu	60
2.2.14.3. Yönelme Grubu	60
2.2.14.4. Bulunma Grubu	61
2.2.14.5. Uzaklaşma Grubu	61
2.2.14.6. Vasıta Grubu	62
2.2.14.7. Eşitlik Grubu	62

2.2.14.8. Değişik Görünüşteki Kısaltma Grupları	62
2.3. CÜMLELERİN BAĞLANMA ŞEKİLLERİ	63
2.3.1. BAĞLAMA EDATLARIYLA BAĞLANAN CÜMLELER	63
2.3.2. ORTAK CÜMLE ÖGELERİYLE BAĞLANAN CÜMLELER	67
2.3.2.1. Ortak Yüklemlî Cümleler	67
2.3.2.2. Ortak Öznelî Cümleler	67
2.3.2.3. Ortak Nesnelî Cümleler	68
2.3.2.4. Ortak Yer Tamlayıcılı Cümleler	68
2.3.2.5. Ortak Zarflı Cümleler	69
2.3.3. ORTAK KİP / ŞAHİS EKLERİYLE BAĞLANAN CÜMLELER	69
2.3.4. ANLAM İLİŞKİSİYLE BAĞLANAN CÜMLELER	70
2.4. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER	70
2.4.1. FİİL CÜMLELERİ	70
2.4.2. İSİM CÜMLELERİ	71
2.5. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER	72
2.5.1. KURALLI (DÜZ) CÜMLELER	72
2.5.2. DEVRİK CÜMLELER	72
2.6. CÜMLELERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ	73
2.6.1. OLUMLU VE OLUMSUZ CÜMLELER	73
2.6.1.1. Olumlu Cümleler	73
2.6.1.2. Olumsuz Cümleler	74
2.6.2. SORU CÜMLELERİ	75
2.7. CÜMLE TAHLİLLERİ	75
SONUÇ	118
KAYNAKÇA	122

KISALTMALAR

be	bağlama edatı
blin	belirtili nesne
bsizn	belirtisiz nesne
c	cümle
cdu	cümle dışı unsur
e	edat
f	fiil
i	isim
n	nesne
ö	özne
s	sıfat
s.	sayfa numarası
tn	tamlanan
ty	tamlayan
y	yüklem
yf	yardımcı fiil
yt	yer tamlayıcısı
z	zarf

ŞEKİLLER LİSTESİ

ŞEKİL 1: İsim Tamlamasının Sayısal Dağılımı	s. 118
ŞEKİL 2: Fiilimsi Gruplarının Sayısal Dağılımı	s. 119
ŞEKİL 3: “Sıradan Bir Gün” Romanındaki Kelime Gruplarının Sayısal Dağılımı	s.120
ŞEKİL 4: “Sıradan Bir Gün” Romanındaki Kelime Gruplarının Oranları	s. 121

GİRİŞ

Dil, insanlarla iletişim kurmak için en çok yararlandığımız araçtır. Çünkü dil, her türlü duygu, düşünce, dilek ve bilginin aktarımı için zengin ve esnektir. Yeryüzünde dili olmayan bir toplum veya millet yoktur.

Cümle ise dilde yargı bildiren en küçük anlatım birimidir. Dilin temelinde cümle vardır.

Söz dizimi, kelimelerin bir grup ya da cümle oluşturmak için bir araya gelmelerinin kurallarını, bu grupların görevlerini ve anlam özelliklerini, cümlelerin bağlanma şekilleri ile bağlanan cümleler arasındaki şekil ve anlam ilişkilerini açıklayan dil bilgisi bölümüdür (Aktan, 2016: 1). Kelime ve kelime gruplarından yola çıkarak cümlelerin özelliklerini ortaya koymaya çalışır.

Söz diziminin yargılı anlatımlar ve yargısız anlatımlar olmak üzere iki unsuru vardır. Yargılı anlatımlar cümlelerdir. Cümleler dilin yargı bildiren en küçük birimidir. Yargısız anlatımlar ise kavramları pekiştirmeye yarayan kelime gruplarıdır.

Özellikle 1960'lerden itibaren Türkçe söz dizimiyle ilgili birçok çalışma yapılmıştır. Bunlardan bazıları:

Karahan (1991)'ın "Türkçede Söz Dizimi" adlı çalışması ülkemizde söz dizimi konusunda yapılmış en önemli çalışmalardan biridir. Çalışmada önce cümle ve cümlelerin öğeleri sonra da kelime grupları işlenmiş ve örneklendirilmiş, sonrasında da cümlelerin bağlanma şekilleri, yüklem türüne göre cümleler, yüklem yerine göre cümleler ve cümlelerin anlam özelliklerinden bahsedilmiş ve cümle tahlilleri ile çalışma sonlandırılmıştır.

Delice (2001)'nin "Türkçe Sözdizimi" adlı çalışması sözdizimi alanında yapılmış farklı çalışmalardan biridir. Çalışmadaki sınıflandırma ve şekli, bu çalışmayı söz dizimiyle ilgili yapılmış diğer çalışmalardan farklı bir konumda tutar. Bu çalışmada da kelime öbekleri, cümle ve cümlelerin öğeleri tanıtıldıktan sonra kelime öbekleri çözümlemelerine ve ayrıntılı cümle çözümlemelerine yer verilmiştir.

Karaağaç (2009) "Türkçenin Söz Dizimi" adlı çalışmasında kelime grupları ve cümleyi anlattığı "Söz Dizimi" bölümüne ek olarak "Sözlük ve Söz Dizimi Öğeleri" başlığı altında sözcük türleri, isim ve fiil çekim ekleri konularını da işlemiştir.

Aktan (2009)'ın "Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi" adlı çalışması dört ana başlıktan oluşur. Bunlar "Kelime Grupları", "Yargı Grupları", "Cümle Çeşitleri" ve "Cümle Çözümlemeleri"dir.

Özkan ve Sevinçli (2009), "Türkiye Türkçesi Söz Dizimi" adlı çalışmalarında "Belirtme Grubu" başlığı altında kelime gruplarını ve "Yargı Grupları" başlığı altında cümle ve cümlelerin öğelerini anlattıktan sonra cümle çeşitlerine geçmiştir. Ardından cümle çözümlemelerine de yer vermişlerdir.

Böler (2019), "Türkiye Türkçesi Söz Dizimi" adlı çalışmasında cümlelerin öğelerini ve kelime gruplarını işledikten sonra cümlelerin türlerini sıralayarak cümle çözümlemelerine yer vermiştir.

Birçok Türkçe Dilbilgisi kitabı da kitap bölümü olarak söz diziminden bahsetmiştir. Bunlara örnek olarak:

Ergin (1962), "Türk Dil Bilgisi" adlı çalışmasında kelime grupları, cümle öğeleri ve birleşik cümleleri anlatmış ve örneklemiştir.

Banguoğlu (1974), "Türkçenin Grameri" adlı çalışmasında "Belirtme Öbekleri" başlığı altında kelime gruplarından, "Yargı Öbekleri" başlığı altında cümlelerin öğelerinden ve türlerinden bahsetmiştir.

Eker (2002), "Çağdaş Türk Dili" adlı çalışmasında söz dizimi "Tümce", "Tümcenin Öğeleri", "Sözcük Grupları", "Tümce Çeşitleri" ve "Tümce Çözümlemeleri" olmak üzere beş ana başlıkta incelemiştir.

Demir ve Yılmaz (2003), "Türk Dili El Kitabı" adlı çalışmalarında söz dizimini kelime grupları ve cümle başlıkları altında işlemişlerdir.

Söz dizimi alanında birçok tez çalışması yapılmıştır. Bunlardan bazıları:

Kara, F. (1996). *Sait Faik'in Kısa Hikayelerinde Söz Dizimi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Kara, F. (2001). *Namık Kemal'in Mektuplarında Söz Dizimi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.

Özbek, E. E. (2010). *İhsan Oktay Anar'ın Suskunlar Romanında Cümlelerin Öğeleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balıkesir.

Demir, G. (2013). *Cümle Bilgisi Açısından Reşat Nuri Güntekin'in yeşil Gece Adlı Romanı Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Dayıoğlu, A. (2014). *İskender Pala'nın Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk Adlı Romanındaki Kelime Grupları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Dumlupınar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kütahya.

Yeğen, S. (2014). *Ahmet Haşim "Bize Göre/İkdam'daki Diğer Yazıları" Üzerinde Cümle Bilgisi Çalışması*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.

Özbek, G. (2016). *Mustafa Kutlu'nun Eserlerindeki Kelime Gruplarının İşlevsel Özellikleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bilecik.

Ceylan, K. (2019). *Sabahattin Ali'nin "Beyaz Bir Gemi, Portakal, Katil Osman, Böbrek" Adlı Hikayelerinde Kelime Grupları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Işık Kebapçı, E. (2019). *Akbaba Gazetesi 400-500 Sayılar Arasında Yer Alan Manzum Parçaların Kelime Grubu Tahlili*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siirt.

Örtlek, U. (2019). *Gönül Hanım Romanında Kelime Grupları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Osmaniye.

Çakır, S. (2020). *Peyami Safa'nın Matmazel Noraliya'nın Koltuğu Romanında Yüklem ve Yükleme Oluşturan Kelime Grupları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ordu.

Demir, M. (2020). *Metin Altıok'un Şiirlerinde Kelime Grupları*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.

Son zamanlarda Yekta Kopan hakkında tez çalışmaları yapılmaya başlanmıştır:

Kalem, G. N. (2019). *Yekta Kopan'ın Eserlerinde Postmodern Unsurlar*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.

Gökdemir, C. (2020). *Yekta Kopan'ın Hayatı, Sanatı ve Eserleri Üzerine Bir İnceleme*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ağrı İbrahim Çeçen Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ağrı.

BİRİNCİ BÖLÜM

YEKTA KOPAN VE SIRADAN BİR GÜN

1.1. YEKTA KOPAN'IN HAYATI

Yekta Kopan 28 Mart 1968'de Ankara'da dünyaya gelmiştir. Tiyatrocu olan babası Lütfü Kopan aracılığıyla TRT Ankara Televizyonu'nda seslendirme yapmaya başlamıştır.

1989'da Hacettepe Üniversitesi İşletme Bölümü'nden mezun olmuştur.

80'li yıllarda şiir, deneme, öykü ve eleştiri yazıları yazmaya başlamıştır. İlk kitabı olan “Fildişi Karası” 2000 yılında yayımlanmıştır.

Aldığı ödüller sırasıyla “Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri” ile 2002 Sait Faik Hikaye Armağanı, “Karbon Kopya” ile 2007 Dünya Kitap Yılın Telif Kitabı Ödülü, “Bir de Baktım Yoksun” ile de 2010 Yunus Nadi Öykü Ödülü ve 2010 Haldun Taner Öykü Ödülü'dür.

2000'li yıllarda televizyonda “Gece Gündüz” ve “Cumartesi” adlı kültür sanat programlarının sunuculuğunu yapmıştır. Youtube adlı platformda da “Yekta Kopan'la Noktalı Virgül” adlı kültür sanat programının yapımcılığını ve sunuculuğunu yürütmektedir.

Bunların dışında halen seslendirme sanatçılığına devam eden Yekta Kopan, Buz Devri, Yıldız Savaşları gibi yapımlarda da Türkçe seslendirmeler yapmıştır.

1.2. YEKTA KOPAN'IN ESERLERİ

1.2.1. Roman ve Öyküleri

Fildişi Karası, yazarın ilk öykü kitabıdır. 2000 yılında Can Yayinevi tarafından basılmıştır. On öyküden oluşan eserde değişen değer yargılarını, topluma yabancılaşmayı aydın insan gözünden nesnel bir yaklaşımla vermiştir (Kopan, 2017).

Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri, yazarın ikinci öykü kitabıdır. 2001 yılında Can Yayinevi tarafından basılmıştır. Kitap on öykü oluşmaktadır. Yekta Kopan, *Aşk*

Mutfağından Yalnızlık Tarifleri adlı eseri ile 2002 yılında Sait Faik Hikaye Armağanı'nı kazanmıştır. Öykülerde yalnızlık, iletişimsizlik, güzel günlere özlem, aile sorunları işlenmiştir (Kopan, 2013)

Daha Önce Tanışmış Mıydık?, Yekta Kopan'ın sadece internet ortamın yayımlanan öykü kitabıdır. Altı öyküden oluşur. Öykülerde yolculuk, aşk, varoluş, korku gibi konular işlenmiştir.

Yedi Derste Vicdan Muhasebesi yazarın yayımlanan üçüncü öykü kitabıdır. İlk baskısı 2003 yılında Can Yayınevi tarafından basılmıştır. Yedi öyküden oluşan bu eserde, öykü kahramanlarının vicdan muhasebesiyle karşı karşıya kalırken yaşadıkları çelişkiler anlatılmıştır.

İçimde Kim Var, yazarın ilk romanıdır. İlk baskısı 2004 yılında Can Yayınevi tarafından basılmıştır. Roman yüz altmış sekiz sayfa ve altı bölümden oluşmaktadır. Farklı bölümlerde anlatılan farklı karakterlerden bahseden bu roman birçok öyküden oluşuyor gibi görünse de bir noktada öyküler birbirine bağlanır. Roman, aile arasında yalan ve aldatma üzerine kurulan ilişkileri ve geç kalmış bir hesaplaşmayı anlatır (Kopan, 2014a).

Kara Kedinin Gölgesi, yazarın beşinci öykü kitabıdır. İlk baskısı 2007 yılında Can Yayınevi tarafından basılmıştır. Yirmi altı öyküden oluşan bu eserde yolculuk, anılar, ilişkiler isimleri belli olmayan karakterler aracılığıyla okura aktarılır.

Karbon Kopya, yazarın 2007 yılında Can Yayınevi tarafından basılmış bir diğer öykü kitabıdır. Kitap, on öyküden oluşur. Yekta Kopan bu eserinde rüya, mektup, çeviri gibi unsurlar kullanarak oyunlaştırma tekniği ile okuyucuyu okuma eyleminde aktif kılan bir anlatım tarzı benimsemiştir. Yazar bu eseri ile 2007 Dünya Kitap Yılın Telif Kitabı Ödülü'ne layık bulunmuştur.

Bir de Baktım Yoksun, yazarın yedinci öykü kitabıdır. İlk baskısı 2009 yılında Can Yayınevi tarafından yapılan bu eserde altı öykü yer almaktadır. Temelinde baba-çocuk ilişkisinin yer aldığı bu öykü kitabı ile Yekta Kopan, 2010 Yunus Nadi Öykü Ödülü ve 2010 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü almıştır.

Kediler Güzel Uyanır, 2011 yılında Can Yayınevi tarafından basılmıştır. Yazarın sekizinci öykü kitabıdır. Kitap, üç ana başlıkta toplanmış birçok kısa öyküden oluşur.

Aile Çay Bahçesi, yazarın ikinci romanıdır. İlk baskısı 2013 yılında Can Yayinevi tarafından yapılmıştır. Dokuz bölümden oluşan roman, kahramanların kopuk aile ilişkilerini ve bu nedenle oluşan yalnızlaşmalarını ve pişmanlıklarını anlatır.

İki Şiirin Arasında, yazarın yayımlanan dokuzuncu öykü kitabıdır. 2014 yılında Can Yayinevi tarafından basılmıştır. İki bölümden oluşur. İkinci bölümünde *Daha Önce Tanışmış Mıydık?* adlı eserinden öykülere de yer verilmiştir.

Sakın Oraya Gitme, 2016 yılında Can Yayinevi tarafından basılmıştır. On iki öyküden meydana gelir. Bu kitaptaki öykülerinde karamsar, kederli bir hava hakimdir. Öykülerde yazarlık ve sansür, diktatörlük, mahkumiyet, işkence, intihar gibi konulardan bahsedilmiştir.

Sarmaşık, 2020 yılında Can Yayinevi tarafından basılmış çizgi roman türünde bir eserdir. Yekta Kopan'ın yazdığı bu eserin illüstrasyonu Levent Gönenç tarafından yapılmıştır.

1.2.2. Çocuk Kitapları

Burun, Yekta Kopan'ın ilk çocuk kitabıdır. 2009 yılında Marsık Yayinevi tarafından basılan bu kitap, yirmi dört sayfadan oluşmaktadır. Alex Pelayo tarafından çizilmiştir. Eser, bir sabah burnunun yerinde olmadığını fark eden Ali'nin burnunu arayışını anlatır.

Burun Tatilde, 2017 yılında Marsık Yayinevi tarafından basılmış bir çocuk kitabıdır. *Burun* gibi bu eser de Alex Pelayo tarafından çizilmiştir. Yirmi dört sayfadan oluşmaktadır. Bu eserde, Ali'nin deniz kenarındaki bir tatili anlatılır.

1.2.3. Katkıda Bulunduğu Kitaplar

İpekli Mendil, Yekta Kopan'ın editörlüğünü yaptığı Tanzimat döneminden günümüz yazarlarına uzanan bir sözlük çalışmasıdır. 2014 yılında Can Yayinevi tarafından basılmıştır. Adını Sait Faik'in "İpekli Mendil" adlı öyküsünden almıştır. Eserde 300 farklı öykücünden alınan örnekler maddeleştirilerek bir sözlük biçiminde okuyucuya sunulmuştur (Kopan, 2014b).

20015 ve 2016 yıllarında Yekta Kopan'ın projesi olan Can Almanak Kùltür Sanat Yıllığı yayımlanmıştır.

1.3. SIRADAN BİR GÜN

Sıradan Bir Gün, Yekta Kopan'ın 2018'de Can Yayinevi tarafından basılan romanıdır. On altı bölümden ve yüz seksen dört sayfadan oluşur.

Romanın baş karakteri, Armağan Gündoğdu adında bir kişisel gelişim kitabı yazarıdır. Romanın başlangıcına son dan bir bölüm eklenmiştir. Bu bölümde Armağan Gündoğdu'nun roman içerisinde bir kadının öldürölmesine tanık olacağını ve kişisel gelişim kitapları yazmayı bırakacağını öğreniriz. Bunun ardından roman, Armağan Gündoğdu'nun güne, 3.250 kilometre uzaktaki eşiyle kavga ederek başlamasıyla devam eder.

Armağan Gündoğdu, gazeteci bir baba ile öğretmen bir annenin tek çocuğudur. Yaptığı haberler nedeniyle sık sık saldırılara ve tehditlere maruz kalan babası ve yakınında bulunduğı için annesi tetikçiler tarafından öldürölür. O sırada Armağan henüz bir bebektir. Anneannesi ve dedesiyle yaşamaya başlar. Anneannesi ve dedesi anne ve babasının nasıl öldüğünü uzun bir süre anlatmazlar.

Üniversite için İstanbul'a gider. Orada sosyoloji okumaya başlar. O sırada Adnan'la, Mehpare'yle, İrem'le ve Sedat'la tanışır ve İrem'e aşık olur.

Armağan Gündoğdu, eşi İrem ve eşinin yakın arkadaşı Sedat ile kişisel gelişim kitapları yazma işine girişirler. Armağan Gündoğdu kitapları yazar, eşi İrem pazarlar ve Sedat da kitapların yazarı için yarattıkları Mert Güriz kimliğiyle sunumlar yapar. Armağan kişisel gelişim kitapları yazarak insanları kandırdığını düşündüğü için mutlu değildir, kitabında ilerleyememektedir ve bu nedenle eşiyle sürekli tartışmaktadır.

Bu tartışmanın ardından akıl danışmak için gittiğı üniversite yıllarından beri arkadaş olduğı Adnan'ın tavsiyelerinden sıkılır.

Sonrasında bir parkta dolaşmaya çıkar ve orada gördüğü bir kadını yazmak istediğı ama bir türlü başlayamadığı romanın kahramanına benzetir. Bu nedenle bir süre kadını takip eder. Fakat o kadın parkta bir erkek tarafından silahla vurularak öldürölür.

Bu sırada parkta meydana gelen karışıklıkta Armağan, Hediye adlı genç bir kadın ile çarpışır ve yere yığılır. Gözlerini açtığında o genç kadın Armağan'ı bir kafeye getirmiş ve iyileşmesini beklemektedir. Sonra bir süre Hediye ve Armağan sohbet ederler ve bu sohbet sırasında Armağan utandığı için kişisel gelişim kitapları yazdığını söyleyemez.

Hediye'yle yolları ayrıldıktan sonra bir kafe televizyonunda eşi İrem'in çalışmak için gittiği yer olan Stockholm'de bir terör saldırısı gerçekleştiği haberini alır. Eşine ulaşamaz, fakat sonra televizyonda bir sunucunun patlama sonrası çevredeki insanlarla röportaj gerçekleştirdiğini ve orada İrem'in de bulunduğunu görür. Daha sonra telefonda da görüşürler ve romanın başında gerçekleştirdikleri tartışma tamamen unutulur veya anlamsız görünür.

Roman Armağan Gündoğdu'nun sahte kişisel gelişim yazarı Mert Güriz'i yok etmeye karar vermesiyle ve bütün yaşananları kaleme almaya başlamasıyla biter.

1.4. ÇALIŞMAMIZIN YÖNTEMİ

Bu tez çalışmasında Yekta Kopan'ın “Sıradan Bir Gün” adlı romanı üzerinde söz diziminin kuralları, anlam özellikleri, cümlelerin bağlanma şekilleri ve cümleler arasındaki anlam ilişkileri incelenmiştir. Çalışmada, romandaki bütün cümlelerin ögeleri gösterilip, her bir ögenin hangi kelime grubundan oluştuğu gösterilerek yazarın bu romanında hangi kelime gruplarını ne sıklıkta tercih ettiği belirlenmeye çalışılmıştır.

Yekta Kopan'ın “Sıradan Bir Gün” adlı romanı hem çağdaş olduğu hem de çalışmamız için gereken veriyi verebilecek bir kalıpta ve dolulukta olduğu için seçilmiştir. 184 sayfalık roman bize çalışmamızda kullanmamız için 1353 sayfalık bir veri sunmuştur. Sonra bu veri, Leyla Karahan'ın “Türkçede Söz Dizimi” çalışmasındaki başlıklandırmalar ve konu sıralaması dikkate alınarak işlenmiştir.

Çalışmada önce bütün cümlelerin ögeleri bulunmuş, sonra her bir ögeyi oluşturan en büyük kelime grubu belirlenmiştir. Yüksek lisans çalışmasının sınırlarını çok genişleteceğinden, iç içe geçmiş kelime grupları dikkate alınmamıştır. Örneğin, “Bu sıcakta mantoyla sokağa çıkmış şişman bir kadının karşısına dikilip, ‘Bu bölümde büyük indirim var ablacığım! Şok şok şok! Her şey beş lira, al götür!’ diyen satıcıyı /

Mert Güriz kitabı okurken / hayal ettim” (Kopan, 2018: 57) cümlesinde nesneyi oluşturan “Bu sıcakta mantoyla sokağa çıkmış şişman bir kadının karşısına dikilip, ‘Bu bölümde büyük indirim var ablacığım! Şok şok şok! Her şey beş lira, al götür!’ diyen / satıcı” grubu sıfat tamlaması olarak incelenirken daha içte yer alan “Bu sıcakta mantoyla sokağa çıkmış şişman bir kadının karşısına dikilip, ‘Bu bölümde büyük indirim var ablacığım! Şok şok şok! Her şey beş lira, al götür!’ diyen” sözlerinin oluşturduğu sıfat-fiil grubu ve daha içte yer alan fiilimsi grupları, tamlamalar, kelime grupları dikkate alınmamıştır. Böylelikle yazarın öge oluşturmadaki kelime grubu tercihleri görülmeye çalışılmıştır.

Bütün eser bu şekilde incelendiğinde 1353 sayfalık bir malzeme oluşmuştur. Bu malzemenin hepsi değerlendirilmiş, 184 sayfalık romandaki her bir ögeyi oluşturan en büyük kelime grupları sayılmış ama sayfa sayısının fazlalığından dolayı sadece bir kısmı örnek olarak gösterilmiştir. Sonuçtaki sayısal veriler romanın tamamına aittir.

Çalışmamıza Yekta Kopan’ın hayatı ve edebi eserleri tanıtılarak ve sonrasında çalışmamızda kullanılan “Sıradan Bir Gün” romanının özeti verilerek başlanmıştır. Sonrasında söz dizimi konusuna girerek cümle, cümlenin ögeleri ve cümle dışı ögeleri tanıtılarak romandan cümlelerle örneklendirilmiştir.

Daha sonra Kelime Grupları konusu ele alınarak genel örneklerden sonra kelime grupları ayrı ayrı açıklanmış ve özellikleri belirtilerek örneklendirilmiştir.

Sonrasında da Cümlelerin Bağlanma Şekilleri, Yüklemin Türüne Göre Cümleler, Yüklemin Yerine Göre Cümleler ve Cümlelerin Anlam Özellikleri konuları romandan örneklerle açıklanmıştır.

Cümle Tahlilleri bölümünde de romandan cümleler seçilerek cümlenin ögeleri ve kelime grupları gösterilmiştir.

Son olarak, Sonuç bölümünde birtakım tasnif sorunlarına değinerek adlandırmakta zorlanılan kelime gruplarından bahsedilmiş ve grafiklerle kelime gruplarının kullanılma sayıları belirtilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRKÇEDE SÖZ DİZİMİ

2.1. CÜMLE

Cümle, dilde yargı bildiren en küçük birimdir ve dilin temelini oluşturur.

Karahan, cümleyi “bir düşünceyi, bir duyguyu, bir olayı yargı bildirerek anlatan kelime veya kelime dizisi” (Karahan, 2013: 9) şeklinde tanımlar.

Ergin ise cümle için “hüküm grubu” ifadesini kullanır. Cümlelerin temel işlevinin hüküm ifade etmek olduğunu belirtir (Ergin, 2012: 398).

Delice’ye göre ise cümle doğru bir şekilde tanımlanmamaktadır. Yargı bildiriyor olması; bir çekimli fiilin tek başına cümle olması; kelime veya kelime dizisi olması; bir düşünce, duygu, durum ve olayı aktarması veya bazı kurallarla bir araya gelmiş ve aralarında ilişkiler bulunan söz dizimi olması cümleyi tanımlamak için yeterli değildir. Çünkü söz dizimi açısından cümle kabul etmediğimiz söz öbekleri de yargı bildirebilir. Bir çekimli fiil onunla birlikte özne veya nesne bulundurmada cümle oluşturamaz. Kelime dizisi ile cümle oluşturulabilmesi için bu kelime dizilerinden birinin yüklem ve diğerlerinden birinin özne veya nesne olması şarttır. Cümleyi tanımlamak için söylenen “bir düşünce, duygu, durum ve olayı aktarma” ifadesi eksik bir söylemdir. Ve son olarak bazı kurallarla bir araya gelmiş olma şartı cümle için doğru olsa da sadece cümleye has değildir (Delice, 2012: 38, 39). Bütün bu sebepleri sıraladıktan sonra Delice cümleyi “Cümle bir yüklemle -biri mutlaka özne veya nesne olmak koşuluyla- ona bağlı en az bir tamamlayıcıdan oluşan ve bir kılış, oluş veya durum bildiren sözdizimidir” (Delice, 2012: 39) şeklinde tanımlar.

Cümleler yargı bildiren kelime ve kelime grupları ile kurulur. Yargı bildiren tek kelimelik çekimli bir fiil veya isim ile tek kelimelik bir cümle kurulabilir (Karahan, 2013: 10):

- Heyecanlıydım (s. 39).
- Tazeleniyorduk (s. 46).

Varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri karşılayan bütün kelime ve kelime gruplarına, ekle veya eksiz olarak yargı yüklenebilir ve böylece bu yapılar cümleye dönüştürülebilir:

- Kariyer dediğiniz nedir ki zaten?
- Bir meslek (s. 132).

Bu örnekte “bir meslek” kelime grubuna önündeki soru nedeniyle bir yargı yüklenmiş ve böylelikle cümleye dönüşmüştür.

Bir soruya karşılık olarak kullanılan “evet, hayır, var, yok” gibi sözler de cümle değerindeki yargılı sözlerdir:

- Peki insanlar o kitapları benim yazdığımı bilseler bütün bu öfkem geçecek miydi?
- Hayır (İnsanlar o kitapları benim yazdığımı bilseler bütün bu öfkem geçmeyecekti) (s. 90).

Cümlede yargı bildiren öge yüklemidir, diğer ögeler yüklemnin özelliklerine göre cümleye bağlanır:

- Dökmüştü (y)
- Şarap (bsizn) / dökmüştü (y)
- Yere (yt) / şarap (bsizn) / dökmüştü (y)
- Gülerken (z) / yere (yt) / şarap (bsizn) / dökmüştü (y)
- İrem (ö) / gülerken (z) / yere (yt) / şarap (bsizn) / dökmüştü (y) (s. 113).

Karşılıklı konuşmalarda cümleler sadece yüklemden meydana gelse de cümlelerin anlamı yakınındaki bir cümle ile tamamlanır:

- Bizim işleri etkiler mi bu satış?
- Etkiler herhalde (Bu satış bizim işleri etkiler herhalde) (s. 22).

Bu örnekte öncesinde sorulan soruya “Etkiler herhalde.” şeklinde cevap verilmiş ve böylelikle soru cümlesinde bulunan “bizim işleri” ve “bu satış” ögeleri eksiltilmiştir.

- Sen okudun mu Uyarca’yı?
- Okudum (Ben Uyarca’yı okudum) (s. 54).

Geçişli fiil cümleleri zorunlu olarak nesne de barındırmalıdır. Bu nedenle geçişli bir fiilin yüklem olduğu bir cümlede bütün ögeler bulunabilmektedir:

- Garsonu çağırıp (z) / kulağına (yt) / bir şeyler (n) / fısıldamıştı (y) / Sedat (ö) (s. 18).

- O veda gününde (z), / “Bir kitap var ki, o benim özelimdir,” derken (z) / çantasından (yt) / bir hediye paketi (n) / çıkarmıştı (y) / Mehpare (ö) (s. 38).

“Yaşananları bu sırayla anlatmamdan farklı bir anlam çıkarılmasını istemem (s. 113)” cümlesinde “istemem” ögesindeki –m eki öznenin 1. teklik kişi olduğuna işaret eder. Ancak bazı cümleler öznesiz de kurulabilmektedir:

“Hep grup halinde gidilirdi bir yerlere” (s. 109) cümlesinde yüklem olan “git-” fiili geçişsiz olup edilgen çatılı olduğu için bu cümlede özne bulunmamaktadır.

Geçişli fiil cümlelerinde nesne zorunlu ögedir fakat geçişsiz fiil cümlelerinde nesne bulunmaz. İsim cümlelerinde ise nesneye çok seyrek rastlanır. Fakat böyle bir yapıya incelediğimiz Sıradan Bir Gün adlı romanda rastlanmamıştır.

- Yalnızlığın yarattığı güvensizlik duygusuyla başa çıkamıyordum (s. 32).

Yüklemin istemine göre yer tamlayıcısı ve zarf zorunlu veya yardımcı öge olarak yer alır.

“Tül perdeyi parmağımın ucuyla aralayıp (z) / sokağa (yt) / baktım” (s. 11). Bu cümlede bak- eylemi bir yer tamlayıcısına ihtiyaç duyduğu için bu cümlede bu öge zorunlu ögedir, zarf ise yardımcı öge olarak yer alır.

“Yalnızlığın yarattığı güvensizlik duygusuyla (z) / başa çıkamıyordum” (s. 32). Bu cümlede ise başa çık- eylemi araç eki almış bir ögeye ihtiyaç duyar ve bu öge de bu cümlede zorunlu olarak bulunan zarftır.

Türkçenin söz diziminde kurallı cümle sıralaması şu şekildedir: özne+tümleç+yüklem. Fakat bu sıralama konuşma dilinde ve şiir dilinde bozulabilir. Ve bu şekilde dikkat çekmesi, vurgulanması istenen öge yüklem hemen önüne getirilir:

- Zaten son aylarda işlerin çoğunu *ben* yapıyordum (s. 39).
- Mert Güriz’de kirlendiğini düşündüğün duruşunu *sosyal medyada* aklamaya çalışıyorsun (s. 68).

2.1.1. Cümlelerin Öğeleri

Bir cümlelerin oluşabilmesi için yükleme ek olarak özne veya nesne yeterlidir. Bunların dışındaki öğeler cümle içerisinde seçimlidir. İfade edilmek istenen düşünceye, duyguya göre görev alırlar (Böler, 2019: 21).

Cümlenin ögeleri: yüklem, özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarftır.

2.1.1.1. Yüklem

Cümlenin kurucu ögesidir, cümle yüklem üzerine kurulduğu için yüklemsiz cümle olmaz. Cümledeki yargıyı üzerinde taşır. Kılış, oluş ve durum bildirir. Yüklem cümlenin ana ögesidir. Diğer ögeler ise yüklem anlamını çeşitli şekillerde tamamladıkları için tamamlayıcı ögelerdir (Aktan, 2016: 84).

- Kimin hangi lafını çivi yapıp kitaplara çaktığımı unutmaya başladığım günlerdi (s. 45).

Türkçede normal bir cümlenin ögelerinin sıralanışı özne-tümleç-yüklem şeklindedir. Ancak şiir veya konuşma dilinde bu sıralama değişebilir.

- Sırrımızı bile az sayıda insandan biriydi Adnan (s. 45).
- Limonata bardağı şingirtıyla düştü yere (s. 170).

Bir cümlede birden fazla özne, nesne, zarf veya yer tamlayıcısı bulunabilir. Fakat yüklem tektir. “Şairleri ressamalara, romancıları felsefecilere, öykü yazarlarını müzisyenlere bağlayan ipler *bulmuş*, o iplerin ucunu tutana kadar yorulmadan *gidiyor*, bıkmadan *okuyordum*” (s. 41) söz dizisinde yüklemeleri sırasıyla “bulmuş”, “gidiyor” ve “okuyordum” olan üç farklı cümle vardır.

Geçişsiz fiil cümleleri ve isim cümleleri nesne almaz. Bu durumun istisnaları da vardır. Örneğin; yüklemi “borçlu” olan isim cümleleri nesne almaktadır. Fakat buna benzer bir kullanım incelediğimiz eserde bulunmamaktadır (Gülsevin, 2011: 1184).

Bazı cümlelerde yüklem bulunmaz ve bu cümlelere kesik cümle denir. Bu cümleler çoğunlukla insan zihninde bir şekilde tamamlanır (Böler, 2019: 27).

- Babamın bol paçalı pantolonları, koca yakalı gömleğinde eğreti duran geniş kravatları, yüzüne yapıştırılmış gibi duran bıyığı (s. 49)...
 - Annemin bir düğünde halay çekerken çekilmiş fotoğrafı, mini eteğinin altından görünen düzgün bacakları, ütü yaparken kameraya gülümseyişi... (s. 49)
- Şu kesik cümlelerde anlam önceki cümlenin yardımı ile tamamlanır:
- Sadece sabahları giriyorum salona. *Gazete okumaya* (s. 12).

- O yılın yaz ayları derin bir hesaplaşmayla geçti. *Daha doğrusu, o günlerde hesaplaşma dediğim, bugünden bakınca aylaklık diyebileceğim bir ruh haliyle* (s. 41).
- Ne de olsa hakemi olmayan maçlardı bizimkiler, *kimsenin kırmızı kart görmediği, herkesin dilediği kadar kırıcı olabileceği maçlar* (s. 72).
- Başım dönüyordu. *Biraz rakıdan, biraz da Stockholm’de neler yapmayı hayal ettiğini büyük bir heyecanla anlatan İrem’i izlemekten* (s. 18).

Art arda gelen sıralı cümlelerde yüklem ya da yüklem bir parçası ortak olabilir.

- Bir gün Troçki’nin Büyükkada günleri *anlatılıyordu*, bir başka gün Alkatraz Kuşçusu filmi *(anlatılıyordu)* (s. 40).
- Bir yanım bağıra çağıra camı çerçeveyi indirmek *istiyordu*, bir yanım anneanneme sarılıp ağlamak *(istiyordu)* (s. 52).
- Didem *yolunu* senaryo işinde *buldu*, siz kişisel gelişimde *(yolunuzu buldunuz)* (s. 73).
- Başka şeyler düşünmeye *(çalışmıştım)*, / bütün o kahkahaları duymamaya *çalışmıştım* (s. 78).

Yüklem isim veya fiil cinsinden kelime gruplarından meydana gelebilir.

- Benim görevim, *tarama yapacağımız zaman işimizi kolaylaştıracak anahtar kelimeleri oluşturmaktı* (s. 46). (yüklem: isim-fiil grubu)
- *Olduğu noktayı dünyanın merkezi sayıp kıpırdamayan bir adamla pergelin diğer bacağını açabileceği kadar açmaya çalışan bir kadındık* (s. 174). (yüklem: bağlama grubu)
- Bu dengesiz ruh hallerimin nedeni *Mert Güriz değildi* (s. 89). (yüklem: edat grubu)
- *Sedat’ın rolünü çok iyi oynadığı günlerden biriydi* (s. 16). (yüklem: kısaltma grubu)

2.1.1.2. Özne

Yüklemi isim olan cümlelerde, edilgen fiilli cümlelerde ve yüklemi oluş bildiren cümlelerde “olan”ı, diğer cümlelerde “yapan”ı karşılayan ögedir. Yüklem bildirdiği kılış, oluş ve durumu üzerine alır (Aktan, 2016: 88).

- Garsonu çağırıp kulağına bir şeyler fısıldamıştı *Sedat* (s. 18). (özne: yapan)
- Daha bir yaşına basmadan *hayatım* kana bulanmıştı (s. 53). (özne: olan)

Özne genel olarak yükleme eksiz bağlanan bir ögedir ancak çokluk, iyelik ve aitlik eki gibi ekleri de alabilir.

- Dün gece okuduğum kitaplar yerlerdeydi (s. 14).
- O halim bir fotoğraf olarak belirdi gözümün önünde (s. 19).
- Nasıl bir çılgınlık seninki (s. 54)?

Bir cümlede birden fazla özne bulunabilir.

- *Sayfaları yemek masasına yaymak, / okurken çıplak ayaklarımı ahşap yer döşemesine sürtmek* iyi geliyordu (s. 12).
- *Kiminin patronu / evin içindedir, / kiminin iş ortağı* (s. 65).
- *Sahneyi bulmak, / seyircileri ayarlamak, / paranın peşinde koşmak falan* hep benim işim (s. 114).

Bazı cümlelerde öznelerden biri, diğerinin açıklayıcısıdır.

- *Bizim de yapacağımız* bu olacak, *insanlara derli toplu bir bütün vermek* (s. 116).
- Bugüne kadar *sadece altı kişi* biliyordu Mert Güriz’in kim olduğunu: *İrem, Sedat, ben, Adnan, Ferda, bir de Sedat’ın Edinburgh’da yaşayan ablası* (s. 123).
- *Benim babamsa, / yani o zaman bildiğim adıyla Ali Bey,* doğumumdan bir yıl sonra ölmüş (s. 149).
- *Bu kitaplardaki dedektif* hep aynı kişi: *Mert Güriz* (s. 31).
- *Herkes onun çevresinde oluyordu; okulun en güzel kızları, en yakışıklı erkekleri* (s. 109).
- O günlerde *Adnan sayesinde bulduğum bir iş* vardı elimde; *bir inşaat firmasının kuruluş yıldönümünde çalışanlarına dağıtacağı kataloğun* metinlerini yazmak (s. 107).

Bazı cümlelerde özne yüklemın şahıs ekinden anlaşılır. Bu kullanımlara “gizli özne” dense de buradaki gizlilik anlamca bir gizlilik değil, şekilce gizlilik (Karaağaç, 2017: 228).

- (ben) Aramızda dolaşan kara kediyle mücadele edemiyordum (s. 32).
- (sen) Annenin şu kadarcık hatırı varsa kapat bu konuyu (s. 152).
- (o) Kendi deyimiyle seyyara çıkmayı çocuk yaşta öğrenmiş (s. 44).
- (biz) Saatler geçtikçe daha yüksek sesle tartışmaya başlamıştık (s. 116).
- (siz) O fotoğrafa baktığınızda yeni bir hikaye yazamıyorsanız, boşa yaşamışsınızdır o günü (s. 21).
- (onlar) Genel müdürlük binasında, bütün üst düzey yöneticilerin katıldığı bir oturum için motivasyon konuşması istemişlerdi (s. 15).

Şahıs zamirleri, öznenin vurgulanması gerektiğinde cümlede yer alırlar.

- *Ben* sırtını kompartımandakilere dönüp pencereden dışarı bakmayı tercih eden yolcuydum (s. 44).

Geçişsiz-edilgen fiillerle kurulan cümlelerde özne bulunmaz.

- Hep grup halinde gidilirdi bir yerlere (s. 109).

Gereklilik kipinin teklik 3. kişi kullanışlarında ve –mAk lazım/gerek kalıplı cümlelerde özne bulunmaz.

- Pat pat konu başlıklarını verip *aksiyona geçmek lazım* (s. 17).
- İlişkileri / sıcak *tutmak lazım* (s. 24).

Yüklemi birleşik fiil olan bazı cümlelerde özne yüklemın içinde yer alır

- Güya *huzur gelecekti* memlekete (s. 50).
- İrem’in ağlaması gözümün önüne gelince *kalbim sıkıştı* (s. 58).
- O çırpındıkça *içim açılıyordu* (s. 81).
- İçtiğim bir bardak biradan mı, İrem’in anlattıklarından mı, nefesim kesilene kadar gülmemden mi bilmiyorum, *başım dönüyordu* (s. 82).
- *Yüreğim ağzıma gelmişti* (s. 137).
- Hediye’yi yalanımıza ortak etmeye *gönlüm elvermemişt*i (s. 123).

Hitap unsurları özne gibi görünseler de özne değil, cümle dışı ögedir.

Bu cümleyi okuyunca kafamda bir anda şimşekler çaktı *Armağan Bey* (s. 134).

- Mert Güriz’in yatak odamıza kadar gelmesinden nefret ediyorum *İrem* (s. 141).

Art arda sıralanan cümlelerde özne ortak olabilir.

- *Nasrettin Hoca'nın kazanının doğurduğuna inananlar* onu okuyacak, olmayan birine inanarak kendilerini geliştirmeye çalışacaklardı (s. 18).
- *Adnan* da bir yandan kahve yapıyor, bir yandan işi biten kitapları rafa diziyordu (s. 46).
- *Kendi yarattığım bir roman kahramanı*, yasemin kokuları saçarak önümden geçmiş ve üç dakika sonra da öldürülmüştü (s. 96).

İsim cinsinden kelime grupları özne olabilir.

- *Adnan'ın masalı* bir anda yüreğimi sıkıştırdı (s. 71). (özne: isim tamlaması)
- *Telefonu kapalı olduğunda duymaya alıştığım, sadece "nummer" kelimesini seçebildiğim İsveççe konuşma* çıktı karşıma (s. 137). (özne: sıfat tamlaması)
- Onlar değildi *yalnız olan*, bendim (s. 90). (özne: birleşik fiil)
- Gözlerimle görmedim ama *arabalarının arka camına yazdıranlar* bile olmuş (s. 21). (özne: sıfat-fiil grubu)
- *Sadece akrabalık dereceleri değil, evleri de* okula çok uzaktı (s. 33). (özne: bağlama grubu)
- O gece bizde kaldı *Saadet Teyze* (s. 104). (özne: unvan grubu)
- O evi size *Mert Güriz* aldı (s. 73). (özne: birleşik isim grubu)

Yükleme sorulan kim, ne soruları özneyi bulmaya yardımcı olur.

- Orhan Mercan, yıllardır zihnimin cam kırıklarıyla dolu bir köşesinde oturuyordu (s. 13). (Oturan kim? Kim oturuyor?)
- Öznesi çoğul olan insan isimleri, tekil veya çoğul ek ile yükleme bağlanır.

- İnsanlar fotoğraflarının üstüne yazdı bu cümleyi (s. 21).
- "Bunun neresi kavga?" diye düşünecek olanlar çoğunluktadır (s. 30).
- Derginin genç yazarları da gelmişti yardıma (s. 45).
- Hayatta kendi cümlesini kurmaktan aciz olanlar, senden cümle satın alıp başucuna asıyor (s. 64).
- Herkes elinden çıkarıyor o kitapları (s. 64).

Bu cümlelerde çokluk eki alan özneler teklik olarak yükleme bağlanmıştır fakat şu örneklerde çokluk ekiyle de bağlanabildiklerini görebiliriz.

- Arkeolojideki çocuklar bir çevirmenlik işi ayarladılar orada (s. 41).
- Bir gün onlar da Tolstoy'un eski aşklarını öldürüp doğurdıkları farklı ilişki formuna aşk diyen karakterleri Sergey ve Masha'ya dönüşeceklerdi (s. 89).

- İnsanlar bir şeyler öğrenecekleri düşüncesiyle alacaklar o kitabı (s. 116).
Öznesi çokluk ekli cansız ismi olan cümlelerde yüklem teklik ek taşıyabilir.
- Sarı-yeşil-kırmızı-mavi işaret kağıtları fişkırıyordu sayfa aralarından (s. 14).
- Renkli, küçük çiçeklerle dolu saksılara benziyordu kitaplarım (s. 14).
- Bak, sizin ilk kitaplar bana bile geliyor artık (s. 64).
- O dönemin kişisel gelişim kitapları sahafılık oldu çoktan (s. 64).

Bu cümlelerde özneler çokluk ekli cansız varlıklardır ve yükleme bağlanışları tekliktir.

Şu cümlede ise yine cansız bir ismi karşılayan çokluk ekli özne çokluk olarak yükleme bağlanmıştır.

- Annemle babamın isimleri bir mezar taşından bana bakıyorlardı (s. 53).

Bu cümlede hayvan ismi olan özne çokluk ekli olmasına karşın yükleme teklik olarak bağlanmıştır.

- Yeter ki arılar uçmaya devam etsin ey dünyalılar (s. 114)!
Burada özne olan çokluk organ isimleri, teklik olarak yükleme bağlanmıştır.
- Ellerim karıncalanmıştı (s. 47).
Özne olan çokluk soyut isimler genellikle teklik yükleme bağlanır.
- O dakikalar geçmek bilmiyordu (s. 22).
- Yeni tanıştığım insanların farklı bakış açıları, her sohbette farklı dünyalar seriyordu önüme (s. 39).
- O yılın yaz ayları derin bir hesaplaşmayla geçti (s. 41).

2.1.1.3. Nesne

“Yüklemin bildirdiği ve öznenin yerine getirdiği işten etkilenen kişiyi, nesneyi, varlığı gösteren cümle ögesine nesne denir” (Böler, 2019: 40). Nesneler yüklemi geçişli olan cümleler için zorunlu ögedir. Çünkü geçişli bir fiilin ifade ettiği hareketin gerçekleşmesi, cümlede nesnenin bulunması ile mümkündür. Belirtme eki bulunan nesneye belirtili nesne, bulunmayan ise belirtisiz nesne denir (Aktan, 2016: 97).

- *Kağıtların altında pusuya yatmış bir kurşunkalem buldum* (s. 14).
- *Okuma tiyatrosundaki başarımızı kutladığımız, İrem’le herkesten kaçıp uzun bir yürüyüşe çıktığımız geceyi* tarif edemediğim bir mutlulukla noktalamıştım (s. 138).

Belirtisiz nesneler genel bir varlığı, bir türü karşılar.

- *Temiz çorap* bulamadım çekmece (s. 32).
- Sırf okuduğum kitapların nasıl bir coğrafyada geçtiğini merak ettiğimden *gezi kitapları bile* okudum (s. 39).

Belirtili nesneler bilinen bir varlığı karşılar.

- “Ne yazacaksın ki?” derken *elimdeki kalemi* masaya bıraktım (s. 24).
- Nereden bulacaksın *o kadar küveti* (s. 54)?

Belirtisiz nesne yüklemnin hemen önünde yer alır.

- Okuldayken *Dünyanın En Büyük Hediye Paketi* derlerdi bana (s. 121).
- Oyalanmak için defterime *üst üste binmiş kareler* çiziyordum (s. 22).
- Doğru düzgün *yemek* yemiyordum günlerdir (s. 32).
- Fotoğraf Kulübü’yle *ortak bir proje* yürüttük (s. 54).

Belirtili nesnenin cümle içindeki yeri değişkendir.

- Çıkarken *evlilik cüzdanını* bana verdi İrem (s. 111).
- Artık iyice çözdün *meseleyi* (s. 31).
- *Bu söylediklerimi* senin sesini bir an önce duymak isteyen bir okurun sözleri olarak al (s. 35).
- Ben *derdini* anlamıyorum sizin (s. 63).

Bir cümlede hepsi, belirtili ya da belirtisiz, aynı cinsten olmak koşuluyla birden fazla nesne yer alabilir.

- *Yazıların daha çok okunmasını, / seçtiğim dosya konularının daha çok konuşulmasını* istiyordum (s. 39).
- *Adnan’ın kendisiyle hesaplaşabilme cesaretini, / attığı her adımı sorgulayışındaki dürüstlüğü* hayranlıkla izlerdim (s. 45).
- Sonra da *çocukluk hayallerini, / sevdikleri yemekleri, / okudukları kitapları, / dinledikleri müzikleri, / gitmek istedikleri şehirleri, / tiyatroya neden ilgi duyduklarını, / ilk aşklarını, / hatta hayatlarının en utanç verici anlarını* konuşmuştuk oyuncularla (s. 79).
- *Benim iyi yazdığımı, / Sedat’ın iyi sunduğunu, / kendisinin de iyi pazarlayacağını* söyledi (s. 85).

Bu cümlelerde nesnenin biri diğerinin açıklayıcısıdır.

- Yattığım yerden çınara doğru baktığımda onu gördüm, *onun gözlerini* (s. 94).

- *Bunu çok severdi, yarım bıraktığı bir cümleyi yüzüyle ya da bedeniyle tamamlamayı* (s. 68).

- *Hayallerimin Defne'sini / gencecik bir kadını* çalıların arasından fırlayan bir adam, üç el ateş ederek öldürmüştü (s. 101).

Art arda sıralanan cümlelerde nesne ortak olabilir.

- Uzun, çok uzun bir sessizliğin ardından *yumruk yaptığı elini* açmış, bana uzatmıştı (s. 153).

- *Tabağındaki son köfteyi* çatalıyla ikiye böldü, yanına bir patates takıp ağzına attı (s. 130).

İsim cinsinden kelime grupları cümle içerisinde nesne görevi yapabilir.

- Ben önce *ayağa kaldırmayı* denedim (s. 100). (nesne: birleşik fiil)
- *Yüzündeki ifadeyi nasıl yorumlayacağımı* bilemedim (s. 23). (nesne: sıfat-fiil grubu)

- Roman önce *bu değişimleri*, sonra *neden bu hale geldiklerini keşfetmelerini*, en sonunda da *kabustan kurtulmak için kalkıştıkları delice macerayı* anlatacak (s. 13). (nesneler: sıfat tamlaması, isim-fiil grubu, sıfat tamlaması)

- Hem *bir şey olmasını değil, o imkansızlığı birlikte yaşamayı* seviyordum ben (s. 39). (nesne: bağlama grubu)

- Açtı kapıyı çekti *Saadet Teyze*'yi içeri (s. 104). (nesne: unvan grubu)
- Demek ki sen de *Mert Güriz*'i değiştireceksin biraz (s. 64). (nesne: birleşik isim grubu)

Şu cümlelerin nesnesi birer cümledir.

- Mehpare, "*Yazdıklarında hep başka birilerinin sesi var Armağan,*" demişti bir gün kulüp odasında çay içerken (s. 35).
- Mehpare'nin gidişinden sonra Adnan, "*Bundan sonra internet sitesine gelen yazıları birlikte değerlendireceğiz,*" demişti (s. 39).
- Ben *Mert Güriz*'e ne kadar gıcık oluyorsam onlar da bana o kadar gıcık olsun istiyordum (s. 16).

Ne, neyi ve kimi soruları nesneyi bulmaya yardım eder.

- O anda *dört saat sonra bir cinayete tanık olacağımı* bilmiyordum (s. 11). (Neyi bilmiyordum?)

- Çocuğu okuma bayramında kırmızı kurdele takmış bir annenin gururuyla öptü beni (s. 28). (Kimi öptü?)
- Üstelik onu her seferinde Mert'ten önce bulmak istiyorlar (s. 31). (Ne istiyorlar?)

2.1.1.4. Yer Tamlayıcısı

Yükleme yönelme, bulunma, uzaklaşma hal ekleriyle bağlanarak hareketin oluş yerini, yöneldiği yeri, yönünü, çıkış yerini gösteren cümle ögesidir. Bu öge başka kaynaklarda dolaylı tümleç olarak da geçmektedir (Böler, 2019: 48).

- Gülenlerle ağlayanların acayip olduğu bir evrende, yolculuğumun en tuhaf durağındaydım (s. 132).
 - Gelip geçen insanların yüzlerine baktım (s. 145).
 - Gözümü televizyon ekranından ayıramıyordum (s. 162).
- Bir cümlede birden fazla yer tamlayıcısı yer alabilir.
- Hayal kurmaya, / farklı dünyalara gitmeye, / maceradan maceraya koşmaya bayılıyordum (s. 44).
 - Okuduğum kitaplara, / yazdığım öykülere, / gökyüzüne birer yıldız gibi astığım hayallerime hüznün sinmişti o geceye kadar (s. 53).
 - Annemle babamın isimleri bir mezar taşından / bana bakıyorlardı (s. 53).
 - Gün boyu okulun bahçesinde, / kantinde, / Tiyatro Araştırmaları Grubu'nun odasının önünde dolaşmış, İrem'i görememiştim (s. 138).

Şu cümlelerde yer tamlayıcıları, kendisinden öncekinin açıklayıcısı olarak görev yapmaktadır.

- O zamana kadar korkuyordum bundan, / yani birilerinin yazdıklarını okumasından (s. 35).
- Adnan tam kapının önüne koydu taburesini, başını çevirdiğinde oğlunu görebileceği bir yere (s. 62).

Bulunma hali ekli yer tamlayıcıları her cümlede bulunabilse de diğerleri isim cümlelerinde çok az kullanılır.

- İrem'le konuşmama az bir zaman vardı (s. 19).

-A, -DA, -DAn ekleri almış ögeler eğer tarz, zaman veya miktar bildiriyorsa yer tamlayıcısı değildir.

- İrem “İnteraktif bir şeyler...” diye söze girdiği anda kaşlarımı kaldırmıştım (s. 15).
- Mert Güriz’in ilk kitabı piyasaya çıktığı ilk günlerde hiç ilgi görmedi (s. 20).
- Düşüncelerini öyle derin bir sükunette ifade ediyordu ki, o konuşurken tatlı bir esintiye kapılıp gidiyordum (s. 34).

Art arda sıralanan bazı cümlelerde yer tamlayıcısı ortaktır.

- İnsanlık üniversitesinde limon satarak lisans, havlu-çorap satarak yüksek lisans yaptım ben (s. 44).

İsim cinsinden kelime grupları yer tamlayıcısı olabilir

- Ayaklarımı sürtmeye devam ettim (s. 12). (isim-fiil grubu)
- Yeniden doğmak için, dünyanın iki ayrı köşesinde / ölümün sahnesinden geçmiştik ikimiz de (s. 177). (isim tamlaması, isim tamlaması)
- Ben de, yıllardır zihnimin karanlığında sakladığım hikayemi Semra’ya anlatmaya karar verdim (s. 47). (isim-fiil grubu)
- Okurlar bana değil kendilerine kızsınlar (s. 37). (bağlama grubu)
- Nietzsche’den yola çıkarak yazdığım o bölümün her bir cümlesini Mert Güriz’e yedirir miydi (s. 58)? (birleşik isim grubu)

Cümle tahlillerinde kime, kimde, kimden, neye, nede, neden, nereye, nerede, nereden soruları yer tamlayıcısını bulmayı sağlar.

- Her durakta bir kuyuya düşmekten, / düştüğüm her kuyuda kendimi bulmaktan yoruldum (s. 9). (Neden yoruldum?)
- Boş gözlerle, çoğuna haber bile diyemeyeceğim yazı öbeklerine baktım (s. 11). (Neye baktım?)
- Bir elimde kahve kupasıyla çalışma odasına gittim (s. 14). (Nereye gittim?)
- Dedem konuşurken mutfaktan anneannemin hıçkırıkları geliyordu (s. 49). (Nereden geliyordu?)
- Binlerce ölünün arasından sıyrılıp ulaşamıyordum onlara (s. 53). (Kime ulaşamıyordum?)

2.1.1.5. Zarf

Zarf, cümlede yüklemın anlamını zaman, yer, yön, durum, miktar, tarz, araç vb. yönlerden tamamlamakta görevli olan ögedir (Özkan, Sevinçli, 2009: 123).

- Mehpere, *gidişinden birkaç gün önce / Edebiyat Kulübü'nün küçücük kitaplığındaki kitapları gösterip*, “Bunlar artık senin Armağan,” demişti (s. 37). (zaman, tarz)
- “*Babam düzen hastasıdır. Adam memuriyette bir tek bunu öğrenmiş sanki,*” derken kızıl saçlarını *el yordamıyla* toplamıştı Semra (s. 46). (zaman, tarz)
- *Ne zaman onlar hakkında bir soru sorsam* evdekiler paniğe kapılırdı (s. 49). (şart)
- *Sola doğru* yürüdüm (s. 58). (yön)
- *İkimizin de mutfak becerileri sınırlı olduğundan* basit yemekleri kendimizden bir şeyler katarak yapmaya bayılırdık (s. 58). (sebeup)
- *İrem'in ağlaması gözümün önüne gelince* kalbim sıkıştı (s. 58). (zaman)
- *Okulu bırakacağını söylediğinde / vazgeçirmek için* elimden geleni yapmış ama başarılı olamamıştım (s. 59). (zaman, sebeup)
- *Çayları koyarken / havadan sudan bir konu açıyormuş gibi*, “Bir durgunluk mu var sende, bana mı öyle geliyor?” deyiverdi (s. 62). (zaman, tarz)
- *Kepçe kulaklı çocuk gösterisini tamamlayıp / büyük çınarın olduğu meydana doğru* uzaklaştı (s. 90). (tarz, yön)
- *Çantasını sağ omzundan sol omzuna alırken / biraz yavaşladı* (s. 93). (zaman, miktar)
- *Şimdi ben sana böyle bir soru sorsam* tepkin ne olur (s. 109)? (şart)
- *Kollarını iki yana açıp / bakışlarıyla* vücudunu gösterdi (s. 135). (tarz, vasıta)
- *Kamera biraz daha geniş bir alanı gördüğünde / önümdeki masaya çarparak / televizyona doğru* bir adım attım (s. 168). (zaman, tarz, yön)

İsimler eksiz olarak veya yön, eşitlik, vasıta gibi durum ekleriyle; fiiller de zarf-fiil ekleriyle cümlede zarf görevi yaparlar (Karahana, 2013: 33).

- *Laf dönüp dolaşıp* babalarımıza gelmişti çünkü (s. 58).
- *Omuzlarını çevirerek, / tuhaf bir ritimle* yürüyordu (s. 101).

- *Bilinçsizce adımımı caddeye attığım anda / acı bir korna sesiyle irkilerek kaldırıma sıçradım* (s. 137).

Bir cümlede birden fazla zarf olabilir.

- *Adamcağızın atölyesi yanmasaydı / daha / yıllarca* devam ederdim (s. 44).
- *Sonunda / bir gün / karşılarna dikilip* sordum, “Annemle babam nasıl öldü?” diye (s. 49).
- *O gece, / Edebiyat Kulübü’nü saran kitap kokusunu ciğerlerime çeke çeke / ne biliyorsam* anlatmıştım (s. 52).
- *Şimdi siz söylerseniz ben hemen* arayabilirim (s. 100).
- *Birden toparlanıp, / “Peki siz neden katilin üstüne doğru yürüdünüz?”* diye sordum (s. 105).

Şu cümlelerde zarflar, kendisinden öncekinin açıklayıcısıdır.

- *O gün, / Adnan’ın defterindeki o rakamlara baktığım gün* büyüdüğümü hissetmişim (s. 41).
- *Benim gibi olunca... yani... işte böyle kilolu olunca* adınızın ne olduğunun bir anlamı kalmıyor (s. 121).

Art arda sıralı cümlelerde zarf ortak olarak bulunabilir.

- *Bütün gün* ya odamdan çıkmıyor ya bulduğum bir köşede oturup dünyayı izliyordum (s. 41).
- *Ben çalışma masamın başındayken* Mert Güriz etkinlikten etkinliğe koşuyor, hayranlarıyla fotoğraf çektiriyordu (s. 183).
- *İş yaşamınız boyunca, / arada bir* o suyun dışına çıkın ve manzarayı izleyin (s. 38).

Zaman, tarz, sebep, vasıta, miktar, yön ve şart bildiren bütün kelime grupları cümlede zarf görevi yapabilir.

- *Dedem konuşurken* babamın ezbere bildiğim fotoğrafları gelmişti gözümün önüne *tek tek* (s. 51). (zarflar: zarf-fiil grubu, tekrar grubu)
- Okuma tiyatrosundaki başarımızı kutladığımız, İrem’le herkesten kaçıp uzun bir yürüyüşe çıktığımız geceyi *tarif edemediğim bir mutlulukla* noktalamıştım (s. 138). (zarf: sıfat tamlaması)
- *Bu konuya girdiğinde* dakikalarca konuşabilirdi (s. 69). (zarf: birleşik fiil)

- *Onun, zihnimin derinlerinde bir yerde gezinmesiyle* mutlu oluyordum (s. 91). (zarf: isim tamlaması)
- *çın sesiyle / benden beklenmeyeni yapmaya karar verip / bağıra bağıra* girmiştim şarkıya (s. 18). (zarflar: sıfat tamlaması, zarf-fiil grubu, tekrar grubu)
- *Bembeyaz dişlerini gösteren koca bir gülüşle dönüp, / “İyiydim değil mi,” diye* cevaplamıştı beni (s. 56). (zarflar: zarf-fiil grubu, edat grubu)
- *Adamlar konuşurken* karşımdaki kız elindeki çay bardağını *kıracak gibi* sıkıyordu (s. 102). (zarflar: zarf-fiil grubu, edat grubu)
- *Eğer yayıncı bu kitabı basmayı göze almış ve bu cümleyi çıkarmamışsa,* kolay yoldan mutluluk elde etmek isteyenlere son iyiliğim bu olsun (s. 180). (zarf: bağlama grubu)
- *Bazen Saadet Teyze ’yle* karşılaşıyoruz, başını öne eğiyor (s. 104). (zarf: unvan grubu)

Cümle tahlillerinde nasıl, ne zaman, ne ile, kiminle, hangi şartlarda, kim tarafından, niçin, ne kadar, hangi yöne soruları zarf ögesini bulmayı sağlar.

- Çalışma masamdaki Platon kitaplarına bakarken İrem’in bütün o tepkilere, sosyal medya paylaşımlarına ne kadar sevindiğini düşündüm (s. 21). (Ne zaman düşündüm?)
- Haber bizim açımızdan “iyi” denebilecek bir cümleyle bitiyordu (s. 14). (Nasıl bitiyordu?)
- Kendi öfkemi, bu numaracı kişisel gelişim uzmanının omuzlarına en baştan yüklemek için seçmiştim bu ismi (s. 28). (Niçin seçmiştim?)
- Aramızda dolaşan kara kediyle mücadele edemiyordum (s. 32). (Ne ile mücadele edemiyordum?)
- Kepçe kulaklı çocuk / gösterisini tamamlayıp büyük çınarın olduğu meydana doğru uzaklaştı (s. 90). (Hangi yöne uzaklaştı?)

2.1.2. Cümle Dışı Ögeler

Cümlelerin kuruluşuna katılmayan ve yükleme bağlanmayan ögelerdir. Ancak cümlelerin anlamına açıklama, pekiştirme gibi işlevlerle dolaylı olarak katkıda

bulunurlar. Ünlemler, ünlem grupları, hitaplar, bağlama edatları cümle dışı öğelerdir (Karahana, 2013: 36, 37), (Aktan, 2016: 107).

- *Ama* bunu anlamam için bir kıvılcım gerekiyormuş (s. 9).
- *Oysa* kendisi, her gün değişiyordu (s. 12).
- *Tamam*, interaktif demedim (s. 15).
- *Neyse ki* ikinci ayın sonunda okula yakın bir yurttan yer bulabildim (s. 33).
- *Ne yalan söyleyeyim*, beklediğimi bulamadım (s. 33).
- Şu gözlüklü adam babanın müdürüydü, o da göçtü gitti, *Allah rahmet eylesin* (s. 50).
- Yarın öbür gün çocuğunuz olacak *inşallah*, o zaman mesuliyetin daha da artacak (s. 51).
- *Eminim* ne yazdığını bile okumamışsındır doğru dürüst (s. 68).
- *Yok canım*, bozulmadım (s. 69).
- Sen saklanmaktan yoruluyorsun *be dostum* (s. 74).
- *Ah*, / *ama* bir konuda çok nettim (s. 82).
- *Vallahi* bitti insanlık (s. 102).
- *Ah*, öyle anlaşıldıysa özür dilerim (s. 130).
- Ben insanların biricik olduğuna inanıyorum *Armağan Bey* (s. 131).
- *Ve / ne yazık ki* bugün Stockholm’de gerçekleşen bombalı terörist saldırı sonucunda can kayıpları da var (s. 167).

Açıklama cümleleri ve ara sözler de cümle dışı öğedir.

- Bir de... *haddim değil ama* söylemezsem içimde kalır (s. 36).
- Biz seçiciler öndeki koltuklara yayılmıştık (s. 55).
- Bunu çok severdi, *yarım bıraktığı bir cümleyi yüzüyle ya da bedeniyle tamamlamayı* (s. 68).
- Masa yavaştan boşalmaya başladığında o mükemmel soruyu sormuştu İrem: “*Durağa kadar birlikte yürüyelim mi?*” (s. 81).

Cümlelerin başında, ortasında ve sonunda bulunabilir.

- Sence sakıncası yoksa *Armağan*, etkileşimli bir sunum istiyorlar (s. 15).
- *Vallahi* böyle haberleri duyunca içimden bir şeyler taşıyor *beyefendi* (s. 153).
- *Hoş*, istesem de öyle biri olamazdım (s. 33).

- Mert Güriz’in uzmanlık alanlarından biri değildi *çünkü* (s. 37).
- *İşte* böyle bir adamdı baban (s. 51).
- *Ama / ne yalan söyleyeyim*, senin en sevdiğim özelliklerinden biri bu, şu boku içmeyi beceremiyorsun (s. 60).
- İnsanın kendi labirentinden çıkmasına yardım edecek bir harita yoktu *ki* dünyada (s. 74).
- Gerçi *iyi ki* babam koymuş adlarımızı (s. 120).
- *Çünkü* ben şuna inanıyorum *Armağan Bey*, eğer hayatta birilerinin iddia ettiği gibi tek bir doğru varsa (s. 125)...
- Bir kere daha tekrar edelim *sayın seyirciler* (s. 161).
- Ben, *Armağan Gündoğdu*, bir karar vermiştim (s. 178).

2.2. KELİME GRUPLARI

Cümle oluşturmayan söz dizimi birimleri olarak da tanımlanan kelime grupları, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu, bir hareketi karşılamak, nitelemek, pekiştirmek veya belirtmek üzere belirli kurallar içinde yan yana gelmiş, bir kısmı kalıplaşmış, cümlede bir bütün halinde kullanılan ve yargı bildirmeyen dil birimleridir (Karaağaç, 2017: 159), (Karahan, 2013: 39), (Aktan, 2016: 2).

- Çocuğunun hatalarını bilen ama başkalarının bunu eleştirmesini istemeyen bir anne (s. 85).
- Çınar’ın yarım yamalak söylediği kelimeler, / geçen ay okuduğum harika Camus biyografisi, / dinlemelere doyamadığım Neşet Ertaş türküleri, / Adnan’la Ferda’nın şakalaşmaları, / dört yıl önce gittiğimiz Kozak Yaylası’ndaki o sessiz gece, / Orhan Mercan (s. 91)...

Cümle ve diğer kelime grupları içinde tek kelime gibi isim, sıfat, zarf ve fiil görevi yapar.

- Yeni tanıştığım insanların farklı bakış açıları, / her sohbette / farklı dünyalar / seriyordu önüme (s. 39).

Bu cümlede, birinci ve üçüncü kelime grupları isim, ikinci kelime grubu zarf, dördüncü kelime grubu da fiil görevi yapmaktadır.

- Uzaya gönderilen o zavallı köpek Laika'yla başladıkları konuşmayı / Şampiyonlar Ligi finalini hangi takımın kazanacağı tahminleriyle / noktalayabiliyorlardı (s. 40).

Bu cümlede birinci kelime grubu isim, ikinci kelime grubu zarf, üçüncü kelime grubu da fiil görevi yapmaktadır.

Kelime gruplarında unsurların sırası, konuşma ve şiir dilinde değişebilir.

- *Kaç kişi kaldık birbirimizin nazını, derdini çekecek* (s. 145). (Birbirimizin nazını, derdini çekecek kaç kişi)
- Birilerini seçici ilan ettiğinde, sadelikten değil süsten yana *kullanırlar oylarını* (s. 22). (oylarını kullanırlar)
- Salondan istediği tepkiyi alınca *hareketleri* daha da delimsirek oluyordu *Mert Güriz'in* (s. 97). (Mert Güriz'in hareketleri)

Hal eki, bağlandığı kelimeye değil, o kelime grubuna aittir.

- Gözlerimi açtığımda bir çay bahçesinde oturuyordum (s. 98).
- Sedat'ın şaklabanlılığıyla kendime gelmiştim (s. 115).

Sıfat-fiil, isim-fiil ve zarf-fiil gruplarında fiilin anlamı, cümlede olduğu gibi özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf adı verilen öğelerle tamamlanır.

- Oyundaki bütün mekanları (blin) / birer banyo küvetiyle (z) / tasarlamak (y) (s. 54)
- Hala evin bir köşesinde duran o fil biblosuna (yt) / bakarken (y) (s. 118)
- Kendisine (yt) / İzmir köfte (bsizn) / pilav (bsizn) / cacık (bsizn) / sipariş ederken (y) (s. 126)

İkiden fazla kelimeli kelime gruplarında iç içe geçmiş, birbirini tamamlayan başka kelime grupları da bulunur.

- “Edebiyat Kulübü’nün / kitaplardan kulelerle kaplı küçük odası” (s. 53) isim tamlamasının birinci unsuru isim, ikinci unsuru sıfat tamlamasıdır. “Kitaplardan kulelerle kaplı / küçük oda” tamlamasının birini unsuru kısaltma grubu, ikinci unsuru sıfat tamlamasıdır. “Kitaplardan kulelerle / kaplı” grubunun birinci unsuru olan “kitaplardan kuleler” de bir sıfat tamlamasıdır.

2.2.1. İsim Tamlaması

İsim tamlaması iki veya daha fazla ismin oluşturduğu kelime grubudur. Bu tamlamalarda bir ismin anlamı başka bir isimle tamamlanır. Bir nesnenin başka bir nesneye ait olduğunu bildiren bu tamlamalarda tamlayan ve tamlanan olmak üzere iki unsur vardır. Birinci unsurun ikinci unsurla bağlantısı, zamirlerde ekli, isimlerde ise ekli veya eksizdir. Tamlamanın ikinci unsuru daima iyelik eki taşır (Böler, 2019: 72).

- kahraman + ın + yolculuk + u = kahramanın yolculuğu (s. 69)
- okul + çıkış + ı = okul çıkışı (s. 148)

Ana unsur sonda bulunur. Birinci unsur tamlayan, ikinci unsur tamlanandır.

- İrem'in sözlerinin (ty)/ hiçbir noktası (tn) (s. 115)

Birinci unsuru ilgi hali eki taşıyan isim tamlaması belirtili isim tamlamasıdır.

- İrem ile Sedat'ın (ty) / her iş teklifi geldiğinde atomu parçalamış bilimsanları havalalarına girmeleri (tn) (s. 18)
- O gecenin (ty) / özeti (tn) (s. 53)
- Peter Handke'nin (ty) / o mükemmel isimli kitabı (tn) (s. 123)

Belirtili isim tamlamasında tamlayan ve tamlanan yer değiştirebilir.

- *Bağlantı kurulduğu anda, İrem'in beni elimde kalemle görmesi hoşuma gidiyordu* (s. 22). (İrem'in bağlantı kurulduğu anda beni elimde kalemle görmesi)
- *İlk Mert Güriz kitabındaki bir cümleden farkı yoktu durumumun: "Sevmek ayrılmayı bilmekle başlar"* (s. 26). (Durumumun ilk Mert Güriz kitabındaki bir cümleden farkı)
- *Ben kucağındaymışım annemin* (s. 48). (annemin kucağı)
- *İstanbul'un keşmekeşinde insanın akıl hocasına yirmi dakika uzaklıkta olması* bir mucizeydi (s. 57). (İnsanın İstanbul'un keşmekeşinde akıl hocasına yirmi dakika uzaklıkta olması)

Belirtili isim tamlamasında tamlayan ve tamlananın arasına başka unsurlar girebilir.

- *Babanın hiç akrabası yoktu* (s. 50).

Şu örneklerde ise belirtili isim tamlamasının tamlayan ve tamlanan unsurları hem yer değiştirmiş hem de bu unsurların arasına başka öğeler girmiştir.

- Ben *derdinizi* anlamıyorum *sizin* (s. 63).
- *Tetiği çekenden hiçbir farkı yok bunların* (s. 102).
- Gerçek hayatta *karşılığı yok bu oyunun* (s. 115).
- Bir de *rengini* değiştiririm *saçımın* (s. 117).
- *Birbirimize duyduğumuz sevgiden başka gerçeğimiz yoktu bizim* (s. 176).

Belirtili isim tamlamasının tamlayan unsuru da belirtili isim tamlaması olabilir.

- Günün sıradanlığının / zarar görmesi (s. 19)
- Adamın omzunun / üstü (s. 98)
- İrem’in söylediklerinin / hiçbiri (s. 108)

Belirtisiz isim tamlamasında ilgi hali eki bulunmaz. Bu tamlama, belirsiz, genel bir nesneyi, bir türü karşılar.

- motivasyon (ty) / konuşması (tn) (s. 15)
- feminizm (ty) / tartışmaları (tn) (s. 66)
- Birilerinin beni izlediği (ty)/ duygusu (tn) (s. 125)

Belirtisiz isim tamlamasında iki unsur arasında başka bir unsur giremez ve unsurlar yer değiştiremez.

- *Belediye binasında* yarım saat kaldık (s. 111).
- Muayenehaneden *öğle yemeğine* çıkmıştım (s. 124).
- *İlkokul yıllarında* babamla ilgili bilgileri biraz deşmeye başladım (s. 149).

Belirtisiz isim tamlamasında tamlayan unsuru bir cümle olabilir.

- Sonra yavaştan *bu kötü gidişe dur diyecek kahramanlar sizlersiniz havası* yarat (s. 15)
- Bir kişi de çıkıp Platon’un “*Üzerinde düşünülmecek bir hayat yaşanmaya değmez.*” sözünün sağdan soldan çekştirilmiş hali olduğunu söylemedi (s. 21).
- *Bakın ne güzel bisikletim var ziliydi* bu (s. 89).
- Herkes *başımдан şöyle şöyle olaylar geçti ama ben yine de pes etmedim havasında* (s. 133).
- “*Seni seviyorum*” cümlesi ağızımdan inler gibi çıktı (s. 176).

Bazı belirtisiz isim tamlamalarında tamlanan –II eki aldığında tamlamanın iyelik eki düşer.

- “Gücünüzün farkında mısınız?” başlıklı bir sunum (s. 15) - “Gücünüzün farkında mısınız?” başlığı

Her belirtisiz isim tamlamasını belirtili isim tamlamasına, her belirtili isim tamlamasını da belirtisiz isim tamlamasına dönüştürmek mümkün değildir.

- Açıkçası *Sedat*’ın *dediklerini* dinlemiyordum bile (s. 115).
- Bir ara sadece *kişisel gelişim kitapları* okudum mesela (s. 123).

Bir isim tamlaması, başka bir isim tamlamasında tamlanan unsur olarak görev yaptığında kendi iyelik ekini değil ana tamlamanın iyelik ekini taşır.

- sabah kahvesi → sabah kahvem (s. 11)
- sırt çantası → sırt çantam (s. 86)
- suçlu listesi → suçlu listem (s. 152)

Tamlanan unsuru sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan bir isim tamlamasının tamlayan unsuru genellikle ilgi hali eki taşır.

- Hepsinin / kendini bir halt sanmanın şekerli yansımaları olduğu (s. 13)
- Benim / o dalga seslerine binip hangi denizlere açıldığı (s. 22)
- O kadar çok öpülmenin / nasıl bir duygu olduğu (s. 110)

Fakat tamlanan unsuru sıfat-fiil olan belirtisiz isim tamlamaları da vardır. Şu örneklerde isim tamlamasının tamlanan unsuru sıfat-fiil eki almış olsa da tamlayanı ilgi eki hali almamıştır.

- Bir sahaf açma düşüncesi / olduğu (s. 61)
- Günlük koşuşturmalarından daha değerli hiçbir şey / olmadığı (s. 87)

Tamlananı sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan isim tamlamalarında tamlamanın bazı unsurları yer değiştirebilir.

- *Bütün bunlara, bu ayrılığa, yalnızlığa, yoksunluğa Mert Güriz’in neden olduğuna* inanıyordum (s. 27). (Mert Güriz’in / bütün bunlara, bu ayrılığa, yoksunluğa neden olduğu)
- Masanın üstünde hangi kitapların durduğu (s. 47) (Hangi kitapların / masanın üstünde durduğu)
- O gece sohbetin kişisel gelişim konusuna nasıl geldiği (s. 113) (Sohbetin / o gece kişisel gelişim konusuna nasıl geldiği)

İsim tamlamasının tamlayan ve tamlanan unsurları kelime grubu olabilir.

- Yeni tanıştığım insanların (ty) / farklı bakış açıları (tn) (s. 39) (tamlayan: sıfat tamlaması, tamlanan: sıfat tamlaması)
- Nietzsche'den yola çıkarak yazdığım o bölümün (ty) / her bir cümlesi (tn) (s. 58) (tamlayan: sıfat tamlaması, tamlanan: sıfat tamlaması)
- Günseli Hanım'ın, Meral'in ve küçük ablanın (ty) / Sedat'ı sokaklarda sıkıştırıp öpmesi (tn) (s. 110) (tamlayan: bağlama grubu, tamlanan: isim-fiil grubu)
- Kişisel gelişim kitaplarının (ty) / süslü cümleleri (tn) (s. 132) (tamlayan: isim tamlaması, tamlanan: sıfat tamlaması)
İsim tamlamasında birden fazla tamlayan ve tamlanan unsur bulunabilir.
- Herkesin (ty) / sana yalan söylediği (tn), seni kandırdığı (tn) (s. 74)
- Defne'nin (ty) / hayat görüşü (tn), geçmişi (tn), fiziksel özellikleri (tn) (s. 93)
- Ertesi sabah İrem'i aramak (ty), saat kaçta buluşabileceğimizi konuşmak (ty), hatta hafta sonu birlikte bir geziye çıkmayı teklif etmek (ty) / arzusu (tn) (s. 138)
- O sessizlik anlarının (ty), kalabalık arasında donup kalmaların (ty) / havalı bir özellik değil, bunaltıcı bir ruh hali olduğu (tn) (s. 154)
İsim tamlamaları söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar.
- Kahvemi yudumlarırken *ekonomi sayfasındaki* bir başlık dikkatimi çekti (s. 12). (sıfat)
- Gözüm *başının üstündeki* tabloya takıldı yine (s. 24). (sıfat)
- Ama *senin kadersizliğin, / karşına bilge olarak bu ukala arkadaşının çıkması* (s. 69). (isim, isim)
- *Bir prova sonrasında*, oyunda görev alan herkesle bir oturum yapmıştık (s. 79). (zarf)
- *Sağ elinin ayasıyla / burnunun ucunu* kaşımıştı (s. 80). (zarf, isim)
- *Maceramın büyüğü tanrıçası* Hediye bana hayattaki tek doğruyla ilgili bir bilgi verecekti (s. 125). (sıfat)
- *Kötülüğün salyalarından medet uman bir televizyon dizisinin senaryosu* değildi bizimki (s. 175). (isim)

2.2.2. Sıfat Tamlaması

Sıfatlar, diğer adıyla önadlar, adların gösterdiği kavram veya varlıkları şekil, renk, büyüklük, tat, değer, sayı ve belgisizlik gibi açılardan niteleyen ve adları diğer adlardan ayırmamıza yardımcı olan sözcüklerdir (Sebzecioğlu, 2017: 331, 332). Sıfatlar da isimlerle bir araya gelerek sıfat tamlamasını oluştururlar. Bu tamlamada yer alan sıfat tamlayan, isim de tamlanan olarak adlandırılır. Sıfat tamlamasında tamlayan asıl öge, tamlanan da yardımcı ögedir (Böler, 2019: 82). Bu ögeler eksiz olarak birleşirler.

- İki bölümlü dolabın bağlantı yerlerindeki / gevşeklik (s. 12)
- Köyün bilgesinin yerine geçmek için, onun okuduğu bütün kitapları yiyip yutan / bir masal kahramanı (s. 39)
- Attığı her adımı sorgulayışındaki / dürüstlük (s. 45)
- Bilinçsiz / bir hareket (s. 47)
- Bin aileye bedel / bir sevgi (s. 50)
- Kuyruklu / yalan (s. 64)

Tamlayanı sıfat-fiil veya sıfat-fiil grubu olan bir sıfat tamlamasında tamlanan konumundaki nesne, tamlayanın hareket niteliği ile tamamlanır (Karahan, 2013: 49).

- Yıllardır okuduğunuz bütün Mert Güriz kitaplarını yazan / adam (s. 10)
 - Kim bilir hangi dekorasyon dergisinin hangi sayısından kopya çekilerek alınmış / mobilyalar (s. 12)
 - Bizim açımızdan iyi denebilecek / bir cümle (s. 14)
 - İlk bakışta herkesin gözünü boyayacak / bir paket kağıdı (s. 31)
 - Şairleri resamlara, romancıları felsefecilere, öykü yazarlarını müzisyenlere bağlayan / ipler (s. 41)
 - Bu sıcakta mantoyla sokağa çıkmış şişman bir kadının karşısına dikilip, “Bu bölümde büyük indirim var ablacığım! Şok şok şok! Her şey beş lira, al götür!” diyen / satıcı (s. 57)
 - Koşar / adımlar (s. 93)
- Unsurların biri veya hepsi kelime grubundan meydana gelebilir.
- Kağıtların altında pusuya yatmış / bir kurşunkalem (s. 14) (sıfat unsuru: sıfat-fiil grubu, isim unsuru: sıfat tamlaması)

- Kapağa bizden habersiz yazdıkları / “Hayat yolculuğunuzu değiştirecek bir kitap” cümlesi (s. 20) (isim unsuru: sıfat-fiil grubu, isim unsuru: isim tamlaması)
- Fırtınalı bir havada kapı çarpması kadar / korkutucu (s. 24) (sıfat unsuru: edat grubu)
- Okula yakın / bir yurt (s. 23) (sıfat unsuru: kısaltma grubu, isim unsuru: sıfat tamlaması)
- Yerli yersiz / şakalar (s. 84) (isim unsuru: tekrar grubu)
- Canı sıkılan / bir hayvan (s. 127) (sıfat unsuru: birleşik fiil, isim unsuru: sıfat tamlaması)
- Kitaplardan, sunumlardan, röportaj soruları cevaplamaktan, televizyon programlarına içerik yazmaktan yorulmuş / bir beyin (s. 183) (sıfat unsuru: sıfat-fiil grubu, isim unsuru: sıfat tamlaması)
- Sıfat tamlamalarında, birden fazla tamlayan unsur bulunabilir.
- O huzurlu ilişkinin karardığı, hepimizin tıkanıdığı / bir nokta (Kopan: 2019: 49)
- Düz kumral / saçlar (s. 56)
- Güçlü, neşeli / bir adam (s. 59)
- İlk günlerde zihninde evirip çevirdiğın, küçük notlar aldığın, kurgusunu en ince ayrıntısına kadar düşündüğün / hikaye (s. 88)
- O korkunç olayı yaşamamışçasına sakin, su gibi duru / bir ses (s. 99)
- Sırf insanları kırmamak amacıyla yalan söylediğim, sahte gülümsemeler sattığım / konuşmalar (s. 124)
- Zayıf, huysuz, kelleşmiş, yorgun / bir adam (s. 175)
- Birden fazla tamlanan unsur da bulunabilir.
- Aynı / nesne, konu (s. 117)

Bir sıfat tamlaması, başka bir sıfat tamlamasının tamlayan veya tamlanan unsurlarını oluşturabilir.

- “Sıradan / bir gün” (s. 9) sıfat tamlamasında, isim unsuru olan “bir gün” de sıfat tamlamasıdır.
- “Arka sokaktaki / küçük pastane” (s. 26) sıfat tamlamasında, sıfat unsuru olan “arka sokak” ve isim unsuru olan “küçük pastane” de sıfat tamlamasıdır.

- “Köşeleri kıvrık defterdeki / kargacık burgacık rakamlar” (s. 40) sıfat tamlamasında, sıfat unsuru olan “köşeleri kıvrık defter” ve isim unsuru olan “kargacık burgacık rakamlar” da sıfat tamlamasıdır.

Nesnenin neden yapıldığını belirten tamlamalara bazı kaynaklarda isim tamlaması veya eksiz tamlama denildiğine rastlasak da anlam bakımından değerlendirildiğinde sıfat tamlaması saymak gerekir. Çünkü “kırılmaz camdan bardak (s. 44)” örneğini “kırılmaz camdan yapılmış bardak” şeklinde açabiliriz. (Aktan, 2016: 19, 20) Ayrıca bu tip tamlamalar “Nasıl?” sorusuna da cevap verebilir. “Deri ceket (s. 52)” örneğinde “Nasıl ceket?” diye sorduğumuzda “Deri ceket” şeklinde cevaplanabilir.

- Tahtadan oyuncak (s. 70)

Sıfat ve zarfların anlamlarını, miktar ve derece bakımından tamamlayan zarfların meydana getirdikleri kelime gruplarını da sıfat tamlaması olarak sayabiliriz. Bu tip tamlamalar bazı kaynaklarda Zarf Öbeği (Delice, 2018: 38) veya Zarf Tamlaması (Böler, 2019: 88) olarak sınıflandırılmaktadır.

- Biraz daha / beyaz (s. 12)
- En uzun süreli / iş (s. 108)

Örnekteki gibi bazı birleşik kelimeler sıfat tamlamasıdır.

- Kağıtların altında pusuya yatmış / bir *kurşunkalem* (s. 14)

Sıfat tamlamalarında tamlayan ve tamlanan unsurları arasına “da / de” edatı ve –mI soru eki girebilir.

- İkna yöntemleriyle ilgili *bir de oyun* yerleştirmiştim sunumun orta yerine (s. 15).
- O kırmızılığın ortasında *daha da belirgindi* gözleri (s. 95).
- *Çok da iyi* bir insan (s. 122).
- Sıfat tamlaması, söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar.
- *Uzun süredir / bu ruh halindeyim* aslında (s. 9). (zarf, isim)
- *Boş gözlerle, / çoğuna haber bile diyemeyeceğim yazı öbeklerine* baktım (s. 11). (zarf, isim)
- *İki haftadır / başka bir konuşma* geçmedi aramızda (s. 25). (zarf, isim)
- Eğitimde *üç günlük* bir program var (s. 29). (sıfat)

- Ne cevap vereceğimi bilemeden, *kulpu kırık kupadaki kahvemi yudumlamıştım* (s. 46). (sıfat)
- Şimdi düşünüyorum da, *yıllar sonra bir Mert Güriz kitabında verdiğim şu öğüt, / büyük olasılıkla / o gece / Edebiyat Kulübü'ndeki tuhaf sessizlik anının bir yansımasıdır* (s. 47). (isim, zarf, zarf, isim)
- *Her sabah / büyük bir içtenlikle* sarılıyorlar birbirlerine (s. 112). (zarf, zarf)
- *Küçük adımlarla yürüdük beş dakikalık* mesafeyi (s. 124). (zarf, sıfat)

2.2.3. Sıfat-Fiil Grubu

Bu unsur sıfat-fiil eklerinden birini almış bir fiil ve ona bağlı yan cümle öğelerinden oluşur (Delice, 2018: 49). Bu durumda, sıfat-fiil eklerinden birini alan fiil yan cümlelerin yüklemi olarak görev alır ve cümlede olduğu gibi bu sıfat-fiilin anlamı özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarflarla tamamlanır (Karahan, 2013: 53).

- Dört saat sonra (z) / bir cinayete (yt) / tanık olacağım (y) (s. 11)
 - Kimilerini (blin) / ne zaman (z) / nerede (yt) / neden (z) / yazdığım (y) (s. 14)
 - Bunu yapsaydı (z) / nasıl (z) / davranacağım (y) (s. 36)
 - Kimi zaman (z) / sadece elimdeki kitabı bitirme hırsıyla (z) / anlamadan (z) / okuduğum (y) (s. 39)
 - Patronlara yaranmak, iktidara sevimli gözükme, iki kuruş fazla kazanmak hırsıyla yaptığı yalan haberlerle bir türlü yüzleşemeyen Orhan Mercan'ı anlatmaya (yt) / nereden (yt) / başlayacağım (y) (s. 91)
 - Sonraki yıllarda da (z) / hep (z) / kararları onun vereceği (y) (s. 139)
 - Sırrımı (blin) / neden (z) / Didem'e (yt) / söylediğim (y) (s. 144)
- Sıfat-fiil gruplarında özne olan unsur iyelik eki bulundurabilir.
- *Sadece kitapları değil, o güne kadar dergiye gönderilmiş bütün yazıları da bir bilgisayar taramasıyla içeriğine ulaşılabilir hale getirmemiz / gerektiğini söylemişti* (s. 46).
 - Sadık Mert Güriz okurları, *böyle bir durumda ne yapmaları / gerektiğini* iyi bilir (s. 76).

Sıfat-fiil grupları, söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar.

- *Onlar için önemli olan labirentten çıkmak değil, deneyi yapanların herhangi bir köşe başına bıraktığı peynire ulaşmaktı* (s. 13). (isim, sıfat)
- *Erzenci Kimya Yönetim Kurulu tarafından yapılan açıklamada, şirket çalışanlarının görevlerinin başında olduğu, bu bayrak değişimiyle güçlerine güç katacakları* belirtildi (s. 14). (sıfat, isim)
- *Nereye gittiğimizi, / ne yaptığımızı merak ettin mi* (s. 26)? (isim, isim)
- *Onu nasıl tanımlayacağımı, / hayatımın neresine koyacağımı* bir türlü bilemedim (s. 33). (isim, isim)
- *İçimde birikmiş binlerce sayfa vardı ve hepsini kusmalıyım* (s. 35). (sıfat)
- *Kendimi kaybetmeye başladığım o dönemde beni dizginleyen yine Adnan oldu* (s. 39). (sıfat, isim)
- *Bir bankta oturmuş bisküvi yiyorlardı* (s. 43). (zarf)
- *Adnan’la Çınar masanın başına oturmuş resim yapıyorlardı* (s. 61). (zarf)
- *O konuşurken yan gözle Sedat’a baktığımı, / kaşlarını görmeye çalıştığımı* hatırlıyorum (s. 80). (isim, isim)
- *İrem’le konuşamadıklarımı, / çatalının ucuna taktığı ekmekle köftesinin salça sosunu sıyıran bir kadınla konuşuyordum* (s. 130). (isim, sıfat)
- *Apartmanın önündeki duvarda oturmuş sarsılarak ağlıyordum* (s. 177). (zarf)

2.2.4. İsim-Fiil Grubu

İsim-fiil grubu, isim-fiil eklerinden birini almış bir fiil ve ona bağlı yan cümle öğelerinden oluşur (Delice, 2018: 48). Bu yan cümle öğeleri de özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarftır ve kelime grubunun anlamı da bu unsurlar vasıtasıyla tamamlanır.

- *Üşenmeyip* (z) / *bu kelimelerin gazetede kaç kere geçtiğini* (blin) / *sayma* (y) (s. 11)
- *Pat pat konu başlıklarını verip* (z) / *aksiyona geçmek* (y) (s. 17)
- *Onu* (blin) / *her seferinde* (z) / *Mert’ten önce* (z) / *bulmak* (y) (s. 31)
- *Hayranlığı* (blin) / *aşkla* (z) / *kariştirmama* (y) (s. 36)
- *Dürrenmatt’ın Uyarca’sını* (blin) / *çılgın bir uyarlamayla* (z) / *sahnelemek* (y) (s. 54)

- Adnan'ın yaşamını (blin) / üç-beş satırda (z) / özetlemeye çalışmak (y) (s. 61)
- Her şeyi unutmak, Uppsala'nın nerede olduğunu düşünmemek, kafalarını cep telefonlarından kaldırmadan yürüyen insanları görmemek için (z) / bir kitabın sayfalarına (yt) / gömülmek (y) (s. 86)
- Hiç tanımadığım insanların aşklarına bile (yt) / bu sorgulayan, onunla da kalmayıp yargılayan gözlerle (z) / bakma (y) (s. 89)
- Yıllarca taptığı usta gazetecinin döneleşmesini (blin) / hem iğrenerek hem de üzümlere (z) / izleyiş (y) (s. 92)
- Mutsuzluğumu (blin) / bana yardım etmek isteyen gencecik bir kadının yemeğine (yt) / katık yapma (y) (s. 130)
- Şu cacığı (blin) / her (z) / içişim (y) (s. 132)
İsim-fiilin yeri konuşma ve şiir dilinde değişebilir.
- Kaçıp *gitmek* istemiştin oradan (s. 77).
- Bir an önce kaçmak istedim oradan (s. 134).
- Çok da *abartmamak* lazım bu konuları (s. 136).
- *Susturmak* istemiştin İrem'i, martıları, vapurları, İstanbul'u, bütün dünyayı susturmak istemiştin (s. 153).
İsim-fiil grubu söz dizimi içinde isim görevi yapar.
- *Bu işe son vermem* gerekiyor (s. 9).
- *Her durakta bir kuyuya düşmekten, / düştüğüm her kuyuda kendimi bulmaktan* yoruldum (s. 9).
- *Ona bakmak, / fırtınasında sürüklenmek, / sözleriyle büyülenmek* yetiyordu bana (s. 34).
- Bir yanı *bağıra çağıra camı çerçeveyi indirmek* istiyordu, bir yanı *anneanneme sarılıp ağlamak* (s. 52).
- *Eski kitap kokusunu içime çekmek* iyi geliyordu (s. 61).
- *Gördüğü gençleri üniversite yıllarındaki arkadaşlarımıza benzetemeye* bayılırdı (s. 65).
- *İnsanları unutmayı* seviyordum (s. 67).
- *Sadece yıllarca hayalimde yaşattığım Defne'yi biraz daha yakından* görmektir amacım (s. 93).

- *Gözlerimi her kapayıp açışında* daha da bulanıklaşıyordu gördüklerim (s. 95).
- *Bana çarpıp koşmasını, / sonra da dizlerinin üstüne çöküşünü* hatırladım (s. 101).

2.2.5. Zarf-Fiil Grubu

Zarf-fiil grubu, zarf-fiil eki almış bir fiil ve ona bağlı yan cümle ögeleri ile kurulan bir kelime grubudur (Delice, 2018: 49). Sözü edilen yan cümle ögeleri olan özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf ile anlamı tamamlanır.

- Ne zaman (z) / bana onu çağrıştıracak bir şey (bsizn) / görsem (y) (s. 13)
- Sedat (ö) / çoğunu patlatmayı (blin) / başarsa (y) (s. 18)
- Çalıştığı şirket (ö) / İrem'i altı aylık bir eğitim programı için Stockholm'e göndermeye (yt) / karar verdiğinde (y) (s. 27)
- Karısına (yt) / çocuklarına (yt) / hiçbir açıklama yapmadan (y) (s. 70)
- Kahramanlarım bana benzemesin diye (z) / uğraştıkça (y) (s. 74)
- Seyircileri (blin) / kibar bir hareketle (z) / susturup (y) (s. 77)
- Biz (ö) / bir köşede (yt) / ne yapacağımızı bilmez bir halde (z) / dururken (y) (s. 77)
- Bol ışıklı ortamda çekilmiş fotoğrafın aldaticı renkleri (blin) / solunca (y) (s. 88)
- Elindeki yastığı (blin) / salonun bir köşesine (yt) / fırlatıp (y) (s. 117)
- Bu cümleyi (blin) / ilk (z) / yazdığımda (y) (s. 182)

Hal ekleriyle çekimlenmiş bazı sıfat-fiiller de cümlede zarf görevi yapar. Bu nedenle bu kelime grupları da birer zarf-fiil grubudur (Karahan, 2013: 58).

- Üstelik *neden böyle bir isim bulduğumu sorduklarında* İrem ile Sedat'a yalan söyledim (s. 28).
- *Hemen engel çıkaracağına* oradaki ince düşüncüyü görsene (s. 54)...
- *Boyun kısmını kafamdan geçiremediğim*de nefes alamaz, "İmdat!" diye çığlık atardım (s. 75).
- Ama *gecenin güzelliği bozulacak diye korktuğumdan* yalan söylemişim (s. 84).
- *Kitabı kapatıp başucuma koyduğumda* kendimi çok iyi hissediyordum (s. 129).

- *Onunla görüştüğümü söylediğimde*, “Yine hangi dağları yaratmış bilge prenses?” derdi (s. 146).
- *Okuldaki çocuklar babalarından söz ettikçe* insan ister istemez meraklanıyor (s. 149).
- *Saçları rüzgarda uçtuğukça* alnındaki yara izi çıkıyordu ortaya (s. 166).

“-r / -mAz”, “DI mI” ve “DI AI” gibi kalıplarla kurulan gruplar da zarf-fiil grubudur.

- *Beni görür görmez* yüzü ışıldamıştı Adnan’ın (s. 43).
- *Sahnedan iner inmez* bir kızın yanına gitmişti (s. 56).
- *Sedat evlenmeye karar verdiğimizizi duyar duymaz* dönmüştü Edinburgh’dan (s. 110).
- *Hediye içeri girer girmez*, lunaparkta annesinin elinden kurtulmuş bir çocuk gibi camekanlı vitrinde yan yana dizilmiş tepsilerdeki yemeklere koştu (s. 126).
- *Masamıza oturur oturmaz*, “Kitaplardan konuşuyorduk,” dedim (s. 126).
- *Karşıya geçer geçmez*, “Kişisel gelişim kitapları ha? Çok iyi işmiş ya,” dedi (s. 144).

Zarf-fiil grubunda ana unsur olan zarf-fiil eki almış fiil unsuru genellikle bu kelime grubunun sonunda bulunsa da yeri şiir dilinde değişebilir.

- *Nasıl baktıysam büfeciye*, sesi biraz daha açıp sonra da tezgahın arkasında kayboldu (s. 163).
- Dünya ne kadar düzenbaz olsa da, *birbirlerini incitmek tutkusuyla sabırsızlansa da insanlar*, birileri diğerlerinin sırtına basıp gökyüzüne ulaşmaya çalışsa da, İrem bana yalan söylemezdi (s. 175).

Zarf-fiil eki söz dizimi içinde zarf görevi yapar. Yükleme zaman, tarz, sebep, şart, bağlama, karşılaştırma gibi yönlerden niteler (Karahan, 2013: 59).

- *Tül perdeyi parmağımın ucuyla aralayıp* sokağa baktım (s. 11).
- *Çıplak ayaklarımı güven abidesi zemine sürterek* döndüm salona (s. 14).
- Sonra da *kadehlerini havada sallayarak* nakarata eşlik etmişlerdi (s. 18).
- Hatta *bir jüri toplansa*, / *İrem’in söylediği bütün güzel sözleri yarıştırsa* bu fısıltıyı dereceye bile sokmazlar, eminim (s. 22).
- *İş dışında bir konuda konuşmayalı* kaç gün oldu (s. 25)?

- Ben bu cümleyi, *Heidegger'in düşüncelerini eğip bükerek* oluşturdum (s. 31).
- *Şimdi şu sokaktan geçen on kişiyi çevirsek, / bu dediklerini anlatsak* bir taraflarıyla gülerler (s. 64).
- *Merkezdeki sunucuyu duyduğunu göstermek istercesine kafasını sallayıp* duruyordu (s. 163).

2.2.6. Tekrar Grubu

Tekrar grubu, bir varlığı veya bir eylemi karşılamak üzere eş görevli iki sözle oluşturulan kelime grubudur (Karaağaç, 2017: 195). Hem şekil hem de anlam ilişkisi vardır. Şekil ilişkisi olarak tekrar grubu unsurlarının bazıları aynı, bazıları yakın anlamlı, bazıları zıt anlamlıdır. Bu kelime grubunu oluşturan unsurlardan birinin kullanımdan kalkmış bir kelime olduğuna rastlanıldığı gibi tekrar grubunu oluşturan unsurlardan biri ilk unsuru oluşturan kelimeye m ünsüzünün eklenmesiyle oluşturulmuş olabilir.

- *Doğru düzgün* yemek yemiyordum günlerdir (s. 32). (unsurları yakın anlamlı)
- Bunlar *ciddi ciddi* görüşmeye başlamışlar (s. 50). (unsurları aynı)
- Dedem konuşurken babamın ezbere bildiğim fotoğrafları gelmişti gözümün önüne *tek tek* (s. 51). (unsurları aynı)
- *Gece gündüz* çabalıyorduk (s. 54). (unsurları zıt anlamlı)
- Tabak çanaklarla, cam biblolarla, adını bilmediğim mutfak eşyasıyla dolu rafların arasında *boş boş* dolaştım (s. 57). (unsurları aynı)
- Adam kitapların arasında olmayı seviyor, açtı bir sahaf dükkanı, *mutlu mesut* oturuyor (s. 59). (unsurları yakın anlamlı)
- Eminim ne yazdığını bile okumamışsındır *doğru dürüst* (s. 68). (unsurları yakın anlamlı)
- Bir adamla bir kadın *hararetli hararetli* konuşuyorlardı yanımda (s. 75). (unsurları aynı)
- Baskıyı *belli belirsiz* hissettim (s. 98). (unsurları zıt anlamlı)
- Beyaz yakalılar tanımlaması hayatımıza *yeni yeni* giriyordu (s. 112). (unsurları aynı)

Tekrar grubu, anlamı pekiştirmek, kavramı zenginleştirmek amacıyla kullanılır. Nesne ve harekete çokluk, kesinlik, süreklilik ve beraberlik anlamı kazandırır (Karahan, 2013: 60), (Aktan, 2016: 27).

- *Kaza bela* benden çok uzaktaydı (s. 12). (beraberlik)
- Aslında İrem, “Bir kere de aşk üstüne yaz, kesin çok satar,” diyordu *sık sık* (s. 37). (çokluk)
- İstediklerini verdin ki, *seve seve* aldılar bugüne kadar (s. 64). (süreklilik)

Bağlama ve çekim edatları dışında bütün kelimelerle tekrar grubu kurulabilir. Ünlemler, tekrara elverişli kelimelerdir.

- Sosyal medyaya *vidı vidı* yazdın, öbür taraftan bir fotoğraf koydun, oldu bitti (s. 68).
- İstedğimiz ışık düzenini yapamamıştık, oyuncuların biri sinek vızıltısına benzeyen sesler çıkarmıştı, biri de elindeki bütün kağıtları düşürünce gürültüyle yerden toplayıp *haşır huşur* sıraya koymaya çalışmıştı (s. 77).
- Polise de diklendi ruh hastası, ben bu ülke için savaştım siz kimsiniz be, diye *bas bas* bağırdı (s. 104).
- Başladı Sedo’yu *şapur şupur* öpmeye (s. 109).
- Söze yeniden başlamadan kaşlarını kaldırıyor, *uzun uzun* düşünüyordu (s. 50).
- Durdu, *efendi efendi* dinledi (s. 51).
- Bir süre *aptal aptal* oturdum ekranın karşısında (s. 63).
- İşte şimdi *kanlı canlı* karşımda duruyordu (s. 93).
- *Tane tane* konuşuyordu (s. 121).

Grubu meydana getiren unsurlar çekim eki alabilir.

- *Üstüme başıma* çekidüzen veriyor, kendime bir kahve daha koyuyor, sonra da görüntülü arama çağrısının gelmesini bekliyordum (s. 21).
- Hurdacıdan, *şuradan buradan* bulunur (s. 54).
- Bankta oturmuş *geleni geçeni* seyrediyordur (s. 73).
- Huzursuz bir ifadeyle *sağa sola* baktım (s. 140).

Birçoğunda unsurların yeri değiştirilemez.

- “*Doğru düzgün* gece bile olmuyor burada, hava nerdeyse sürekli aydınlık” (s. 25) cümlesindeki “doğru düzgün” tekrar grubu, “düzgün doğru” şeklinde ifade edilemez.

Grupta yer alan kelimelerden biri, zaman içinde tek başına kullanımdan kalkmış olabilir.

- *Ufak tefekti* (s. 49).
- Annen telefon edince *apar topar* hastaneye koştuk (s. 50).
- *Tek tük* kelimeler seçebildim (s. 99).
- Teyzem *zar zor* ikna etmiş (s. 151).

Tekrar grupları söz dizimi içinde isim, sıfat, zarf ve fiil görevi yapar.

- O çın sesiyle benden beklenmeyeni yapmaya karar verip *bağıra bağıra* girmiştım şarkıya (s. 18). (zarf)
- Sonra ilk bakışta herkesin gözünü boyayacak bir paket kağıdına *sarıp sarmaladım*, koydum okurun önüne (s. 31). (fiil)
- Ne zaman Yusuf Atılgan demeye kalksam laf *dönüp dolaşıp* o günlerde çok satan raflarında boy gösteren bir yazarın dedikodusuna geliyordu (s. 33). (zarf)
- Köşeleri kıvrık defterdeki *kargacık burgacık* rakamlara bakmış, anlamamıştım (s. 40). (sıfat)
- Sonrasında da *olan biten* hep *parça parça* anlatılmıştı bana (s. 48). (isim, zarf)
- *Kimi kimsesi* yoktu (s. 49). (isim)
- Şu gözlüklü adam babanın müdürüydü, o da *göçtü gitti*, Allah rahmet eylesin (s. 50). (fiil)
- *Uzun uzun* parayı nereden bulacağını falan anlatmıştı (s. 61). (zarf)
- Gençlikteki idealler *uçtu gitti* (s. 68). (fiil)
- *Saçma sapan* benzetmemden utandım (s. 105). (sıfat)
- Sonra da gidip *açık açık*, ‘Sedo sen eşcinsel misin?’ diye sordum (s. 109). (zarf)
- Mert Güriz, Platon’un sözünü *evirmiş çevirmiş*, kendi düşüncesi olarak satıyordu ama beni kandırmayı başaramamıştı (s. 134). (fiil)
- O birkaç saniyelik görüntü *tekrar tekrar* yayınlanıyordu (s. 162). (zarf)

2.2.7. Edat Grubu

Edat grubu, bir isimden ve çekim edatından oluşur. İsim unsuru başta, çekim edatı sonda bulunur.

- “Gücünüzün farkında mısınız?” başlıklı bir sunum hazırlamıştım *Erzenci Kimya için* (s. 15).
- İrem’le birkaç kitapçı dolaşmıştık, *bir ihtimal kitabımızı raflarda görür de havaya gireriz diye* (s. 20).
- *Televizyonda bir yarışma programına katılmış, sunucudan izin alıp memleketteki yalanlarına el sallayan mahcup bir üniversite öğrencisi gibi gülümsüyordu* (s. 23).
- Hem *gelen cevaba göre* havayı da anlarız (s. 24).
- Anneannem, “*Pek de genç ölmüş yavrucak,*” diye üzülüyordu *tanımadığı birileri için* (s. 53).
- *Bugüne kadar hep kendinizi iyi hissetmeniz için* yazdım (s. 179).
- Birleşme, isim unsurunun ve edatın türüne göre ekli veya eksiz olur.
- *Sıradan bir gün, diye* düşündüm (s. 11). (eksiz)
- Masamın üstü darmadağındı *her zamanki gibi* (s. 14). (-ki eki)
- *Ortaokuldan beri gözlerimi kıstığımda daha iyi düşündüğüme inanıyordum* (s. 14). (-den eki)
- *Sabaha kadar cep telefonunu elinden bırakmamış, yüzlerce kişinin sosyal medya hesabında neler yazdığına bakmıştı* (s. 21). (-a eki)
- Ama ilk sayfasına bir not yazdım *senin için* (s. 38). (-in eki)
- Edat unsuru çekim eki alan edat grupları, cümlede isim olarak kullanılır.
- *O kadarı* da ağır olur (s. 66).
- Çorbanızı bitirmediniz ama *o kadarına* da karışmayayım (s. 136).
- İsim unsuru kelime grubu olabilir.
- Ama *bunu anlamam için* bir kıvılcım gerekiyormuş (s. 9). (isim unsuru: isim-fiil grubu)
- Bazılarının altını çizmiş, yanına “*kitap için*” diye not düşmüştüm (s. 14). (isim unsuru: edat grubu)
- Genel müdürlük binasında, *bütün üst düzey yöneticilerin katıldığı bir oturum için* motivasyon konuşması istemişlerdi (s. 15). (isim unsuru: sıfat tamlaması)
- *Utandırıcı anılarımdan sıyrılmak için* kupayı kafama diktim (s. 19). (isim unsuru: isim-fiil grubu)

- Anlıyorum, *buraya gelemediğin için öfkелisin, bu kadar uzun zaman ayrı kaldığımız için gerginsin* (s. 25). (isim unsurları: sıfat-fiil grubu, sıfat-fiil grubu)
 - *O tek görgü tanığının ifadesine göre* deri ceketli bir adam yanaşmış babamın tarafından, üç el ateş etmiş (s. 52). (isim unsuru: isim tamlaması)
 - *Kafamı dağıtmak için* karmaşasına bayıldığım züciyeciye girdim (s. 57). (isim unsuru: birleşik fiil)
 - “Kalsaydın biraz daha,” dedi, *evladını gelecek her türlü beladan uzak tutmak isteyen bir baba gibi* (s. 74). (isim unsuru: sıfat tamlaması)
 - *İyi ya da kötü diye düşünmedim hiç* (s. 129). (isim unsuru: bağlama grubu)
 - *Gregor Samsa gibi dönüşüyordum. İvan İlyiç gibi ölüyordum* (s. 40). (isim unsurları: birleşik isim grubu)
- İsim unsuru cümle olabilir.
- *Şu kır pidesi gülüslü köşe yazarına bakıp acı çeken kaç kişi vardır acaba, diye düşündüm* (s. 13).
 - *Sırf benim seçtiğim kelimelerle konuşsunlar diye yapıyordum o kaş kaldırma huysuzluklarını* (s. 15).
 - Biz kendimiz söylemiyor muyuz sunumlarda, *insan beyni altı saniyede bir yeni bir bilgiye kapı açıyor diye* (s. 17).
 - *Mert Güriz’den başka hayatımız yokmuş gibi davranıyorsun* (s. 25).
 - “Çınar! Baban biraz önce çok komik bir masal anlattı bana. Zavallı bir köylüye dünyanın ilk alışveriş merkezini kurdurup bir de üstüne adamı toplu konut projesine soktu,” diye seslendim oturduğum yerden (s. 72).
- Birden fazla isim unsuru bulunabilir.
- Her şeyi unutmak, Uppsala’nın nerede olduğunu düşünmemek, kafalarını cep telefonlarından kaldırmadan yürüyen insanları görmemek / için (s. 86)
 - Bu konularda çok konuşurum, sizi bunaltırım / diye (s. 130)
- Edat grupları söz dizimi içinde sıfat, zarf ve isim görevi yapar.
- Zaten *Stockholm haberi geldiğinden beri* bulduğumuz her fırsatta bir yerlere gidiyorduk (s. 16). (zarf)
 - Hiç dikkat etmedim *bugüne kadar* (s. 22). (zarf)

- Kulağıma birtakım dedikodular gelmişti ama *bu kadar* çabuk olmasını beklemiyordum (s. 23). (sıfat)
- *O kadar* uzun süre sessiz kaldı ki bir an *bağlantı koptu diye* düşündüm (s. 24). (sıfat, zarf)
- Birden kendimi *o kadar* yalnız hissettim ki *dünya beni fark etsin diye* elimden geleni yapabilirdim (s. 29). (sıfat, zarf)
- *O kadarını* bilemem (s. 85). (isim)
- Yeni gün *doğmak üzereydi* (s. 119). (isim)
- Kahve kupamı, *o gece adı henüz konmamış olan kişisel gelişim uzmanımızın başarısı için* şöyle bir sallamıştım havada (s. 119). (zarf)
- *Çığlık çığlığa* oyun parkına koşan anaokulu çocukları gibiydik (s. 132). (isim)
- Sokağa fırlıyor ve yorgunluktan bitkin düşene kadar o yokuşu inip çıkıyordum (s. 171). (zarf)

2.2.8. Bağlama Grubu

İki ya da ikiden fazla eş görevli isim unsuru veya kelime gruplarının çeşitli bağlaçlarla birbirine bağlanmasıyla oluşturduğu kelime grubuna bağlama grubu denir (Böler, 2019: 102). Bağlama edatı isim unsurlarının arasında bulunur.

- Üstelik neden böyle bir isim bulduğumu sorduklarında *İrem ile Sedat’a* yalan söyledim (s. 28).
- Okuru ilgilendiren *kimin öldüğü değil, katilin kim olduğu* (s. 31).
- Hep böyle *Romeo ve Juliet’e* mi benzeyeceklerdi (s. 89)?

Bağlama grubu içinde ikiden fazla isim unsuru varsa “ve” bağlama edatı, son iki unsurun arasında yer alır (Karahan, 2013: 65).

- *Heidegger, Kierkegaard, Russel, Wittgenstein ve diğerleri* (s. 31)...
- *İrem’in tuvalete gitmesi, kıvrıcık saçlı kızın Adnan’a soru sormak istemesi, Adnan’ın kalkarken sandalyesini bana doğru çevirmesi, ortamın prensi Sedat’ın birden cep telefonu ile oynamaya başlaması, herkesin yan masadaki doğum günü kutlamasıyla ilgilenmesi, İrem’in döner dönmez yanımdaki boş sandalyeye oturması, ve bütün bunların kısacık bir sürede olması...* rastlantıdan başka neyle açıklanabilirdi ki? (s. 79)

- *Kitaplardan, kantindeki çayın bayatlığından, gitmek istediğimiz konserlerden ve en sevdiğimiz yemeklerden konuşmuştuk* (s. 85).

Örneklerde görüldüğü gibi “ne... ne...”, “ya... ya...”, “hem... hem...”, “de... de...” gibi bağlama edatlarıyla kurulan bağlama gruplarında edatlar isim unsurlarının başında veya sonunda bulunur (Karahan, 2013: 66).

- O ana kadar *ne Mehpare* sormuştu bu soruyu *ne de Adnan* (s. 46).
- Evde *ne fesleğen* vardı *ne de nane* (s. 58).
- Dizideki bütün iyi kadınların amacı *ya kocasını mutlu etmek ya anne olmak* (s. 66).
- Üstelik bizi *hem tanıştıran hem de korkmadan aşktan söz etmemizi sağlayan* Kafka olmuştu (s. 81).
- Sunumlarında alıştığımızın dışında bir beden diliyle *bir sağa bir sola* yürüyordu (s. 97).
- Söz konusu Adnan olunca *öfkem de* gerçekte *sevgim de* (s. 74).
- *İçtiğim bir bardak biradan mı, İrem'in anlattıklarından mı, nefesim kesilene kadar gülmemden mi* bilmiyorum, başım dönüyordu (s. 82).

“İle” bağlama edatının ekleserek kelimelere –(y)la şeklinde bağlanabilir. Bu şekilde bağlanan yapılar da bağlama grubudur.

- *Pederle valide* omuz atıyor ama onlardan para almayı yediremiyorum kendime (s. 40).
- Bak burada da, *annenle baban* Ankara havası oynuyorlar (s. 50).
- *Adnan'la Çınar* masanın başına oturmuş resim yapıyorlardı (s. 61).
- *Adam gibi adamlar sürüsünün lideriyle genç yancısı*, çaylarını alıp uzak bir masaya geçtiler (s. 103).
- *Adnan'la Ebru*, kocacığım demesine çok gülmüşlerdi (s. 111).
- *Karımın heyecanına ortak olmanın huzuruyla, babamın dürüstlikle dolu anılarına ihanet edecek olmanın huzursuzluğu* sarmıştı bedenimi (s. 119).

Bağlama grubunu oluşturan unsurlar kelime grubu olabilir.

- Onlar için önemli olan *labirentten çıkmak değil, deneyi yapanların herhangi bir köşe başına bıraktığı peynire ulaşmaktı* (s. 13). (isim unsurları: isim-fiil grubu)

- Ekranda *karımın topuzu ve Klimt tablosu* vardı sadece (s. 29). (isim unsurları: isim tamlaması)
- Sadece *seçici koltuğunda olan bizler değil, salondaki diğer adaylar* da nefeslerini tutup dinlemeye başlamışlardı (s. 56). (isim unsurları: sıfat tamlaması)
- *Rastlantılara güvenemeyeceğimizi ama hayatın onları tümünden yok sayacak kadar düzgün akan bir nehir olmadığını* anlatmıştım (s. 78). (birinci isim unsuru: sıfat-fiil grubu, ikinci isim unsuru: isim tamlaması)
- Karşımda *yirmili yaşlarının ortasında genç bir kadın değil de hayatın bütün sırlarını çözmüş bir bilge* oturuyordu sanki (s. 131). (isim unsurları: sıfat tamlaması)
- Şimdi *son kez ve tam olarak filmlerdeki gibi* soruyorum (s. 154). (birinci isim unsuru: sıfat tamlaması, ikinci isim unsuru: edat grubu)
Bağlama grubunun unsurlarının arasına cümlelerin başka öğeleri girebilir.
- O ana kadar *ne Mehpare* sormuştu bu soruyu *ne de Adnan* (s. 46).
- Ama o gece *ne Mert Güriz* vardı hayatımızda *ne de benim huysuzluklarım* (s. 83).
- *Şiddet gören de o, utanç yaşayan da* (s. 104).
Bağlama grupları söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yapar.
- Bu değişimin nedenini anlamaya çalışacak, *geçmişiyle ve mesleğinde yaptıklarıyla* sancılı bir hesaplaşma yaşayacak, sonunda gizemi çözecekti (s. 13). (zarf)
- Üstelik bu numarayı da *felsefe kitaplarından değil polisyelerden* kaptım (s. 31). (isim)
- Asi dedim diye alınma hemen, ben *huysuz ve asi* yazarları çok severim (s. 36). (sıfat)
- *Işıkları yapan oğlanla Tiyatro Araştırmaları Grubu'ndaki iki kız* hemen fırlamışlardı (s. 77). (isim)
- Kalede *yaralı bedenim ve kederli ruhumla* ben duruyordum (s. 124). (zarf)
- *Kişisel değil kitlesel* gelişin (s. 159). (zarf)

2.2.9. Unvan Grubu

Şahıs ismi ve unvan veya akrabalık ismiyle oluşturulan niteleme grubuna unvan grubu denir. Şahıs ismi başta, unvan ve akrabalık ismi sonda bulunur (Aktan, 2016: 41).

- Ben yine de bir mail atarım kurumsaldaki *Nesrin Hanım*'a (s. 23).
- *Viron Amca*'yı aradım hemen (s. 100).
- Oradaki kilit isim *Günseli Teyze* (s. 109).
- *Yadigar Ablam* pek okumaz ama *Bergüzar Ablam* da sever kitapları (s. 125).
- *Yasemin Hanım* aşırı heyecanlı (s. 156).

Unvan grubu, söz dizimi içinde isim görevi yapar.

- *Nasrettin Hoca*'nın kazanının doğurduğuna inananlar onu okuyacak, olmayan birine inanarak kendilerini geliştirmeye çalışacaklardı (s. 28).
- *Doktor hanıma* da selam söyle (s. 99).
- *Rasim Bey* emekli astsubay, *Saadet Teyze* ev hanımı (s. 104).
- Bir gün Kordon'da bira içiyorduk, mekana daldı *Meral Abla* (s. 109).
- *Viron Bey*, doktor hanıma selam falan demişti galiba (s. 122).
- Ayrıca diş doktorunuz yoksa *Dilek Hocamı* özellikle tavsiye ederim (s. 136).
- Eylül'e girmeden almamız lazım dedi *Yasemin Hanım* (s. 156).

2.2.10. Birleşik İsim Grubu

Birleşik isim grubu, bir kişinin özel adı olan iki veya daha fazla ismin bir araya gelmesiyle oluşur (Böler, 2019: 128).

- Benim adım *Armağan Gündoğdu* (s. 10).
- Genel müdür, *Mert Güriz*'e bayılmış (s. 17).
- “Beni *Leonardo DiCaprio* oynasın ama” (s. 32)...
- Senin baban *Erdinç Gündoğdu* mu (s. 48)?
- *İvan İlyiç* var mı (s. 65)?
- *Mert Güriz*, özellikle üst düzey yöneticilere eğitim verdiği sunumlarında *Peter Handke*'nin o mükemmel isimli kitabını örnek verirdi: Kalecinin Penaltı Anındaki Endişesi (s. 123).

- Şu anda *Özlem Uysal*’yla bağlantıyı sağlayabildik sayın seyirciler (s. 163).

Tamlananı özel isim olan sıfat tamlamaları da zamanla bir şahsa ad olmak üzere “birleşik isim grubu”na dönüşebilir, fakat incelediğimiz “Sıradan Bir Gün” adlı romanda böyle bir kullanıma rastlanmamıştır.

O kişinin ismi yerine kullanılan unvan grupları zamanla birleşik isme dönüşebilir.

- Çok yaşa *Nasreddin Hoca* (s. 182).
Birleşik isim grubu, söz dizimi içinde isim görevi yapar.
- *Orhan Mercan*, yıllardır zihnimin cam kırıklarıyla dolu bir köşesinde oturuyordu (s. 13).
- *Mert Güriz* konuşmaya başlamıştı (s. 21).
- Madem *Mert Güriz* bu kadar önemli, sadece onu konuşacağım İrem (s. 30).
- *Erdinç Gündoğdu* mu yoksa (s. 48)?
- *Armağan Gündoğdu*, üstündekileri çıkarıp o çocukluk kazağını giymek istiyordu ama başaramıyordu (s. 75).
- *Orhan Mercan*, hikayesinin anlatılacağı günü sabırla bekliyordu bir köşede (s. 91).
- *Mert Güriz* on yıl önce doğdu (s. 155).
- Suyun kaynamasını beklerken de kütüphaneden *Don Kişot*’u alacağım, mutlulukla okumaya başlayacağım (s. 184).

2.2.11. Ünlem Grubu

Ünlem grubu bir ünlem ile bir isim unsurundan oluşan bir kelime grubudur. Bu grupta ünlem başta, isim unsuru sonda bulunur. Ünlem grubunun unsurları eksiz olarak birleşir (Karahana, 2013: 70).

- Bu kadar ıkmına gerek yok *be oğlum* (s. 31).
- Hepimiz aynıyız *be Armağan* (s. 68).
- Yeter ki arılar uçmaya devam etsin *ey dünyalılar* (s. 114)!

Bu grupta isim unsuru kelime grubu olabilir ya da bir ünleme karşılık birden fazla isim unsuru bulunabilir, fakat bu tip kullanımlara “Sıradan Bir Gün” adlı romanda rastlanmamıştır.

Hitaplarda kullanılır. Cümle dışı öge olarak cümlenin herhangi bir yerinde bulunabilir.

- Ama itin köpeğin kuyruğuna basmaktan vazgeç *be evladım* (s. 51).
- Yahu sürpriz dediğin bu muydu *be oğlum* (s. 60)?
- Haklısınız *ey insanlar* (s. 159)!

2.2.12. Sayı Grubu

Sayı grubu, basamak sistemine göre sıralanmış sayı isimleri topluluğudur (Delice, 2018: 32).

- Kırıkların arasından zorlukla gördüm zamanı; *on ikiye yedi* vardı (s. 95).
- *On beş* yaşındaydım (s. 49).
- Üniversiteyi İstanbul’da okumayı kafama koyduğumda *on altı* yaşımıydım (s. 32).
- Daha dün gece mesaj geldi patronundan, saat *on birde* (s. 65).

Kelime grubu halindeki sayılar, sıfat tamlaması veya sayı grubu kuruluşundadır.

- Her yıl *dört yüzden* fazla kadın öldürülüyor (s. 103). (dört / yüz: sıfat tamlaması)
- Dört dakika *otuz yedi* saniye süren konuşmamız bittiğinde / söylemek istediğim binlerce şeyin içimde kaldığını hissediyordum (s. 178). (otuz / yedi: sayı grubu)
- Akabinde, yaklaşık *on-on beş* saniye sonrasında daha küçük bir patlama oldu (s. 164). (on / beş: sayı grubu)
- Continental Otel’e *beş yüz* metrelik mesafede duydum patlamayı (s. 169). (beş / yüz: sıfat tamlaması)

Sayı grubu, söz dizimi içinde isim ve sıfat görevi yapar.

- *On ikiye* on vardı (s. 93). (isim)
- *On üç-on dört* yaşında / başladım arıza çıkarmaya (s. 150). (sıfat)
- *Yirmi dört-yirmi beş* yaşlarında olmalıydı (s. 98). (sıfat)
- “Kadının kitabı iki ayda *on altı* baskı yapmış. Düşünebiliyor musunuz?” diyordu, ellerini havada çevirerek (s. 129). (sıfat)
- On mu, *on beş* mi (s. 25)? (isim)

- Yani çıktığı gün *yüz bin*ler satmaya başlayan kitaplardan birinde (s. 183). (isim)
- Platon dediğin adam *iki bin* yıldır kaç kişiyi zengin etti be (s. 73). (sıfat)

2.2.13. Birleşik Fiil

Bir isim veya fiile yardımcı fiillerden biri getirilerek oluşturulan kelime gruplarına birleşik fiil denir. Birleşik fiillerde önce isim veya fiil olan asıl öge, sonra da yardımcı fiil olan yardımcı öge gelir (Karaağaç, 2017: 190).

2.2.13.1. Bir Hareketi Karşıllayan Birleşik Fiiller

Bu birleşik fiiller bir isim ile yardımcı fiilden oluşur. Bu tip birleşik fiillerde yer alan yardımcı fiiller ya ana yardımcı fiillerden biridir ya da sözlük anlamı dışında kullanılan bir fiildir (Karahan, 2013: 73).

2.2.13.1.1. Ana Yardımcı Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller

Bu tip birleşik fiillerde “et-, ol-, yap-, eyle-, kıl-, bulun-” gibi ana yardımcı fiiller kullanılır.

İsim unsuru + yardımcı fiil = birleşik fiil

- Monte + et- = monte et- (s. 12)
- Sinir + ol- = sinir ol- (s. 18)

“En işlek yardımcı fiiller “et-” ve “ol-” fiilleridir. “yap-”, “bulun-” fiilleri de sıkça kullanılır. “kıl-” ve “eyle-” fiillerinin işlekliği azalmıştır” (Karahan, 2018: 74).

- Orhan Mercan’ın gözünden bu meyhaneyi yazmayı *hayal etmiştim* (s. 17).
- İrem ile Sedat’ın her iş teklifi geldiğinde atomu parçalamış bilimsani havalarına girmelerine *sinir oluyordum* sadece (s. 18).
- Zorla açtığım bir Jack London sohbeti, iki-üç cümle sonrasında birinin cebinden çıkardığı öyküsünü okumasıyla *devam ediyordu* (s. 33).
- Kurşunlardan ikisi babama *isabet etmiş* (s. 52).
- Şimdi sana bir *itirafta bulunacağım* (s. 67).

- Dubai’de kimyasal hammadde ticareti yapıyor (s. 67).
- Mesele Çınar’ın yetiştirilmesi olduğunda hiçbir eleştiriyi *kabul etmiyordu* (s. 72).
- Adnan, “Siz hiç rahatsız olmayın çocuklar, biz birer bira içip kalkacağız zaten,” derken bir eliyle omzuma bastırıp kalkmama *engel olmuştu* (s. 78).
- Sedat, *kağıtlarını yere düşüren oyuncunun taklidini yapmıştı* (s. 78).
- Rastlantılara *aşık olmayın* (s. 78).
- İnsan hep benzerleriyle *arkadaş olmaz* ki (s. 83).
- Dedem, nazarlığı selenin altındaki çantacığa koymamız konusunda *ikna etmişti* anneannemi (s. 90).
- Salondan istediği tepkiyi alınca hareketleri daha da *delimsirek oluyordu* Mert Güriz’in (s. 97).
- Kimseye bir *kötülük yapmayacağız* ki (s. 116)...
- Sürekli *tespitlerde bulunuyordum* (s. 131).

Tek başına kullanılmayan veya kullanıldıklarında asıl şekillerini koruyamayan isimler, yardımcı fiile birleştirilerek yazılır (Karahan, 2013: 74).

- “Günaydın” deyişindeki neşe bir anda *kayboldu* (s. 23).
- Yeni bir yazar tanıdığımda, kendimi biraz daha güçlenmiş *hissediyordum* (s. 42).
- Hatamız olduysa *affet* bizi evladım (s. 52).
- Gencecik bir kız öldürüldü, siz hala burada oturmuş mertlikten, erkeklikten *bahsediyorsunuz* (s. 102).
- Sen bana şunu istiyorum diyorsun, ben hemen *hallediyorum* (s. 114).
- Saatlerce denizi *seyredecektik* birlikte (s. 148).
- Hamile olduğunu öğrenince babası *reddetmiş* annemi, annesi sahip çıkmamış (s. 151).

Birleşik fiillerin isim unsuru, bir sıfat-fiil olabilir ve “ol-” ve “bulun-” yardımcı fiilleriyle birleşir.

- Artık *sadece iş konuşur olduk* (s. 25).
- “Bunun neresi kavga?” diye *düşünecek olanlar* çoğunluktadır (s. 30).
- Yurt odasındaki küçük çalışma masamın başından *kalkmaz oldum* (s. 35).

- Haftada iki gün pazara *gider olmuş* (s. 71).
- *Sadece mercimek çorbası içecek olmama* biraz bozuldu, hatta sanki biraz da kızdı (s. 126).
- Dükkandaki adam beni hala *izliyor olabilirdi*, birini bekleme oyununu zamansız sonlandırmamalıydım (s. 140).
- İrem, Stockholm'den dönene kadar iki kitap da *bitmiş olurdu* (s. 156).
Birleşik fiillerin isim unsuru kelime grubu olabilir.
- Üniversitede ilk işim *Edebiyat Kulübü'nün kapısını çalmak olmuştu* (s. 33).
(isim unsuru: birleşik fiil)
- *Eşek kadar adam oldum*, hala annem komodinin üstüne para bırakıyor (s. 40).
(isim unsuru: sıfat tamlaması)
- Öyle bir yanmıştı ki *kösele gibi olmuştu* derisi (s. 43). (isim unsuru: edat grubu)
- Tam da bunu istemiyor muyuz zaten, bütün sanat dalları *el ele olsun* (s. 52).
(isim unsuru: tekrar grubu)
- Siz kişisel gelişin ki dünya *güllük gülistanlık olsun* (s. 97). (isim unsuru: tekrar grubu)
- Bu son derece saçma final cümlesini duyunca *düşecek gibi oldum* (s. 98). (isim unsuru: edat grubu)
- İrem, *bu dünyanın bir parçası olacaktı* (s. 113). (isim unsuru: isim tamlaması)

2.2.13.1.2. Diğer Fiillerle Kurulan Birleşik Fiiller

Yardımcı fiiller yerine asıl fiiller kullanılır. Fakat bu fiiller asıl anlamlarını kaybetmiş veya deyimleşmiştir (Karahan, 2013: 75).

- *O kıvılcım çaktı*, ruhum *alev aldı* (s. 9).
- Yanına “kitap için” diye *not düşmüştüm* (s. 14).
- Üstelik neden böyle bir isim bulduğumu sorduklarında İrem ile Sedat’a *yalan söyledim* (s. 28).
- Adnan, “Ben bu üniversiteyi bitiremeyeceğim, bitirsem de bir işime yaramayacak,” dediği gün *rotasını çizmişti* aslında (s. 59).
- Bu işler üç-beş yılda *maske değiştiriyor* (s. 64).
- Çiftçi, oyuncak işinden kazandığıyla pazar alanını *satın alır* (s. 71).

- O anne-baba, bu adamı neden *dünyaya getirmişlerdi* ki (s. 75)?
- Boyun kısmını kafamdan geçiremediğimde *nefes alamaz*, “İmdat!” diye *çığlık atardım* (s. 75).
- O öldürücü nem henüz *esir almamıştı* şehri (s. 86).
- Gözümün önünde bir *cinayet işlenmiş*, dört mevsimini ezbere bildiğim koca çınarın altı *kana bulanmış* ve ben korkudan bayılmıştım (s. 101).
Birleşik fiillerin isim unsuru, isim çekim eklerini alabilir.
- *Kahraman ya da bir alçak olup olmadığının kararını* da hikayemi okuduktan sonra kendiniz *verin* (s. 10).
- *Eşek yüküyle kredi borcuna girecektik* (s. 12).
- Ertesi gün *yeni bir fotoğrafın peşinde koşun* (s. 21).
- Yalnızlığın yarattığı güvensizlik duygusuyla *başta çıkamıyordum* (s. 32).
- Bu konuşmadan birkaç ay sonra Mehpere *hayatımdan tümüyle çıktı* (s. 36).
- Sonra da çenesini şöyle bir sıvazlayıp sohbete *noktayı koyardı*: “İnsan yanılır” (s. 45).
- Yıllarca kimseye anlatamadığım hikaye, kısa bir cümle olup *dökülmüştü ağızımdan* (s. 48).
- Hemen kıkırdarak *yelkenleri suya indirdi* ufaklık (s. 72).
- Farklılıklar zaman geçtikçe *ortaya çıkıyordu* (s. 88).
- *Öfkesini* şu yan masadakilerin yüzüne *kusmadı* (s. 103).
- *Aklından geçenleri / hiçbir süzgeçten geçirmeden*, olduğu haliyle söylüyordu Hediye (s. 124).
Bazı birleşik fiillerde isim unsuru tamlayan ile genişler (Karahana, 2013: 76).
- *Gününüzün en güzel anısının bir fotoğrafını çekin* zihninizde (s. 21).
- Bana da *bütün etkinliğin ses kaydını alıp çözümleme işini vermişlerdi* (s. 34).
- Bir an önce *tekneyi yürütmenin bir yolunu bulmalıyım* (s. 40).
- *O delişmen hallerimizin kökü kurudu* (s. 68).
- *Adnan’ın başının altından çıkmıştı* bu iş (s. 79).
- *Borges maskesini çıkarıp / Carver maskesi takmıştım* bir zamanlar (s. 91).
- İrem üniversitenin son yılındayken *staj yaptığı şirkette işe girmenin hayalini kuruyordu* (s. 107).

Grubun isim unsuru kelime grubu olabilir.

- Ama yemezler, rakı masasında *kelime oyunu tuzağına düşmeyeceğim* (s. 17). (isim tamlaması)
- Üstelik dört aydır *farklı bir anlam taşıyordu* benim için (s. 24). (sıfat tamlaması)
- Bir kitap fazla okumak derdiyle *akla hayale gelmeyecek dümenler çevirdim* (s. 39). (sıfat tamlaması)
- *Kocaman bir kahkaha patlattı* Adnan (s. 71). (sıfat tamlaması)
- *Küçük dağları falan değil, Everest'i yaratmış* resmen (s. 83). (bağlama grubu)
- Kimi zaman suluyorduk o ağacı, büyüsün diye *elimizden geleni yapıyorduk* (s. 176). (sıfat-fiil grubu)

2.2.13.2. Bir Hareketi Tasvir Eden Birleşik Fiiller

Bu birleşik fiiller, -A veya -(y)Ip zarf-fiil eklerinden birini taşıyan bir fiil unsuru ile bir tasvir fiilinden kurulur. Bu kelime grubunda yardımcı fiilin görevi esas fiildeki oluş ve kılışın biçimini, tarzını tasvir etmektir (Aktan, 2016: 50).

- Belirtildi kalıbı üstüne bir bölüm *yazabilirsin* (s. 14).

Bil- yardımcı fiili yeterlilik; ver- yardımcı fiili tezlik, kolaylık; git-, gör-, koy-, dur- yardımcı fiilleri süreklilik; gel-, kal- yardımcı fiilleri beklenmezlik ve yaz-yardımcı fiili de yaklaşma anlamlarını asıl fiile kazandırır (Aktan, 2016: 50).

- İyi bir sunum konusu *çıkabilirdi* bu sayılardan (s. 11).
- Elleriyle havada daireler *çizip duruyordu* (s. 18).
- O konuşurken *tatlı bir esintiye kapılıp gidiyordum* (s. 34).
- Kendimi kaptırdığım bir tartışmanın ortasında, “Yıllar geçtikçe sen de bu konuda daha sağlıklı düşüncelere kavuşacaksın ama sabretmen gerekiyor,” *deyiverirdi* örneğin (s. 34).
- Ama dilediğinde yolunu aydınlatıp düşmeden yürümeni sağlayacak bir ışık *bulabilirsin* (s. 42).
- Bir anda *söyleyivermiştim* gerçeği (s. 47).
- Sarı bir zarftan çıkarıp salondaki sehpanın üstüne yaydığı gazete küpürlerine *bakakalmıştım* (s. 49).

- Bu kadar ünlü bir gazetecinin ve ekibinin fizyolojik değişikliğinin nedenlerini kim *sorgulayabilirdi* (s. 91)?
- Kimse şikayetçi olmayınca adamı da ertesi sabah *salıvermişler* (s. 104).
- Sıradan bir günün içinde *eriyip gitmiştim* (s. 159).
Bazı birleşik fiillerin birinci unsuru, zarf-fiil eki yerine bir kip eki taşır.
- Adnan’a öfkem beş yaşındaki arkadaşımın “lahmacun” deyişinde *eridi gitti* (s. 74).
- Konuşma böyle *sürer giderdi* (s. 157).
- Buz gibi limonata bardağı elime *yapıştı kaldı* (s. 162).
- Patlama görüntüsü *uçtu gitti*, Özlem’in yanındaki kişi belirdi ekranda (s. 166).
Bu birleşik fiillerin birinci unsuru bir kelime grubu olabilir.
- Sabah kahvemi *yudumlamaya başlaya / bilirdim* (s. 11). (birleşik fiil)
- Müzik sayesinde biraz *ayakta dura / biliyorum* (s. 128). (birleşik fiil)
“Başla-, çalış-” gibi ana yardımcı fiil olmayan bazı fiiller, “-mAyA başla-, -mAyA çalış-” kalıpları içinde yardımcı fiil olarak kullanılır (Karahana, 2013: 79).
- Kahvemi tazelemek için mutfağa giderken Erzenci Kimya’ya hazırladığımız sunumu *hatırlamaya çalıştım* (s. 14).
- Ankara’daki hayat *üstüme gelmeye başlamıştı* artık (s. 32).
- Ama *gerçek bir kitap kurdu olma yolundaki en güçlü adımlarımı* Mehpere ve Adnan’la tanıştıktan sonra *atmaya başlamıştım* (s. 37).
- “Ne resmi yapıyorsun Çınar?” dememe kalmadan küçük geveze *anlatmaya başladı* (s. 62).
- Mert Güriz’de kirlendiğini düşündüğün duruşunu sosyal medyada *aklamaya çalışıyorsun* (s. 68).
- Nargileciden yükselen kokunun ne olduğunu *bulmaya çalıştım*, bulamadım (s. 86).

2.2.14. Kısaltma Grupları

Kelime gruplarının veya cümlelerin kısaltmasıyla, eksilmesiyle veya yıpranmasıyla oluşan kelime gruplarına kısaltma grubu denir (Aktan, 2016: 70). Bu

kelime grupları genellikle isim-fiil, sıfat-fiil veya zarf-fiil gruplarından kısalmıştır (Karahana, 2013: 79).

- Köşe yazarları krallığının en önemli simalarından biri (olan): sıfat-fiil grubu (s. 12)
- Gerçekte ne yaşadığından haberi (olmak): isim-fiil grubu (s. 40)
- Elinde keser (olarak): zarf-fiil grubu (s. 70)

Genellikle ikinci unsur nitelik ismi olsa da ikinci unsur nitelik ismi olmayan kısaltmalar da vardır.

- Daha önce iki üniversiteden atılmıştı, *benden altı yaş büyüktü* (s. 34). (ikinci unsur nitelik ismi olan)
- Polis gelene kadar *elinde beylik tabancası* kapının önünde durdu sapık (s. 104). (ikinci unsur nitelik ismi olmayan)

Unsurları kelime grubundan meydana gelmiş olabilir.

- Şu karşımdaki fotoğraftan / en az yirmi kilo daha şişman (adam) (s. 12) (unsurları: sıfat tamlaması)
- Birilerini seçici ilan ettiğinde, *sadelikten değil süsten / yana* kullanırlar oylarını (s. 22). (birinci unsur: bağlama grubu)
- Ama gerçek bir kitap kurdu olma yolundaki en güçlü adımlarımı *Mehpare ve Adnan'la tanıştıktan / sonra* atmaya başlamıştım (s. 37). (birinci unsur: sıfat-fiil grubu)

- *Eminönü esnafından / Ohannes diye birinden* alıyordum malları (s. 44). (birinci unsur: isim tamlaması, ikinci unsur: sıfat tamlaması)

Kısaltma grupları, söz dizimi içinde isim, sıfat ve zarf görevi yaparlar.

- *Bir elimde kahve kupasıyla* çalışma odasına gittim (s. 14). (zarf)
- *İlgi çekmek amacıyla tuhaflıklar yapan bir ergenden* farkım yoktu belki de (s. 16). (isim)
- Armağan *benden çok daha iyi* anlıyor aslında (s. 17). (zarf)
- Slaytlar, görseller, animasyonlar, vurucu sözler, *akılda kalıcı* rakamlar, şakalar ve elbette zamanlama (s. 20). (sıfat)
- *Köşeleri kıvrık* defterdeki kargacık burgacık rakamlara bakmış, anlamamıştım (s. 40). (sıfat)
- *Kurşunlardan ikisi* babama isabet etmiş (s. 52). (isim)

- Ama tahmin ettiğimizden daha fazla bekledik (s. 107). (zarf)

Kısaltma Gruplarının türleri şunlardır:

2.2.14.1. İsnat Grubu

Unsurlarında çekim eki bulunmaz veya sadece birinci unsurunda iyelik eki bulunur. Ters çevrilmiş bir sıfat tamlamasına benzer.

- Az önce yasemin kokuları saçarak önümden geçip giden gencecik kadın, *cansız gözleri açık*, hareketsiz yatıyordu asırlık çınarın dibinde (s. 94).
- Hediye arkadaşımızın içi *sevgi doludur*, öyle büyük bir hediye paketidir ki, içindeki sevgi bütün sınıfa yeter (s. 121).
- *Her köşesi anılarla dolu* evde boğuluyordum (s. 32).
- *Zihni açık* okurların hemen anlayabileceği bir yöntemdi bu; arada bir altı çizilecek cümleler yazmak zorundaydım (s. 38).
- Ne cevap vereceğimi bilemeden, *kulpu kırık* kupadaki kahvemi yudumlamıştım (s. 46).

2.2.14.2. Yükleme Grubu

Birinci unsuru yükleme eki almış ve ikinci unsuru eksiz yapıda olan başka bir ismin oluşturduğu bir kelime grubudur.

“Sıradan Bir Gün” romanında böyle bir kullanım bulunmaktadır.

2.2.14.3. Yönelme Grubu

Birinci unsuru yönelme hal eki taşıyan kısaltma gruplarına verilen isimdir.

- O günlerde *beğendiği her şeye yorumu* buydu: on numara beş yıldız (s. 16).
- Bu cümle *Mert Güriz’e değil bana ait* (s. 31).
- Sadece akrabalık dereceleri değil, evleri de *okula çok uzaktı* (s. 33).
- Adnan’ın yaşamını üç-beş satırda özetlemeye çalışmak, *turnaklarıyla kazıdığı bir temelin üstüne görkemli bir bina dikmiş olan arkadaşına büyük haksızlık* (s. 61).

- *Adnan’a öfkem* beş yaşındaki arkadaşımın “lahmacun” deyişinde eridi gitti (s. 74).
- *Erkekliğine o kadar hayran* ki ve bunu kadınların ilgisiyle o kadar üst üste bindirmiş ki, bunun dışında bir aşk ihtimalinden korkuyor bence (s. 110).

2.2.14.4. Bulunma Grubu

Birinci unsuru bulunma hal eki taşıyan, ikinci unsuru da yalın halde olan kısaltma gruplarıdır.

- İlk saniyelerde *görüntüde kırılmalar* oluyordu hep, ses biraz önden geliyordu (s. 23).
- İş yaşamınız boyunca, *arada bir* o suyun dışına çıkın ve manzarayı izleyin (s. 38).
- Neyse ki Çınar *elinde bir resimle* yanımıza geldi de susmak zorunda kaldı (s. 69).
- *Ayda bir* fikir değiştirdim (s. 82).
- Yaşlı bir adam, *kulağında stetoskopla* karşımda duruyordu (s. 98).
- *Arkasında gençten bir garsonla* gelmişti kız (s. 101).
- Ayaküstü birer sandviç yiyip *elimizde bira torbasiyla sahilde bir banka* oturmuştuk (s. 148).

2.2.14.5. Uzaklaşma Grubu

Uzaklaşma hal eki taşıyan bir isim ile, yalın halde başka bir ismin oluşturduğu bir kelime grubudur (Aktan, 2016: 75).

- Kaza bela *benden çok uzaktaydı* (s. 12).
- *Çok güldüğüm kalıplardan birini* kullanmışlardı: belirtildi (s. 14).
- Hiçbir insan *bir seyyar satıcıdan daha iyi* tanıyamaz insanları (s. 44).
- *Gazeteden müdürüyle* geldiler istemeye (s. 50).
- Çünkü *milletin kendisi hakkında ne düşündüğünden bile habersiz* bence (s. 84).

2.2.14.6. Vasıta Grubu

Birinci unsuru vasıta hal eki taşıyan, ikinci unsuru da yalın halde bulunan kısaltma grubudur.

- *Tarih Bölümü'nden bir grupla beraber seminerler düzenledik* (s. 54).
- *tarafıta üreticiyi, burada da tüketiciyi gagalamakla meşgul* (s. 67).
- Ama bu konuşmaların neredeyse tamamı *oyunla ilgiliydi* (s. 79).
- *Ablalarıyla yine de dengeli bir ilişkisi var* (s. 109).
- Her zaman olduğu gibi *Sedat'la birlikte* gitmişlerdi yayınevindeki toplantıya (s. 156).
- Birazdan *Stockholm'le bir bağlantı* gerçekleştireceğiz (s. 163)...

2.2.14.7. Eşitlik Grubu

Birinci unsuru eşitlik eki taşıyan, ikinci unsuru da yalın halde bulunan kısaltma grubudur.

- Zavallı kadının *kendilerince güzel* bir fotoğrafını bulurlarsa ilk sayfaya koyarlar haberi (s. 103).

2.2.14.8. Değişik Görünüşteki Kısaltma Grupları

Bu tür kısaltma gruplarında belli bir kural yoktur, farklı şekillerde oluşabilmektedir.

Birinci unsuru uzaklaşma hali, ikinci unsuru yönelme hali eki taşıyan kısaltma grupları:

- Sıradan bir gün, beni *oradan oraya* savurdu (s. 9).

İkinci unsuru yönelme hal eki taşıyan kısaltma grupları:

- *Yan yana* yürümeye başlamıştık bile (s. 142).
- *Gitgide* daha da gıcık biri olmaya başladım (s. 131).
- Zaten *baş başa* bir şeyler yaptıklarını hiç hatırlamıyorum (s. 109).

İkinci unsuru bulunma hal eki taşıyan kısaltma grupları:

- Kundak *kan içindeymiş* (s. 52).

- *Elim havada, kalakaldım olduğum yerde* (s. 94).
 - *Hediye, tokalaşmak için uzattığı eli havada, gözlerime bakarak bekliyordu* (s. 120).
 - *Ağızları kulaklarında döndüler* (s. 156).
- İki unsurun bir edat ile bağlandığı kısaltma grupları:
- *Olca bir sendika toplantısına gitmiş, baban da haber için oradaymış* (s. 49).
 - *Herkes gibi onun da elinde metnin yazılı olduğu kağıt vardı ama bakmıyordu bile* (s. 56).
 - *Çünkü Sedo hepimiz için bir eğlence insanı* (s. 84).
 - *Kaşlarının çatıklığı okuduğu haberin ciddiliğini anlamamız için yeterliydi* (s. 161).

2.3. CÜMLELERİN BAĞLANMA ŞEKİLLERİ

2.3.1. Bağlama Edatlarıyla Bağlanan Cümleler

“Ki” bağlama edatı ile cümle veya cümle topluluklarını bir başka cümleye veya cümle topluluklarına bağlayarak bu cümleler arasında açıklama, sıralama, karşılaştırma, sebep, sonuç ve amaç gibi anlamlar kazandırır.

“Ki” bağlama edatıyla bağlanmış cümlelerde cümlelerden biri temel cümle görevini üstlenirken, diğeri yardımcı cümle görevi üstlenmektedir.

Temel unsurun başta, yardımcı unsurun sonda bulunduğu “ki” bağlama edatıyla bağlanmış cümleler Türk cümle yapısına uymamaktadır (Aktan, 2016: 126, 127):

- *O gün anladım ki bu katiller asla ceza çekmeyecek* (s. 52).
- *Zaten o kadar küçüktü ki, isterseniz de kalabalıkta görmeniz mümkün olmazdı* (s. 34).
- *Düşüncelerini öyle derin bir sükunette ifade ediyordu ki, o konuşurken tatlı bir esintiye kapılıp gidiyordum* (s. 34).

Türkçenin temel yapısına uygun olarak bu cümlelerde ana unsur sonda, yardımcı unsur başta yer alır.

- *O kadar uzun süre sessiz kaldı ki bir an bağlantı koptu diye düşündüm* (s. 24).

- Birden kendimi o kadar yalnız hissettim *ki* dünya beni fark etsin diye elimden geleni yapabilirdim (s. 29).
 - Söyleyecek öyle çok sözü vardı *ki* ben sadece susup dinliyordum (s. 41).
 - Öyle bir yanıyordu *ki* kösele gibi olmuştu derisi (s. 43).
 - Yıllardır evdekiler demeye öyle alışmıştım *ki*, o iki kelimeyi güçlükle mırıldanabilmişim (s. 47).
 - Annem bana öyle sıkı sarılmış *ki* zor ayırmışlar (s. 52).
 - O kadar kendinden emindi *ki* daha ilk cümlesinde hepimiz dikkat kesilmiştik (s. 56).
 - O kadar seviyordum *ki*, onu üzen ne varsa yok etmek istiyordum (s. 58).
- Diğer bağlama edatları ile bağlanan cümleler de şu şekildedir:
- Kapıdan girdim ve onları tanıdım (s. 33).
 - İçimde birikmiş binlerce sayfa vardı ve hepsini kusmalıydim (s. 35).
 - İş yaşamınız boyunca, arada bir o suyun dışına çıkın ve manzarayı izleyin (s. 38).
 - Gitti ve ben kitaplara gömüldüm (s. 39).
 - Güneş altında yeni bir şeyler var ve hep olacak (s. 42).
 - Yıldızlı bir geceydi ve Adnan çok mutluydu (s. 61).
 - Gözlerini gözlerime dikti ve “Böyle ortamları sevmiyorsun galiba,” dedi (s. 79).
 - Benim iyi yazdığımı, Sedat’ın iyi sunduğunu, kendisinin de iyi pazarlayacağını söyledi ve bir kişisel gelişim uzmanı yarattık (s. 85).
 - Kendi yarattığım bir roman kahramanı, yasemin kokuları saçarak önümden geçmiş ve üç dakika sonra da öldürülmüştü (s. 96).
 - Ama bitmişti artık, anlatmıştım ve benden çıkmıştı hüznün (s. 53).
 - Bir hedef belirledin, düşündün ve yaptın (s. 70).
 - Gözümün önünde bir cinayet işlenmiş, dört mevsimini ezbere bildiğim koca çınarın altı kana bulanmış ve ben korkudan bayılmıştım (s. 101).
 - Düşünsene, yirmili yaşlarındasın, arkadaşlarının yanındasın, birden karşına ablan çıkıyor ve kuzummm diye yanaklarını sıkmaya başlıyor (s. 108).

- Kovadaki deterjanlı suyu tuvalete dökmüş, kendime bir fincan kahve yapmış, salona girmiş ve İrem'in, "Biz bir kişisel gelişim uzmanı yaratmalıyız," dediğini duymuştum (s. 113).
- Böyle şakaları sevmiyordum *ama* haklıydı (s. 12).
- Gözlerimle görmedim *ama* arabalarının arka camına yazdıranlar bile olmuş (s. 21).
- Kulağıma birtakım dedikodular gelmişti *ama* bu kadar çabuk olmasını beklemiyordum (s. 23).
- Yıllar geçtikçe sen de bu konuda daha sağlıklı düşüncelere kavuşacaksın *ama* sabretmen gerekiyor (s. 34).
- Uzun sohbetlerden hoşlanmıyordum *ama* eskisi kadar da huysuz değildim (s. 39).
- Pederle valide omuz atıyor *ama* onlardan para almayı yediremiyorum kendime (s. 40).
- En yakın arkadaşım falan diyordum *ama* gerçekte ne yaşadığından haberim yoktu (s. 40).
- Okumak yazmak, uzun sohbetlerde zihin açmak güzeldi *ama* hayat dönüp dolaşıp o rakamları getiriyordu insanın karşısına (s. 41).
- Nereden olduğunu hatırlamıyorum *ama* büyük bir çalışma masası bile bulmuştuk (s. 46).
- *Hem* başarımızı kutlayacak *hem de* İrem'e veda edecektik (s. 16).
- *Hem* mert olsun *hem de* hayata gür bir iz bıraksın kahramanımız (s. 28).
- *Hem* karakter sürekliliğini bozmak istemiyordum *hem de* bu konuda ne yazabileceğimi bilmiyordum (s. 37).
- *Hem* cebimden para çıkmaz *hem* biraz kenara atarım *hem de* düşünecek zaman bulurum (s. 41).
- İrem'in konuyu bu kadar sahiplenmesine *hem* kızıyor *hem de* bundan garip bir şekilde hoşlanıyordum (s. 115).
- Düşünsenize, *hem* şişmansınız *hem* durmadan kitap okuyorsunuz (s. 125).
- *Hem* söyleyeceklerini merak ediyordum *hem de* duyacaklarımdan korkuyordum (s. 128).

- Bir tanımın içine sıkıştırılmaması gereken her konuda konuştu *da*, bu sulara girmede (s. 37).
- Demesine dedim *de*, sabaha kadar uyuyamadım o gece (s. 50).
- Allah rızası için anlat *da* ben de öğreneyim (s. 64).
- Fatih organik gıda işine girdi *de* ne oldu (s. 67)?
- O bildiriye imza koydun *da* ne oldu (s. 68)?
- Neyse ki Çınar elinde bir resimle yanımıza geldi *de* susmak zorunda kaldı (s. 69).
- Bütün gün *ya* odamdan çıkmıyor *ya* bulduğum bir köşede oturup dünyayı izliyordum (s. 41).
- *Ya* ezberlemişti *ya da* biz ne dese inanacak hale gelmiştik (s. 56).
- *Ya* bir yere yetismeye çalışıyordu *ya da* biriyle buluşacaktı (s. 93).
- *Ya* biri söylemişti *ya* bir yerde okumuştum ama kesinlikle biliyordum (s. 133).
- *Ya* orada bırakmalıydı beni *ya da* yine yere atmalıydı (s. 135).
- Bilirsiniz, iyi bir Mert Güriz kitabında bütün özlü sözler *ya* büyük harfle yazılır *ya da* çerçeveye alınır (s. 181).
- İsimlere takılmayacağım *çünkü* ortada tek bir gerçek vardı: Onlar olmasaydı, yıllardır baş tacı edilen Mert Güriz kitapları olmayacaktı (s. 42).
- Aptalca sözler uçuşuyordu beynimde *çünkü* genç kızın haklı olmasından rahatsız olmuşum (s. 105).
- “Şu kitaplardaki altını çizdiğin cümleleri yan yana getirsen bitirirsin işi,” demesine kızıyordum *çünkü* o yaptığım işin çok zor olduğuna inanmalarını istiyordum (s. 158).
- *Ne* Uyarca’yı sahneleyebildik *ne de* otobüs durağı dekorunda okuma tiyatrosu yapabildik (s. 55).
- Sen *ne* ilksin *ne de* sonuncu olacaksın (s. 73).
- Ben *ne* bir kahramandım *ne de* bir alçak (s. 176).
- *Yok* başa çıkamıyormuş, *yok* bunalıyormuş (s. 64).
- Sadece mercimek çorbası içecek olmama biraz bozuldu, *hatta* sanki biraz da kızdı (s. 126).
- Çok mu konuştum *yoksa*, iştahınızı mı kaçırdım (s. 128)?

2.3.2. Ortak Cümle Öğeleriyle Bağlanan Cümleler

Bu cümlelerde art arda gelen sıralı cümlelerin bazı öğeleri iki veya daha fazla cümlenin ortak ögesi olarak görev alır. Bu sayede hem cümlede anlam ilişkisi kurar hem de cümleler arasındaki bağlantıyı pekiştirir.

2.3.2.1. Ortak Yüklemlili Cümleler

- Ders kitapları romanlara (kapı açıyordu), / romanlar biyografilere kapı açıyordu (s. 37).
- Bir gün Troçki'nin Büyükkada günleri anlatılıyordu, / bir başka gün Alkatraz Kuşçusu filmi (anlatılıyordu) (s. 40).
- İnsanlık üniversitesinde limon satarak lisans (yaptım), / havlu-çorap satarak yüksek lisans yaptım ben (s. 44).
- Bir yanım bağıra çağıra camı çerçeveyi indirmek istiyordu, / bir yanım anneanneme sarılıp ağlamak istiyordu (s. 52).
- Yetiştirdiği yediğine (yetiyormuş), / sattığı yaşamasına yetiyormuş anlayacağını (s. 70).
- Başka şeyler düşünmeye (çalışmışım), / bütün o kahkahaları duymamaya çalışmışım (s. 78).
- Ben felsefecilerden çalışıyordum, / Didem başka senaristlerden (çalışıyordu) (s. 144).

2.3.2.2. Ortak Öznelli Cümleler

- İrem beni oyun dışı bırakmak istemiyordu, / (İrem) göz kırıp kadehini kadehime vurmuştu (s. 18).
- Hepimiz zor zamanlardan geçiyoruz, / (hepimiz) kötü hikayeler yaşıyoruz hayatta (s. 36).
- Adnan sesimdeki tedirginliği fark etmiş, / (Adnan) soran gözlerle bana dönmüştü (s. 47).

- Herifin biri merdivenlerde yumruk atmış, / (herifin biri) küfretmiş falan (s. 50).
- O güzelim kız boşluğa bırakılmış bir kağıt oldu, / (o güzelim kız) süzüldü yere (s. 94).
- Bu kitapta anlatacaklarım hayatınızı kolaylaştırmayacak, / (bu kitapta anlatacaklarım) gününüzü güzelleştirmeyecek, / (bu kitapta anlatacaklarım) kendinizi güçlü hissetmenizi sağlamayacak, / (bu kitapta anlatacaklarım) hayat yolunuzdaki engeleri ortadan kaldırmayacak (s. 180).

2.3.2.3. Ortak Nesneli Cümleler

- İstediklerini verdin / ki, / (istediklerini) seve seve aldılar bugüne kadar (s. 64).
- Dağıtımçı arkadaşlarım bana bütün listeyi yolluyor, / açayım sana bilgisayar, / (bütün listeyi) göstereyim (s. 64).
- Oğlunu abartılı bir ilgiyle kucakladı Adnan, / (oğlunu) “Aman da aman, bizim küçük fil susamış,” deyip gıdıklamaya başladı (s. 72).
- Uzun, çok uzun bir sessizliğin ardından yumruk yaptığı elini açmış, / (yumruk yaptığı elini) bana uzatmıştı (s. 153).
- O izin nasıl olduğunu çok merak ediyordum / ama / (o izin nasıl olduğunu) soramamıştım (s. 153).
- Suyun kaynamasını beklerken de kütüphaneden Don Kişot’u alacağım, / (Don Kişot’u) mutlulukla okumaya başlayacağım (s. 184).
- Emekli olmaya karar veren birinden devraldığı dükkanın duvarlarını birlikte boyadık, (emekli olmaya karar veren birinden devraldığı dükkanın) raflarını birlikte yerleştirdik (s. 61). (nesneyi oluşturan isim tamlamasının tamlayanı ortak)

2.3.2.4. Ortak Yer Tamlayıcı Cümleler

- Elimizde çok cinayet var Sedat, / (elimizde) çok ölü var (s. 31).
- O fotoğrafları (zihnimde) hareketlendirmiş, / babamı dedemin karşısına dikip konuşturmuştum zihnimde (s. 51).

2.3.2.5. Ortak Zarflı Cümleler

- Sabaha kadar cep telefonunu elinden bırakmamış, / (sabaha kadar) yüzlerce kişinin sosyal medya hesabında neler yazdığına bakmıştı (s. 21).
- Söze yeniden başlamadan kaşlarını kaldırıyor, / (söze yeniden başlamadan) uzun uzun düşünüyordu (s. 50).
- O tek görgü tanığının ifadesine göre deri ceketli bir adam yanaşmış babamın tarafından, / (o tek görgü tanığının ifadesine göre) üç el ateş etmiş (s. 52).
- Sahneye çıkanların küçük bir bölüm okumasından sonra defterlerimize notlar alıyor, / (sahneye çıkanların küçük bir bölüm okumasından sonra) aramızda fısıldaşıyorduk (s. 55).

2.3.3. Ortak Kip / Şahıs Ekleriyle Bağlanan Cümleler

Bu cümlelerde kip ve şahıs ekleri her cümlede tekrarlanmak yerine eklerin bir kısmı son cümleye kaydırılarak cümledeki anlamı pekiştirir (Karahana, 2013: 92).

- Bu değişimin nedenini anlamaya çalışacak(tı), geçmişle ve mesleğinde yaptıklarıyla sancılı bir hesaplaşma yaşayacak(tı), sonunda gizemi çözecekti (s. 13). (ortak kip / şahıs eki)
- Bazılarının altını çizmiş(tim), (bazılarının) yanına “kitap için” diye not düşmüştüm (s. 14). (ortak kip / şahıs eki, ortak tamlayan)
- Üstüme başıma çekidüzen veriyor(dum), kendime bir kahve daha koyuyor(dum), sonra da görüntülü arama çağrısının gelmesini bekliyordum (s. 21). (ortak kip / şahıs eki)
- *Nasrettin Hoca'nın kazanının doğurduğuna inananlar* onu okuyacak(tı), olmayan birine inanarak kendilerini geliştirmeye çalışacaklardı (s. 28). (ortak kip / şahıs eki, ortak özne)
- Şairleri resamlara, romancıları felsefecilere, öykü yazarlarını müzisyenlere bağlayan ipler bulmuş(tum), o iplerin ucunu tutana kadar yorulmadan gidiyor(dum), bıkmadan okuyordum (s. 41). (ortak kip / şahıs eki)
- *Adnan* da bir yandan kahve yapıyor(du), / bir yandan işi biten kitapları rafa diziyordu (s. 46). (ortak kip / şahıs eki, ortak özne)

- O sessizlikte anneannem salona girmiş(ti), / yemek masasının kenarındaki sandalyelerden birine ilişmişti (s. 51). (ortak kip / şahıs eki, ortak özne, ortak zarf)

2.3.4. Anlam İlişkisiyle Bağlanan Cümleler

Bir metin art arda sıralanan ya da aralarında çeşitli anlam ilişkileri bulunan cümlelerden oluşur.

- Bir kitapçık vardı elinde, “Bakın şu cümle bütün olayı anlatıyor,” demişti: Ahşap döşemelerin psikolojik rahatlık yarattığı ve böylece verimin yükseldiği, yorgunluk ve kaza sayısının azaldığı tespit edilmiştir (s. 12).
- Sen sinir olursun böyle şeyler yapmama, biliyorum (s. 24).
- Oradan da buradaki arkadaşların göl evine geçeceğiz, Sundvall diye bir yermiş (s. 29).
- Anneannem disiplinli bir kadındı ama bir gün bile sesini yükseltmedi bana (s. 49).
- Herkes gibi onun da elinde metnin yazılı olduğu kağıt vardı ama bakmıyordu bile (s. 56).

2.4. YÜKLEMİN TÜRÜNE GÖRE CÜMLELER

2.4.1. Fiil Cümleleri

Cümlenin yüklemi fiil veya birleşik fiildir. Oluş ve kılış cümleleri fiil cümleleri ile karşılanır. Geçişli fiil cümlelerinde cümle öğelerinin hepsi bulunabilir (Karahan, 2013: 96).

- O veda gününde (z), / “Bir kitap var ki, o benim özelimdir,” derken (z) / çantasından (yt) / bir hediye paketi (n) / çıkarmıştı (y) / Mehpare (ö) (s. 38). (çıkartıcı: geçişli fiil)
- Oturduğu yerden uzanıp (z) / dudaklarına (yt) / yaramaz bir öpücük (n) / kondurmuştu (y) / İrem (ö) (s. 110).

Geçişsiz fiil cümlelerinde nesne bulunmaz.

- Sonra da kadehlerini havada sallayarak nakarata eşlik etmişlerdi (s. 18). (eşlik et-: geçişsiz fiil)
 - Oysa çalıştığı şirket, İrem'i altı aylık bir eğitim programı için Stockholm'e göndermeye karar verdiğinde bunun bize iyi geleceğine inanmışım (s. 27). (inan-: geçişsiz fiil)
 - Hani kahraman yolculuğunda koruyucu bir güçle karşılaşır (s. 69)... (karşılaş-: geçişsiz fiil)
- Geçişsiz-edilgen fiil cümlelerinde özne yoktur.
- Hep grup halinde gidilirdi bir yerlere (s. 109).

2.4.2. İsim Cümleleri

Yüklemi isim veya isim grubundan oluşur. “i-“ ek fiilinin isme veya isim gruplarına eklenerek çekime girmesiyle yüklem görevi yapar. Kip eki taşımayan isim cümleleri geniş zaman çekimindedir. Bunun dışında –Dır eki de pekiştirme ve ihtimal anlamı vermek için isim cümlelerinde yer alır (Karahan, 2013: 96).

İsim cümleleri genellikle özne ve yüklemden meydana gelir.

- Yıllardır okuduğunuz bütün Mert Güriz kitaplarını yazan adamım ben (s. 10).
- Şiir ise / hiç konuşulmayan bir konuydu (s. 33).
- Ben / sırtını kompartımandakilere dönüp pencereden dışarı bakmayı tercih eden yolcuydum (s. 44).
- Adnan ise / diğer yolcuların yüzlerini, oturuşlarını, giysilerini inceleyen, hareketlerinden karakterlerini çözmeye çalışan gözlemci yolcu (s. 44).
- Adnan'ın yaşamını üç-beş satırda özetlemeye çalışmak, / tırnaklarıyla kazıdığı bir temelin üstüne görkemli bir bina dikmiş olan arkadaşına büyük haksızlık (s. 61).

İsim cümlelerinde zarf ve bulunma hali ekli yer tamlayıcıları diğer öğelere nazaran sık kullanılır.

- *Sonrasında* yapılan sıkı pazarlıkların hikayesi, hisse miktarları, rakamlar vardı (s. 14).
- İlgi çekmek amacıyla tuhafliklar yapan bir ergenden farkım yoktu *belki de* (s. 16).

İsim cümlelerinde yönelme ve uzaklaşma hal ekli yer tamlayıcıları seyrek bulunur.

- *İrem’le konuşmama / az bir zaman / vardı* (s. 19).

Yapısında bulunma hali ekli yer tamlayıcısı bulunan isim cümlelerinde özne, genellikle yüklemün önünde bulunur.

- Bomba rama ve imha ekiplerinin eşzamanlı olarak bölgeyi taradığı bilgisi var bizde (s. 164).

En çok kullanılan isim cümleleri çeşitli kiplerdeki “var”, “yok” isimlerinin yüklem olduğu cümlelerdir.

- Benimle konuşacak başka hiçbir konun yok mu Armağan (s. 26)?
- O yılların Mert Güriz kitaplarına önemli bir katkısı daha vardı (s. 38).
- Yirmi yıldır tuğla tuğla ördüğüm suskunluk duvarını yıkmaktan başka bir düşüncem yoktu (s. 47).

2.5. YÜKLEMİN YERİNE GÖRE CÜMLELER

2.5.1. Kurallı (Düz) Cümleler

Kurallı cümle, yüklemi sonda olan cümleye denir. Yüklemi tamamlayan ögeler de yüklemden önce gelir (Aktan, 2016: 120).

- Beni büyüten kişilerin annemle babam değil, anneannemle dedem olduğunu ilkokul yıllarımda öğrenmiştim (s. 48).
- Beş yaşında olması bu gerçeği değiştirmeyecekti (s. 62).
- Ne haber – ne olsun, senden ne haber iletişimi durumuzu gayet iyi özetliyor (s. 143).

2.5.2. Devrik Cümleler

Devrik cümle, yüklemi sonda bulunmayan cümledir. Bazı ögeler yüklemden önce getirilebilirse de özne, nesne, yer tamlayıcısı ya da zarf ögelerinden herhangi birinin yüklemden sonra kullanılmasıyla devrik cümle meydana gelir. Devrik cümle

kullanımına en çok atasözleri, günlük konuşmalar, şiir dili, sohbet yazıları, hikaye ve romanlarda rastlanır (Aktan, 2018: 121).

- Bir saniye bile beklemeden ezberimdeki cümleyi salıvermişim dünyaya (s. 48).
- Sonunda bir gün karşılarına dikilip sordum, “Annemle babam nasıl öldü?” diye (s. 49).
- Yelkenini şişiren gidiyor gidebildiğince (s. 63).
- En olmaması gereken anlarda gelen o kahkahalardan biri yokladı yüz kaslarımı (s. 106).
- Onların eğlenirken döktüklerini temizleme işi bana kalırdı genelde (s. 113).

2.6. CÜMLELERİN ANLAM ÖZELLİKLERİ

2.6.1. Olumlu ve Olumsuz Cümleler

2.6.1.1. Olumlu Cümleler

Yükleme konu olan yargının gerçekleştiğini ya da gerçekleşeceğini bildiren cümlelerdir (Böler, 2019: 255).

- Daha çok oyuncak yapıp daha çok satmak için / karısıyla çocuklarının da eline birer keser vermiş (s. 71).
- Ortamda bir şişman varsa, konuşma mutlaka lahana çorbasında biter (s. 121).
- Kafamda derleyip toparlayamayacağım kadar çok olay yaşamıştım şu kısacık zaman diliminde (s. 149).

2.6.1.2. Olumsuz Cümleler

Yükleme konu olan yargının gerçekleşmediğini bildiren cümlelerdir (Böler, 2019: 259).

“-mA-” eki ile kurulanlar:

- Onca yıl ağzından kötü bir söz çıktığını duymamıştım (s. 51).
- Neyse ki birbirine tatlıyla bağlanan şeyler öyle kolay kırılmıyor (s. 43).

- Sedat’a hayran olması dışında hiçbir şey bilmiyordum onun hakkında (s. 80).
- Kimse masalın finalindeki o muhteşem düğün geçesinin ertesi sabahında neler yaşandığını düşünmüyordu (s. 89).
- Çünkü dünya, kişisel gelişim kitaplarının süslü cümlelerine benzemiyor (s. 132).

“Değil” edatı ile kurulanlar:

- Çocukluğum boyunca hiçbir şeyin farkında değildim (s. 48).
- Kelebeğin ömrü bir gün değildir (s. 141).

“Ne... ne...” edatı ile kurulanlar:

- Ne Uyarca’yı sahneleyebildik ne de otobüs durağı dekorunda okuma tiyatrosu yapabildik (s. 55).
- Sen ne ilksin ne de sonuncu olacaksın (s. 73).
- Ama o gece ne Mert Güriz vardı hayatımızda ne de benim huysuzluklarım (s. 83).

“Yok” ismi ile kurulanlar

- Büyütecek bir durum yoktu ortada (s. 63).
- İnsanın kendi labirentinden çıkmasına yardım edecek bir harita yoktu ki dünyada (s. 74).
- Cinayete namus kılıfı uyduran şu adamlardan bir farkım yoktu belki de (s. 103).

2.6.2. Soru Cümleleri

Herhangi bir ögesinde soru kavramı bulunan ve soru vasıtasıyla bilgi edinmeyi, bir kuşkuyu gidermeyi amaçlayan cümlelere soru cümlesi denir.

Soru eki –mI ile kurulanalar

- Stockholm olayı çıktığında böyle olacağını düşünmediniz mi hiç (s. 63)?

Soru kelimeleri ile kurulanlar

- O ses nereden geliyormuş (s. 71)?
- Bu kadar ünlü bir gazetecinin ve ekibinin fizyolojik değişikliğinin nedenlerini kim sorgulayabilirdi (s. 91)?

Bazı soru cümleleri soru dışında anlamlar barındırırlar. Örneğin:

- Doğru bildiğimi yapmazsam hangi yüzle otururum karşınızda (s. 51)? (Sitem anlamı)
- Ne yapmadık ki (s. 53)!... (Abartma anlamı)
- Yahu sürpriz dediğin bu muydu be oğlum (s. 60)? (Küçümseme anlamı)
- Dünyada bu işi böyle yapan tek ekip siz misiniz (s. 63)? (Olumsuzluk anlamı)
- Çevre kirliliğine omuz vermeyi Rousseau’dan mı öğrendi yani (s. 67)? (Küçümseme anlamı)
- Yıllardır binlerce insanı umutlandıran bir adam başka ne yapabilirdi ki (s. 69)? (Çaresizlik anlamı)
- Bir insan Sedat’la nasıl sevgili olabilir yahu (s. 83)? (Küçümseme anlamı)
- Vaziyet böyleyken edilecek lakırdı mı bu (s. 99)? (Şikayet anlamı)
- Robot cacıktan ne anlar (s. 132)? (Küçümseme anlamı)

2.7. CÜMLE TAHLİLLERİ

1. “Sıradan bir gün beni oradan oraya savurdu. / Bir yolculuk yaptım. / Her durakta bir kuyuya düşmekten, düştüğüm her kuyuda kendimi bulmaktan yoruldum. / ... ve gözümün önünde bir kadın öldürüldü.” (9)

Bu metinde dört cümle vardır.

1. Cümle

Sıradan bir gün, / beni / oradan oraya / savurdu.

Cümlenin ögeleri:

Savurdu: yükleme

Sıradan bir gün: özne

Beni: belirtili nesne

Oradan oraya: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Sıradan (s) / bir gün (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ gün (i): sıfat tamlaması

Oradan oraya: kısaltma grubu

2. Cümle

Bir yolculuk yaptım.

Cümlenin ögeleri:

Bir yolculuk yaptım: yüklem

Ben: özne

Kelime grupları:

Bir yolculuk (i)/ yap- (yf): birleşik fiil

Bir (s)/ yolculuk (i): sıfat tamlaması

3. Cümle

Her durakta bir kuyuya düşmekten, / düştüğüm her kuyuda kendimi bulmaktan / yoruldum.

Cümlenin ögeleri:

Yoruldum: yüklem

Ben: özne

Her durakta bir kuyuya düşmekten: yer tamlayıcısı

Düştüğüm her kuyuda kendimi bulmaktan: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Her durakta (yt)/ bir kuyuya (yt) / düşmek (y): isim-fiil grubu

Her (s) / durak (i): sıfat tamlaması

Bir (s) / kuyu (i): sıfat tamlaması

Düştüğüm her kuyuda (yt)/ kendimi (blin)/ bulmak (y): isim-fiil grubu

Düştüğüm (s)/ her kuyu (i): sıfat tamlaması

Her (s) / kuyu (i): sıfat tamlaması

4. Cümle

... ve / gözümün önünde / bir kadın / öldürüldü.

Cümlenin öğeleri:

Öldürüldü: yüklem

Bir kadın: özne

Gözümün önünde: yer tamlayıcısı

Ve: cümle dışı unsur

Kelime grupları:

Bir (s) / kadın (i): sıfat tamlaması

Gözümün (ty) / önü (tn): belirtili isim tamlaması

2. “Altı çizilecek cümle hayranları, / büyük harflerle yazılmış özlü söz düşkünleri, / kusursuz olmanın formülünü arayanlar, / dost sohbetlerinde alkış alacak tespitlerin peşinde koşanlar, / dünyanın sırrını bir kitapla çözeceğini sananlar, / aşk hayatında yıldızlara ulaşmak isteyenler, / işinde yükselmek için her halı yemeye hazır olanlar, / bu kitabı okumayı / hemen / bırakabilir.” (9-10)

Cümlenin öğeleri:

Bırakabilir: yüklem

Altı çizilecek cümle hayranları: özne

Büyük harflerle yazılmış özlü söz düşkünleri: özne

Kusursuz olmanın formülünü arayanlar: özne

Dost sohbetlerinde alkış alacak tespitlerin peşinde koşanlar: özne

Dünyanın sırrını bir kitapla çözebileceğini sananlar: özne

Aşk hayatında yıldızlara ulaşmak isteyenler: özne

İşinde yükselmek için her halı yemeye hazır olanlar: özne

Bu kitabı okumayı: belirtili nesne

Hemen: zarf

Kelime grupları:

Bırak+a+bil-: birleşik fiil

Altı çizilecek cümle (ty)/ hayranları (tn): belirtisiz isim tamlaması

Altı çizilecek (s)/ cümle (i): sıfat tamlaması

Altı (ö)/ çizilecek (y): sıfat-fiil grubu

Büyük harflerle yazılmış özlü söz (ty)/ düşkünleri (tn): belirtisiz isim tamlaması

Büyük harflerle yazılmış (s)/ özlü söz (i): sıfat tamlaması

Büyük harflerle (z)/ yazılmış (y): sıfat-fiil grubu

Büyük (s)/ harfler (i): sıfat tamlaması

Özlü (s)/ söz (i): sıfat tamlaması

Kusursuz olmanın formülünü (blin)/ arayan (y): sıfat tamlaması

Kusursuz olmanın (ty)/ formülü (tn): belirtili isim tamlaması

Kusursuz (i)/ ol- (yf): birleşik fiil

Dost sohbetlerinde alkış alacak tespitlerin peşinde (yt)/ koşan (y): sıfat-fiil grubu

Dost sohbetlerinde alkış alacak tespitlerin (ty)/ peşi (tn): belirtili isim tamlaması

Dost sohbetlerinde alkış alacak (s)/ tespitler (i): sıfat tamlaması

Dost sohbetlerinde (yt)/ alkış alacak (y): sıfat-fiil grubu

Dost (ty)/ sohbetleri (tn): belirtisiz isim tamlaması

Alkış (i)/ al- (yf): birleşik fiil

Dünyanın sırrını bir kitapla çözeceğini (blin)/ sanan (y): sıfat-fiil grubu

Dünyanın sırrını (blin)/ bir kitapla (z)/ çözeceğini (y): sıfat-fiil grubu

Dünyanın (ty)/ sırrı (tn): belirtili isim tamlaması

Bir (s)/ kitap (i): sıfat tamlaması

Aşk hayatında yıldızlara ulaşmak (bsizn)/ isteyen (y): sıfat-fiil grubu

Aşk hayatında (yt)/ yıldızlara (yt)/ ulaşmak (y): isim-fiil grubu

Aşk (ty)/ hayatı (tn): belirtisiz isim tamlaması

İşinde yükselmek için her haltı yemeye (yt)/ hazır olan (y): sıfat-fiil grubu

İşinde yükselmek için (z)/ her haltı yeme (y): isim-fiil grubu

İşinde yükselmek (i)/ için (e): edat grubu

İşinde (yt)/ yükselmek (y): isim-fiil grubu

Her haltı (blin)/ ye- (yf): birleşik fiil

Her (s)/ halt (i): sıfat tamlaması

Hazır (i)/ ol- (yf): birleşik fiil

Bu kitabı (blin)/ okuma (y): isim-fiil grubu

Bu (s)/ kitap (i): sıfat tamlaması

3. “Gazeteyi yemek masasına yaydım. / Boş gözlerle, çoğuna haber bile diyemeyeceğim yazı öbeklerine baktım. / Birkaçını hızlıca okudum. / Aslı astarı olmayan başarı palavraları, ön sayfaya güzel bir kadın fotoğrafı basabilmek için uydurulmuş tozpembe masallar, birilerine yaranmak amacıyla özenle hazırlanmış yarınlr çok güzel olacak safsataları...” (11)

Bu metinde dört cümle vardır.

1. Cümle

Gazeteyi / yemek masasına / yaydım.

Cümlenin ögeleri:

Yaydım: yüklem

Ben: özne

Gazeteyi: belirtili nesne

Yemek masasına: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Yemek (ty)/ masası (tn): belirtisiz isim tamlaması

2. Cümle

Boş gözlerle, / çoğuna haber bile diyemeyeceğim yazı öbeklerine / baktım.

Cümlenin ögeleri:

Baktım: yüklem

Ben: özne

Çoğuna haber bile diyemeyeceğim yazı öbeklerine: yer tamlayıcısı

Boş gözlerle: zarf

Kelime grupları:

Çoğuna haber bile diyemeyeceğim (s)/ yazı öbekleri (i): sıfat tamlaması

Çoğuna (yt)/ haber bile (bszn)/ diyemeyeceğim (y): sıfat-fiil grubu

Yazı (ty)/ öbekleri (tn): belirtisiz isim tamlaması

Boş (s)/ gözler (i): sıfat tamlaması

3. Cümle

Birkaçını / hızlıca / okudum.

Cümlelerin öğeleri:

Okudum: yüklem

Ben: özne

Birkaçını: belirtili nesne

Hızlıca: zarf

4. Cümle

Aslı astarı olmayan başarı palavraları, / ön sayfaya güzel bir kadın fotoğrafı basabilmek için uydurulmuş tozpembe masallar, / birilerine yaranmak amacıyla özenle hazırlanmış yarınlr çok güzel olacak safsataları...

Bu cümle yüklemi bulunmayan bir kesik cümledir.

Kelime grupları:

Aslı astarı olmayan (s)/ başarı palavraları (i): sıfat tamlaması

Aslı astarı (i)/ olma- (yf): birleşik fiil

Aslı astarı: tekrar grubu

Başarı (ty)/ palavraları (tn): belirtisiz isim tamlaması

Ön sayfaya güzel bir kadın fotoğrafı basabilmek için uydurulmuş (s)/ tozpembe masallar (i): sıfat tamlaması

Ön sayfaya güzel bir kadın fotoğrafı basabilmek için (z)/ uydurulmuş (y): sıfat-fiil grubu

Ön sayfaya güzel bir kadın fotoğrafı basabilmek (i)/ için (e): edat grubu

Ön sayfaya (yt)/ güzel bir kadın fotoğrafı (bszn)/ basabilmek (y): isim-fiil grubu

Ön (s)/ sayfa (i): sıfat tamlaması

Güzel bir kadın (ty)/ fotoğrafı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Güzel (s)/ bir kadın (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ kadın (i): sıfat tamlaması

Tozpembe (s)/ masallar (i): sıfat tamlaması

Birilerine yaranmak amacıyla özenle hazırlanmış (s)/ yarınlar çok güzel olacak safsataları (i): sıfat tamlaması

Birilerine yaranmak amacıyla (z)/ özenle (z)/ hazırlanmış (y): sıfat-fiil grubu

Birilerine yaranmak (ty)/ amacı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Birilerine (yt)/ yaranmak (y): isim-fiil grubu

Yarınlar çok güzel olacak (ty)/ safsataları (tn): belirtisiz isim tamlaması

Yarınlar (ö)/ çok güzel olacak (y): cümle

Çok güzel (i)/ ol- (yf): birleşik fiil

Çok (s)/ güzel (i): sıfat tamlaması

4. “1974 yılından beri endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması alanında faaliyet gösteren ve üretim kapasitesiyle Ortadoğu’nun devleri arasında gösterilen Erzenci Kimya’nın Katarlı bir gruba satışı / gerçekleştirildi.” (13-14)

Cümlelerin öğeleri:

Gerçekleştirildi: yüklem

1974 yılından beri endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması alanında faaliyet gösteren ve üretim kapasitesiyle Ortadoğu’nun devleri arasında gösterilen Erzenci Kimya’nın Katarlı bir gruba satışı: özne

Kelime grupları:

1974 yılından beri endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması alanında faaliyet gösteren ve üretim kapasitesiyle Ortadoğu’nun devleri arasında gösterilen Erzenci Kimya’nın (ty)/ Katarlı bir gruba satışı (tn): belirtili isim tamlaması

1974 yılından beri endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması alanında faaliyet gösteren ve üretim kapasitesiyle Ortadoğu'nun devleri arasında gösterilen (s)/ Erzenci Kimya (i): sıfat tamlaması

1974 yılından beri endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması alanında faaliyet gösteren / ve / üretim kapasitesiyle Ortadoğu'nun devleri arasında gösterilen: bağlama grubu

1974 yılından beri (z)/ endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması alanında (yt)/ faaliyet gösteren (y): sıfat-fiil grubu

1974 yılından (i)/ beri (e): edat grubu

1974 (ty)/ yılı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Endüstriyel kimyasalların üretilmesi ve pazarlanması (ty)/ alanı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Endüstriyel kimyasalların (ty)/ üretilmesi ve pazarlanması (tn): belirtili isim tamlaması

Endüstriyel (s)/ kimyasal (i): sıfat tamlaması

Üretilme / ve / pazarlanma: bağlama grubu

Faaliyet (i)/ göster- (yf): birleşik fiil

Üretim kapasitesiyle (z)/ Ortadoğu'nun devleri arasında (yt)/ gösterilen (y): sıfat-fiil grubu

Üretim (ty)/ kapasitesi (tn): belirtisiz isim tamlaması

Ortadoğu'nun devleri (ty)/ arası (tn): belirtisiz isim tamlaması

Ortadoğu'nun (ty)/ devleri (tn): belirtili isim tamlaması

Erzenci Kimya: birleşik isim grubu

Katarlı bir gruba (yt)/ satış (y): isim-fiil grubu

Katarlı (s)/ bir grup (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ grup (i): sıfat tamlaması

5. “Kulağıma birtakım dedikodular gelmişti / ama / bu kadar çabuk olmasını beklemiyordum.” (23)

Bu metinde ama bağlacıyla bağlanmış iki cümle vardır.

1. Cümle

Kulağıma / birtakım dedikodular / gelmişti

Cümlenin ögeleri:

Kulağıma gelmişti: yüklem

Birtakım dedikodular: özne

Kelime grupları:

Kulağıma (yt)/ gel- (yf): birleşik fiil

Birtakım (s)/ dedikodular (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

Bu kadar çabuk olmasını / beklemiyordum.

Cümlenin ögeleri:

Beklemiyordum: yüklem

Ben: özne

Bu kadar çabuk olmasını: belirtili nesne

Kelime grupları:

Bu kadar çabuk (z)/ ol- (yf): birleşik fiil

Bu kadar (s)/ çabuk (i): sıfat tamlaması

Bu (i)/ kadar (e): edat grubu

6. “O gittiğinden beri yaşadığım yalnızlık, içimdeki öfkeyi büyütmekten başka işe yaramamıştı. / Bütün bunlara, bu ayrılığa, yalnızlığa, yoksunluğa Mert Güriz’in neden olduğuna inanıyordum. / Düşmanımın kim olduğu belliydi. / Üstelik o düşmanı biz yaratmıştık.” (27)

Bu metinde dört cümle vardır.

1. Cümle

O gittiğinden beri yaşadığım yalnızlık, / içimdeki öfkeyi büyütmekten başka işe yaramamıştı.

Cümlenin ögeleri:

İçimdeki öfkeyi büyütmekten başka işe yaramamıştı: yüklem

O gittiğinden beri yaşadığım yalnızlık: özne

Kelime grupları:

İçimdeki öfkeyi büyütmekten başka işe (yt)/ yarama- (yf): birleşik fiil

İçimdeki öfkeyi büyütmekten başka (s)/ iş (i): sıfat tamlaması

İçimdeki öfkeyi büyütmekten (i)/ başka (e): edat grubu

İçimdeki öfkeyi (blin)/ büyütmek (y): isim-fiil grubu

İçimdeki (s)/ öfke (i): sıfat tamlaması

O gittiğinden beri yaşadığım (s)/ yalnızlık (i): sıfat tamlaması

O gittiğinden beri (z)/ yaşadığım (y): sıfat-fiil grubu

O gittiğinden (i)/ beri (e): edat grubu

O (ö)/ gittiği (y): sıfat-fiil grubu

2. Cümle

Bütün bunlara, bu ayrılığa, yalnızlığa, yoksunluğa Mert Güriz'in neden olduğuna / inanıyordum.

Cümlenin ögeleri:

İnanıyordum: yüklem

Ben: özne

Bütün bunlara, bu ayrılığa, yalnızlığa, yoksunluğa Mert Güriz'in neden olduğuna: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Mert Güriz'in (ty)/ bütün bunlara, bu ayrılığa, yoksunluğa neden olduğu (tn): belirtili isim tamlaması

Mert Güriz: birleşik isim grubu

Bütün bunlara (yt)/ bu ayrılığa (yt)/ yoksunluğa (yt)/ neden olduğu (y): sıfat-fiil grubu

Neden (i)/ ol- (yf): birleşik fiil

Bütün (s)/ bunlar (i): sıfat tamlaması

Bu (s)/ ayrılık (i): sıfat tamlaması

3. Cümle

Düşmanın kim olduğu / belliydi.

Cümlenin ögeleri:

Belliydi: yüklem

Düşmanın kim olduğu: özne

Kelime grupları:

Düşmanın (ty)/ kim olduğu (tn): belirtili isim tamlaması

Kim (ö)/ olduğu (y): sıfat-fiil grubu

4. Cümle

Üstelik / o düşmanı / biz / yaratmıştık.

Cümlenin ögeleri:

Yaratmıştık: yüklem

Biz: özne

O düşmanı: belirtili nesne

Üstelik: zarf

Kelime grupları:

O (s)/ düşman (i): sıfat tamlaması

7. “Elimizde çok cinayet var Sedat, / çok ölü var. / Okuru ilgilendiren kimin öldüğü değil, katilin kim olduğu. / Üstelik onu her seferinde Mert’ten önce bulmak istiyorlar. / Kişisel gelişim dediğin olay, dedektifi alt ettiğin anda başlıyor.” (31-32)

Bu metinde beş cümle vardır.

1. Cümle

Elimizde / çok cinayet / var / Sedat,

Cümlenin ögeleri:

Var: yüklem

Çok cinayet: özne

Elimizde: yer tamlayıcısı

Sedat: cümle dışı unsur

Kelime grupları:

Çok (s)/ cinayet (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

Çok ölü / var.

Cümlenin ögeleri:

Var: yüklem

Çok ölü: özne

Kelime grupları:

Çok (s)/ ölü (i): sıfat tamlaması

3. Cümle

Okuru ilgilendiren / kimin öldüğü değil, katilin kim olduğu.

Cümlenin ögeleri:

Kimin öldüğü değil, katilin kim olduğu: yüklem

Okuru ilgilendiren: özne

Kimin öldüğü (i)/ değil (be)/ katilin kim olduğu (i): bağlama grubu

Kimin (ty)/ öldüğü (tn): belirtili isim tamlaması

Katilin (ty)/ kim olduğu (tn): belirtili isim tamlaması

Kim (ö)/ olduğu (y): sıfat-fiil grubu
Okuru (blin)/ ilgilendiren (y): sıfat-fiil grubu

4. Cümle

Üstelik / onu her seferinde Mert'ten önce bulmak / istiyorlar.

Cümlenin ögeleri:

İstiyorlar: yüklem

Onlar: özne

Onu her seferinde Mert'ten önce bulmak: belirtisiz nesne

Üstelik: zarf

Kelime grupları:

Onu (blin)/ her seferinde (z)/ Mert'ten önce (z)/ bulmak (y): isim-fiil grubu

Her (s)/ sefer (i): sıfat tamlaması

Mert'ten / önce: kısaltma grubu

5. Cümle

Kişisel gelişim dediğin olay, / dedektifi alt ettiğin anda / başlıyor.

Cümlenin ögeleri:

Başlıyor: yüklem

Kişisel gelişim dediğin olay: özne

Dedektifi alt ettiğin anda: zarf

Kelime grupları:

Kişisel gelişim dediğin (s)/ olay (i): sıfat tamlaması

Kişisel gelişim (bsizn)/ dediğin (y): sıfat-fiil grubu

Kişisel (s)/ gelişim (i): sıfat tamlaması

Dedektifi alt ettiğin (s)/ an (i): sıfat tamlaması

Dedektifi (blin)/ alt ettiğin (y): sıfat-fiil grubu

Alt (i)/ et- (yf): birleşik fiil

8. “Düşüncelerini öyle derin bir sükunette ifade ediyordu / ki, / o konuşurken tatlı bir esintiye kapılıp gidiyordum. / Daha önce iki üniversiteden atılmıştı, / benden altı yaş büyüktü. / Bu yaş farkını da hissettirirdi her konuşmamızda. / Kendimi kaptırdığım bir tartışmanın ortasında, “Yıllar geçtikçe sen de bu konuda daha sağlıklı düşüncelere kavuşacaksın ama sabretmen gerekiyor,” deyiverirdi örneğin.” (34)

Bu metinde altı cümle vardır.

1. Cümle

Düşüncelerini / öyle derin bir sükunette / ifade ediyordu

Cümlenin ögeleri:

İfade ediyordu: yüklem

O: özne

Düşüncelerini: belirtili nesne

Öyle derin bir sükunette: zarf

Kelime grupları:

İfade (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Öyle derin (s)/ bir sükunet (i): sıfat tamlaması

Öyle (s)/ derin (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

O konuşurken / tatlı bir esintiye / kapılıp gidiyordum.

Cümlenin ögeleri:

Kapılıp gidiyordum: yüklem

Ben: özne

Tatlı bir esintiye: yer tamlayıcısı

O konuşurken: zarf

Kelime grupları:

Kapılıp (z)/ git- (yf): birleşik fiil

Tatlı (s)/ bir esinti (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ esinti (i): sıfat tamlaması

O (ö)/ konuşurken (y): zarf-fiil grubu

3. Cümle

Daha önce / iki üniversiteden / atılmıştı,

Cümlenin ögeleri:

Atılmıştı: yüklem

O: özne

İki üniversiteden: yer tamlayıcısı

Daha önce: zarf

Kelime grupları:

İki (s)/ üniversite (i): sıfat tamlaması

Daha (s)/ önce (i): sıfat tamlaması

4. Cümle

Benden altı yaş büyüktü.

Cümlenin ögeleri:

Benden altı yaş büyüktü: yüklem

O: özne

Kelime grupları:

Benden / altı yaş büyük: kısaltma grubu

Altı yaş (s)/ büyük (i): sıfat tamlaması

Altı (s)/ yaş (i): sıfat tamlaması

5. Cümle

Bu yaş farkını da / hissettirirdi / her konuşmamızda.

Cümlenin ögeleri:

Hissettirirdi: yüklem

O: özne

Bu yaş farkını da: belirtili nesne

Her konuşmamızda: zarf

Kelime grupları:

His (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Bu (s)/ yaş farkı (i): sıfat tamlaması

Yaş (ty)/ farkı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Her (s)/ konuşmamız (i): sıfat tamlaması

6. Cümle

Kendimi kaptırdığım bir tartışmanın ortasında,/ “Yıllar geçtikçe sen de bu konuda daha sağlıklı düşüncelere kavuşacaksın ama sabretmen gerekiyor,”/ deyiverirdi / örneğin.

Cümlenin ögeleri:

Deyiverirdi: yüklem

O: özne

“Yıllar geçtikçe sen de bu konuda daha sağlıklı düşüncelere kavuşacaksın ama sabretmen gerekiyor,”: belirtisiz nesne

Kendimi kaptırdığım bir tartışmanın ortasında: zarf

Örneğin: zarf

Kelime grupları:

De+yi+ver-: birleşik fiil

Yıllar geçtikçe (z)/ sen de (ö)/ bu konuda daha sağlıklı düşüncelere (yt)/ kavuşacaksın

(y) (sen: özne) // ama // sabretmen (ö)/ gerekiyor (y): ama bağlacıyla bağlanmış iki cümle

Yıllar (ö)/ geçtikçe (y): zarf-fiil grubu

Bu konuda / daha sağlıklı düşünceler: kısaltma grubu

Bu (s)/ konu (i): sıfat tamlaması

Daha sağlıklı (s)/ düşünceler (i): sıfat tamlaması

Daha (s)/ sağlıklı (i): sıfat tamlaması

Kendimi kaptırdığım bir tartışmanın (ty)/ ortası (tn): belirtili isim tamlaması

Kendimi kaptırdığım (s)/ bir tartışma (i): sıfat tamlaması

Kendimi (i)/ kaptır- (yf): birleşik fiil

Bir (s)/ tartışma (i): sıfat tamlaması

9. “Okuduğum her kitaptan sonra, “Güneş altında yeni bir şeyler var ve hep olacak,” diyordum. / Yeni bir yazar tanıdığımda, kendimi biraz daha güçlenmiş hissediyordum.” (42)

Bu metinde iki cümle vardır.

1. Cümle

Okuduğum her kitaptan sonra, / “Güneş altında yeni bir şeyler var ve hep olacak,” / diyordum.

Cümlelerin öğeleri:

Diyordum: yüklem

Ben: özne

“Güneş altında yeni bir şeyler var ve hep olacak,”: belirtisiz nesne

Okuduğum her kitaptan sonra: zarf

Kelime grupları:

Güneş altında (yt)/ yeni bir şeyler (ö)/ var (y)// ve // hep (z) olacak (y): ve bağlacı ile bağlanmış öznesi ortak iki cümle

Güneş (ty)/ altı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Yeni (s)/ bir şeyler (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ şeyler (i): sıfat tamlaması

Hep (z)/ olacak (y) (o: özne): cümle

Okuduğum her kitaptan / sonra: kısaltma grubu

Okuduğum (s)/ her kitap (i): sıfat tamlaması

Her (s)/ kitap (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

Yeni bir yazar tanıdığımda, / kendimi / biraz daha güçlenmiş / hissediyordum.

Cümlelerin öğeleri:

Hissediordum: yüklem

Ben: özne

Kendimi: belirtili nesne

Yeni bir yazar tanıdığımda: zarf

Biraz daha güçlenmiş: zarf

Kelime grupları:

His(s) (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Yeni bir yazar (bsizn)/ tanıdığımda (y): zarf-fiil grubu

Yeni (s)/ bir yazar (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ yazar (i): sıfat tamlaması

Biraz daha (z)/ güçlenmiş (y): sıfat-fiil grubu

Biraz (s)/ daha (i): sıfat tamlaması

10. “Babanın hiç akrabası yoktu / ama / gazeteci arkadaşları bin aileye bedel bir sevgiyle kucakladılar bizimkileri.” (50)

Bu metinde ama bağlacıyla bağlanmış iki cümle vardır.

1. Cümle

Babanın / hiç / akrabası / yoktu

Cümlelerin öğeleri:

Yoktu: yüklem

Babanın akrabası: özne

Hiç: zarf

Kelime grupları:

Babanın (ty)/ akrabası (tn): belirtili isim tamlaması

2. Cümle

Gazeteci arkadaşları / bin aileye bedel bir sevgiyle / kucakladılar / bizimkileri.

Cümlenin ögeleri:

Kucakladılar: yüklem

Gazeteci arkadaşları: özne

Bizimkileri: belirtili nesne

Bin aileye bedel bir sevgiyle: zarf

Kelime grupları:

Gazeteci (s)/ arkadaşlar (i): sıfat tamlaması

Bin aileye bedel (s)/ bir sevgi (i): sıfat tamlaması

Bin aileye / bedel: kısaltma grubu

Bin (s)/ aile (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ sevgi (i): sıfat tamlaması

11. “İstedğimiz ışık düzenini yapamamıştık, / oyuncuların biri sinek vızıltısına benzeyen sesler çıkarmıştı, / biri de elindeki bütün kağıtları düşürünce gürültüyle yerden toplayıp haşır huşur sıraya koymaya çalışmıştı.” (77)

Bu metinde üç cümle vardır.

1. Cümle

İstedğimiz ışık düzenini / yapamamıştık,

Cümlenin ögeleri:

Yapamamıştık: yüklem

Biz: özne

İstedğimiz ışık düzenini: belirtili nesne

Kelime grupları:

İstedğimiz (s)/ ışık düzeni (i): sıfat tamlaması

Işık (ty)/ düzeni (tn): belirtisiz isim tamlaması

2. Cümle

Oyunculardan biri / sinek vızıltısına benzeyen sesler çıkarmıştı,

Cümlelerin ögeleri:

Sinek vızıltısına benzeyen sesler çıkarmıştı: yüklem

Oyunculardan biri: özne

Kelime grupları:

Sinek vızıltısına benzeyen sesler (i)/ çıkar- (yf): birleşik fiil

Sinek vızıltısına benzeyen (s)/ sesler (i): sıfat tamlaması

Sinek vızıltısına (yt)/ benzeyen (y): sıfat-fiil grubu

Sinek (ty)/ vızıltısı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Oyunculardan / biri: kısaltma grubu

3. Cümle

Biri de / elindeki bütün kağıtları düşürünce / gürültüyle yerden toplayıp / haşır huşur /
sıraya koymaya çalışmıştı.

Cümlelerin ögeleri:

Sıraya koymaya çalışmıştı: yüklem

Biri de: özne

Elindeki bütün kağıtları düşürünce: zarf

Gürültüyle yerden toplayıp: zarf

Haşır huşur: zarf

Kelime grupları:

Sıraya koymaya (yt)/ çalış- (yf): birleşik fiil

Sıraya (yt)/ koy- (yf): birleşik fiil

Elindeki bütün kağıtları (blin)/ düşürünce (y): zarf-fiil grubu

Elindeki (s)/ bütün kağıtlar (i): sıfat tamlaması

Bütün (s)/ kağıtlar (i): sıfat tamlaması

Gürültüyle (z)/ yerden (yt)/ toplayıp (y): zarf-fiil grubu

Haşır huşur: tekrar grubu

12. “Günlük koşuşturma diye aşağıladığım çaba, yaşamak denen belirsiz yolculuğun ta kendisiydi aslında. / O belirsizliğin gerilimini azaltmak amacıyla yazıyordum bütün o kitapları.” (87)

Bu metinde iki cümle vardır.

1. Cümle

Günlük koşuşturma diye aşağıladığım çaba,/ yaşamak denen belirsiz yolculuğun ta kendisiydi / aslında.

Cümlelerin öğeleri:

Yaşamak denen belirsiz yolculuğun ta kendisiydi: yüklem

Günlük koşuşturma diye aşağıladığım çaba: özne

Aslında: zarf

Kelime grupları:

Yaşamak denen belirsiz yolculuğun (ty)/ ta kendisi (tn): belirtili isim tamlaması

Yaşamak denen (s)/ belirsiz yolculuk (i): sıfat tamlaması

Yaşamak (bsizn)/ denen (y): sıfat-fiil grubu

Belirsiz (s)/ yolculuk (i): sıfat tamlaması

Günlük koşuşturma diye aşağıladığım (s)/ çaba (i): sıfat tamlaması

Günlük koşuşturma diye (z)/ aşağıladığım (y): sıfat-fiil grubu

Günlük koşuşturma (i)/ diye (e): edat grubu

Günlük (s)/ koşuşturma (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

O belirsizliğin gerilimini azaltmak amacıyla / yazıyordum / bütün o kitapları.

Cümlelerin öğeleri:

Yazıyordum: yüklem

Ben: özne

Bütün o kitapları: belirtili nesne

O belirsizliğin gerilimini azaltmak amacıyla: zarf

Kelime grupları:

Bütün (s)/ o kitaplar (i): sıfat tamlaması

O (s)/ kitaplar (i): sıfat tamlaması

O belirsizliğin gerilimini azaltmak (ty)/ amacı (tn): belirtisiz isim tamlaması

O belirsizliğin gerilimini (blin)/ azaltmak (y): isim-fiil grubu

O belirsizliğin (ty)/ gerilimi (tn): belirtili isim tamlaması

O (s)/ belirsizlik (i): sıfat tamlaması

13. “Hiç hesaplamadığın bir maddi hata eline ayağına dolaşıyor,/ karakter tam oluşmayınca eylemleri anlamsız kalıyor,/ bütün enstrümanlar zihnindeki parlak şarkıdan kaçmaya başlayınca geriye ahenksiz bir gürültü kalıyordu.” (88-89)

Bu metinde virgül ile bağlanmış kip ve kişi eki ortak üç cümle vardır.

1. Cümle

Hiç hesaplamadığın bir maddi hata / eline ayağına dolaşıyor(du),

Cümlelerin öğeleri:

Eline ayağına dolaşıyor(du): yüklem

Hiç hesaplamadığın bir maddi hata: özne

Kelime grupları:

Eline (yt)/ ayağına (yt)/ dolaş- (yf): birleşik fiil

Hiç hesaplamadığın (s)/ bir maddi hata (i): sıfat tamlaması

Hiç (z)/ hesaplamadığın (y): sıfat-fiil grubu

Bir (s)/ maddi hata (i): sıfat tamlaması

Maddi (s)/ hata (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

Karakter tam oluşmayınca / eylemleri / anlamsız kalıyor,

Cümlenin ögeleri:

Anlamsız kalıyor: yüklem

Eylemleri: özne

Karakter tam oluşmayınca: zarf

Kelime grupları:

Anlamsız (i)/ kal- (yf): birleşik fiil

Karakter (ö)/ tam (z)/ oluşmayınca (y): zarf-fiil grubu

3. Cümle

Bütün enstrümanlar zihnindeki parlak şarkıdan kaçmaya başlayınca / geriye / ahenksiz bir gürültü / kalıyordu.

Cümlenin ögeleri:

Geriye kalıyordu: yüklem

Ahenksiz bir gürültü: özne

Bütün enstrümanlar zihnindeki parlak şarkıdan kaçmaya başlayınca: zarf

Kelime grupları:

Geriye (yt)/ kal- (yf): birleşik fiil

Ahenksiz (s)/ bir gürültü (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ gürültü (i): sıfat tamlaması

Bütün enstrümanlar (ö)/ zihnindeki parlak şarkıdan (yt)/ kaçmaya başlayınca (y): zarf-fiil grubu

Bütün (s)/ enstrümanlar (i): sıfat tamlaması

Zihnindeki (s)/ parlak şarkı (i): sıfat tamlaması

Parlak (s)/ şarkı (i): sıfat tamlaması

Kaçmaya (yt)/ başla- (yf): birleşik fiil

14. “Bugüne kadar Defne’nin hayat görüşünü, geçmişini, fiziksel özelliklerini kurgulamıştım / ama / nasıl hareket ettiğini hiç düşünmemiştim.” (93)

Bu metinde ama bağlacıyla bağlanmış iki cümle vardır.

1. Cümle

Bugüne kadar / Defne’nin hayat görüşünü, geçmişini, fiziksel özelliklerini / kurgulamıştım

Cümlenin ögeleri:

Kurgulamıştım: yüklem

Ben: özne

Defne’nin hayat görüşünü, geçmişini, fiziksel özelliklerini: belirtili nesne

Bugüne kadar: zarf

Kelime grupları:

Defne’nin (ty)/ hayat görüşü (tn)/ geçmişini (tn)/ fiziksel özellikleri (tn): belirtili isim tamlaması

Hayat (ty)/ görüşü (tn): belirtisiz isim tamlaması

Fiziksel (s)/ özellikler (i): sıfat tamlaması

Bugüne (i)/ kadar (e): edat grubu

2. Cümle

Nasıl hareket ettiğini / hiç / düşünmemiştim.

Cümlenin ögeleri:

Düşünmemiştim: yüklem

Ben: özne

Nasıl hareket ettiğini: belirtili nesne

Hiç: zarf

Kelime grupları:

Nasıl (z)/ hareket ettiği (y): sıfat-fiil grubu

Hareket (i)/ et- (yf): birleşik fiil

15. “Zavallı kadının kendilerince güzel bir fotoğrafını bulurlarsa / ilk sayfaya / koyarlar / haberi.” (103)

Cümlenin ögeleri:

Koyarlar: yüklem

Onlar: özne

Haber: belirtili nesne

İlk sayfaya: yer tamlayıcısı

Zavallı kadının kendilerince güzel bir fotoğrafını bulurlarsa: zarf

Kelime grupları:

İlk (s)/ sayfa (i): sıfat tamlaması

Zavallı kadının kendilerince güzel bir fotoğrafını (blin)/ bulurlarsa (y): zarf-fiil grubu

Zavallı kadının (ty)/ kendilerince güzel bir fotoğrafı (tn): belirtili isim tamlaması

Zavallı (s)/ kadın (i): sıfat tamlaması

Kendilerince güzel (s)/ bir fotoğraf (i): sıfat tamlaması

Kendilerince / güzel: kısaltma grubu

Bir (s)/ fotoğraf (i): sıfat tamlaması

16. “Kovadaki deterjanlı suyu tuvalete dökmüş,/ kendime bir fincan kahve yapmış,
/ salona girmiş / ve / İrem’in, “Biz bir kişisel gelişim uzmanı yaratmalıyız,”
dediğini duymuştum.” (113)

Bu metinde ve bağlacı ile virgülle bağlanmış kip ve kişi eki ortak dört cümle vardır.

1. Cümle

Kovadaki deterjanlı suyu / tuvalete / dökmüş(tüm),

Cümlenin ögeleri:

Dökmüş(tüm): yüklem

Ben: özne

Kovadaki deterjanlı suyu: belirtili nesne

Tuvalete: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Kovadaki (s)/ deterjanlı su (i): sıfat tamlaması

Deterjanlı (s)/ su (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

Kendime / bir fincan kahve / yapmış(tım),

Cümlenin ögeleri:

Yapmış(tım): yüklem

Ben: özne

Bir fincan kahve: belirtisiz nesne

Kendime: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Bir fincan (s)/ kahve (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ fincan (i): sıfat tamlaması

3. Cümle

Salona / girmiş(tim)

Cümlenin ögeleri:

Girmiş(tim): yüklem

Ben: özne

Salona: yer tamlayıcısı

4. Cümle

İrem'in, "Biz bir kişisel gelişim uzmanı yaratmalıyız," dediğini / duymuştum.

Cümlelerin öğeleri:

Duymuştum: yüklem

Ben: özne

İrem'in, "Biz bir kişisel gelişim uzmanı yaratmalıyız," dediğini: belirtili nesne

Kelime grupları:

İrem'in (ty)/ "Biz bir kişisel gelişim uzmanı yaratmalıyız," dediği (tn): belirtili isim tamlaması

"Biz bir kişisel gelişim uzmanı yaratmalıyız," (bsizn)/ dediği (y): sıfat-fiil grubu

Biz (ö)/ bir kişisel gelişim uzmanı (bsizn)/ yaratmalıyız (y): cümle

Bir (s)/ kişisel gelişim uzmanı (i): sıfat tamlaması

Kişisel gelişim (ty)/ uzmanı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Kişisel (s)/ gelişim (i): sıfat tamlaması

17. "Arada ayağa kalkıyor, / arada oturuyor, / soluklanmak için şarabından iri bir yudum alıyor, / sonra da elleriyle havada daireler çizerek anlatmaya devam ediyordu." (114)

Bu metinde virgül ile bağlanmış kip ve kişi eki ortak dört cümle vardır.

1. Cümle

Arada / ayağa kalkıyor(du),

Cümlelerin öğeleri:

Ayağa kalkıyor(du): yüklem

O: özne

Arada: zarf

Kelime grupları:

Ayağa (yt)/ kalk- (yf): birleşik fiil

2. Cümle

Arada / oturuyor(du),

Cümlenin ögeleri:

Oturuyor(du): yüklem

O: özne

Arada: zarf

3. Cümle

Soluklanmak için / şarabından / iri bir yudum alıyor(du),

Cümlenin ögeleri:

İri bir yudum alıyor(du): yüklem

O: özne

Şarabından: yer tamlayıcısı

Soluklanmak için: zarf

Kelime grupları:

İri bir yudum (i)/ al- (yf): birleşik fiil

İri (s)/ bir yudum (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ yudum (i): sıfat tamlaması

Soluklanmak (i)/ için (e): edat grubu

4. Cümle

Sonra da / elleriyle havada daireler çizerek anlatmaya / devam ediyordu.

Cümlenin ögeleri:

Devam ediyordu: yüklem

O: özne

Elleriyle havada daireler çizerek anlatmaya: yer tamlayıcısı

Sonra da: zarf

Kelime grupları:

Devam (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Elleriyle havada daireler çizerek (z)/ anlatma (y): isim-fiil grubu

Elleriyle (z)/ havada (yt)/ daireler (bsızın)/ çizerek (y): zarf-fiil grubu

18. “Hala evin bir köşesinde duran o fil biblosuna bakarken, “Denemekten ne çıkar?” diye düşündüm. / Şöyle bir doğruldum, / boğazımı temizledim / ve, “Önce bir hayat hikayesi yazmalıyız buna. Nasıl bir şey olacak peki?” dedim. / İrem bana öyle bir baktı ki, / hayatımdaki bütün korkular uçup gitti bir anda.”
(118)

Bu metinde altı cümle vardır.

1. Cümle

Hala evin bir köşesinde duran o fil biblosuna bakarken, / “Denemekten ne çıkar?” diye / düşündüm.

Cümlelerin öğeleri:

Düşündüm: yüklem

Ben: özne

Hala evin bir köşesinde duran o fil biblosuna bakarken: zarf

“Denemekten ne çıkar?” diye: zarf

Kelime grupları:

Hala evin bir köşesinde duran o fil biblosuna (yt)/ bakarken (y): zarf-fiil grubu

Hala (z)/ evin bir köşesinde (yt)/ duran (y): sıfat-fiil grubu

Evin (ty)/ bir köşesi (tn): belirtili isim tamlaması

Bir (s)/ köşe (i): sıfat tamlaması

“Denemekten ne çıkar?”(c)/ diye (e): edat grubu

Denemekten (yt)/ ne (ö)/ çıkar (y): cümle

2. Cümle

Şöyle bir / doğruldum,

Cümlenin ögeleri:

Doğruldum: yüklem

Ben: özne

Şöyle bir: zarf

3. Cümle

Boğazımı / temizledim

Cümlenin ögeleri:

Temizledim: yüklem

Ben: özne

Boğazımı: belirtili nesne

4. Cümle

“Önce bir hayat hikayesi yazmalıyız buna. Nasıl bir şey olacak peki?”/ dedim.

Cümlenin ögeleri:

Dedim: yüklem

Ben: özne

“Önce bir hayat hikayesi yazmalıyız buna. Nasıl bir şey olacak peki?”: belirtisiz nesne

Kelime grupları:

Önce (z)/ bir hayat hikayesi (bsizn)/ yazmalıyız (y) (biz: özne)/ buna (yt) // Nasıl bir şey olacak (y) (o: özne)/ peki (cdu): iki cümle

Bir (s)/ hayat hikayesi (i): sıfat tamlaması

Hayat (ty)/ hikayesi (tn): belirtisiz isim tamlaması

5. Cümle

İrem / bana / öyle bir / baktı

Cümlenin ögeleri:

Baktı: yüklem

İrem: özne

Bana: yer tamlayıcısı

Öyle bir: zarf

6. Cümle

Hayatımdaki bütün korkular / uçup gitti / bir anda.

Cümlenin ögeleri:

Uçup gitti: yüklem

Hayatımdaki bütün korkular: özne

Bir anda: zarf

Kelime grupları:

Uçup (z)/ git- (yf): birleşik fiil

Hayatımdaki (s)/ bütün korkular (i): sıfat tamlaması

Bütün (s)/ korkular (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ an (i): sıfat tamlaması

19. “Gerçi doktor hanıma haber verdim / ama / yine de dönmeden karnımı doyurmak isterim yani.” (124)

Bu metinde ama bağlacıyla bağlanmış iki cümle vardır.

1. Cümle

Gerçi / doktor hanıma / haber verdim

Cümlenin ögeleri:

Haber verdim: yüklem

Ben: özne

Doktor hanıma: yer tamlayıcısı

Gerçi cümle dışı unsur

Kelime grupları:

Haber (i)/ ver- (yf): birleşik fiil

Doktor (s)/ hanım (i): unvan grubu

2. Cümle

Yine de / dönmeden karnımı doyurmak / isterim / yani.

Cümlelerin öğeleri:

İsterim: yüklem

Ben: özne

Dönmeden karnımı doyurmak: belirtisiz nesne

Yine de: zarf

Yani: cümle dışı unsur

Kelime grupları:

Dönmeden (z)/ karnımı doyurmak (y): isim-fiil grubu

Karnımı (blin)/ doyur- (yf): birleşik fiil

20. “Tuzun tadı o kadar iyi geldi / ki, / namus düşkünün heriflerin sandalyelerini gıcırdatarak kalkmalarına bile sinirlenmedim.” (124)

Bu metinde ki bağlacıyla bağlanmış iki cümle vardır.

1. Cümle

Tuzun tadı / o kadar iyi geldi

Cümlelerin öğeleri:

O kadar iyi geldi: yüklem

Tuzun tadı: özne

Kelime grupları:

O kadar iyi (z)/ gel- (yf): birleşik fiil

O kadar (s)/ iyi (i): sıfat tamlaması

O (i)/ kadar (e): edat grubu

Tuzun (ty)/ tadı (tn): belirtili isim tamlaması

2. Cümle

Namus düşkünü heriflerin sandalyelerini gıcırdatarak kalkmalarına bile / sinirlenmedim.

Cümlelerin ögeleri:

Sinirlenmedim: yüklem

Ben: özne

Namus düşkünü heriflerin sandalyelerini gıcırdatarak kalkmalarına bile: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Namus düşkünü heriflerin (ty)/ sandalyelerini gıcırdatarak kalkmaları (tn): belirtili isim tamlaması

Namus düşkünü (s)/ herifler (i): sıfat tamlaması

Namus (ty)/ düşkünü (tn): belirtisiz isim tamlaması

Sandalyelerini gıcırdatarak (z)/ kalkma (y): isim-fiil grubu

Sandalyelerini (blin)/ gıcırdatarak (y): zarf-fiil grubu

21. “Karşımda / yirmili yaşlarının ortasında genç bir kadın değil de hayatın bütün sırlarını çözmüş bir bilge / oturuyordu / sanki.” (131)

Cümlelerin ögeleri:

Oturuyordu: yüklem

Yirmili yaşlarının ortasında genç bir kadın değil de hayatın bütün sırlarını çözmüş bir bilge: özne

Karşımda: yer tamlayıcısı

Sanki: zarf

Kelime grupları:

Yirmili yaşlarının ortasında genç bir kadın (i)/ değil de (be)/ hayatın bütün sırlarını
çözmüş bir bilge (i): bağlama grubu

Yirmili yaşlarının ortasında (s)/ genç bir kadın (i): sıfat tamlaması

Yirmili yaşlarının (ty)/ ortası (tn): belirtili isim tamlaması

Yirmili (s)/ yaşlar (i): sıfat tamlaması

Genç (s)/ bir kadın (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ kadın (i): sıfat tamlaması

Hayatın bütün sırlarını çözmüş (s)/ bir bilge (i): sıfat tamlaması

Hayatın bütün sırlarını (blin)/ çözmüş (y): sıfat-fiil grubu

Hayatın (ty)/ bütün sırları (tn): belirtili isim tamlaması

Bütün (s)/ sırlar (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ bilge (i): sıfat tamlaması

22. “Hediye’nin neşesine yetişebilmek istiyordum, / iyice bıraktım yüz kaslarımın
kontrolünü, / cacık kasesine bakıp bağırarak gülmeye başladım.” (132)

Bu metinde virgül ile bağlanmış üç cümle vardır.

1. Cümle

Hediye’nin neşesine yetişebilmek / istiyordum,

Cümlenin öğeleri:

İstiyordum: yüklem

Ben: özne

Hediye’nin neşesine yetişebilmek: belirtisiz nesne

Kelime grupları:

Hediye’nin neşesine (yt)/ yetişebilmek (y): isim-fiil grubu

Hediye’nin (ty)/ neşesi (tn): belirtili isim tamlaması

2. Cümle

İyice / bıraktım yüz kaslarımın kontrolünü,

Cümlenin ögeleri:

Yüz kaslarımın kontrolünü bıraktım: yüklem

Ben: özne

İyice: zarf

Kelime grupları:

Yüz kaslarımın kontrolünü (blin)/ bırak- (yf): birleşik fiil

Yüz kaslarımın (ty)/ kontrolü (tn): belirtili isim tamlaması

Yüz (ty)/ kasları (tn): belirtisiz isim tamlaması

3. Cümle

Cacık kasesine bakıp / bağırarak / gülmeye başladım.

Cümlenin ögeleri:

Gülmeye başladım: yüklem

Ben: özne

Cacık kasesine bakıp: zarf

Bağırarak: zarf

Kelime grupları:

Gülmeye (yt)/ başla- (yf): birleşik fiil

Cacık kasesine (yt)/ bakıp (y): zarf-fiil grubu

Cacık (ty)/ kasesi (tn): belirtisiz isim tamlaması

23. “Bilinçsizce adımımı caddeye attığım anda / acı bir korna sesiyle irkilerek / kaldırıma / sıçradım.” (137)

Cümlelerin öğeleri:

Sıçradım: yüklem

Ben: özne

Kaldırıma: yer tamlayıcısı

Bilinçsizce adımımı caddeye attığım anda: zarf

Acı bir korna sesiyle irkilerek: zarf

Kelime grupları:

Bilinçsizce adımımı caddeye attığım (s)/ an (i): sıfat tamlaması

Bilinçsizce (z)/ caddeye (yt)/ adımımı attığım (y): sıfat-fiil grubu

Adımımı (blin)/ at- (yf): birleşik fiil

Acı bir korna sesiyle (z)/ irkilerek (y): zarf-fiil grubu

Acı (s)/ bir korna sesi (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ korna sesi (i): sıfat tamlaması

Korna (ty)/ sesi (tn): belirtisiz isim tamlaması

24. “Beni her adımda daha da dibe çeken bu ruh halinden kurtulmak için / karımın o huzurlu sesini / duymalıydım.” (137)

Cümlelerin öğeleri:

Duymalıydım: yüklem

Ben: özne

Karımın o huzurlu sesini: belirtili nesne

Beni her adımda daha da dibe çeken bu ruh halinden kurtulmak için: zarf

Kelime grupları:

Karımın (ty)/ o huzurlu sesi (tn): belirtili isim tamlaması

O (s)/ huzurlu ses (i): sıfat tamlaması

Huzurlu (s)/ ses (i): sıfat tamlaması

Beni her adımda daha da dibe çeken bu ruh halinden kurtulmak (i)/ için (e): edat grubu

Beni her adımda daha da dibe çeken bu ruh halinden (yt)/ kurtulmak (y): isim-fiil grubu

Beni her adımda daha da dibe çeken (s)/ bu ruh hali (i): sıfat tamlaması

Beni (blin)/ her adımda (z)/ daha da (z)/ dibe çeken (y): sıfat-fiil grubu

Her (s)/ adım (i): sıfat tamlaması

Dibe (yt)/ çek- (yf): birleşik fiil

Bu (s)/ ruh hali (i): sıfat tamlaması

Ruh (ty)/ hali (tn): belirtisiz isim tamlaması

25. “Bu cümleyi söylediğim anda dünyanın sarsılacağını, / öğrenen kişinin yüzüme nefretle bakacağını / düşünmüştüm / hep.” (144)

Cümlelerin öğeleri:

Düşünmüştüm: yüklem

Ben: özne

Dünyanın bu cümleyi söylediğim anda sarsılacağını: belirtili nesne

Öğrenen kişinin yüzüme nefretle bakacağını: belirtili nesne

Hep: zarf

Kelime grupları:

Dünyanın (ty)/ bu cümleyi söylediğim anda sarsılacağı (tn): belirtili isim tamlaması

Bu cümleyi söylediğim anda (z)/ sarsılacağı (y): sıfat-fiil grubu

Bu cümleyi söylediğim (s)/ an (i): sıfat tamlaması

Bu cümleyi (blin)/ söylediğim (y): sıfat-fiil grubu

Bu (s)/ cümle (i): sıfat tamlaması

Öğrenen kişinin (ty)/ yüzüme nefretle bakacağı (ty): belirtili isim tamlaması

Öğrenen (s)/ kişi (i): sıfat tamlaması

Yüzüme (yt)/ nefretle (z)/ bakacağı (y): sıfat-fiil grubu

26. “Üniversite yıllarımızın en zor sohbet edilen insanı Didem, / boş boş konuşarak ruhunu rahatlatmaktan / bahsediyordu.” (145)

Cümlelerin öğeleri:

Bahsediyordu: yüklem

Üniversite yıllarımızın en zor sohbet edilen insanı Didem: özne

Boş boş konuşarak ruhunu rahatlatmaktan: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Bahis (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Üniversite yıllarımızın en zor sohbet edilen insanı (s)/ Didem (i): sıfat tamlaması

Üniversite yıllarımızın (ty)/ en zor sohbet edilen insanı (tn): belirtili isim tamlaması

Üniversite (ty)/ yılları (tn): belirtisiz isim tamlaması

En zor sohbet edilen (s)/ insan (i): sıfat tamlaması

En zor (z)/ sohbet edilen (y): sıfat-fiil grubu

En (s)/ zor (i): sıfat tamlaması

Sohbet (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Boş boş konuşarak (z)/ ruhunu (blin)/ rahatlatmak (y): isim-fiil grubu

Boş boş (z)/ konuşarak (y): zarf-fiil grubu

Boş boş: tekrar grubu

27. “Birden bana yanaşıp, / “Özel bir adam olduğunuzu ilk gördüğüm anda anlamıştım Armağan Gündoğdu,” / demişti / konuştuğumuz bütün konuları geride bırakmak isteyen bir ses tonuyla.” (153)

Cümlelerin öğeleri:

Demişti: yüklem

O: özne

“Özel bir adam olduğunuzu ilk gördüğüm anda anlamıştım Armağan Gündoğdu,”: belirtisiz nesne

Birden bana yanaşıp: zarf

Konuştığımız bütün konuları geride bırakmak isteyen bir ses tonuyla: zarf

Kelime grupları:

Özel bir adam olduğunuzu (blin)/ ilk gördüğüm anda (z)/ anlamıştım (y) (ben: özne)/

Armağan Gündoğdu (cdu): cümle

Özel bir adam (i)/ ol- (yf): birleşik fiil

Özel (s)/ bir adam (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ adam (i): sıfat tamlaması

İlk gördüğüm (s)/ an (i): sıfat tamlaması

İlk (z)/ gördüğüm (y): sıfat-fiil grubu

Armağan Gündoğdu: birleşik isim grubu

Birden (z)/ bana (yt)/ yanaşıp (y): zarf-fiil grubu

Konuştığımız bütün konuları geride bırakmak isteyen (s)/ bir ses tonu (i): sıfat tamlaması

Konuştığımız bütün konuları geride bırakmak (bsizn)/ isteyen (y): sıfat-fiil grubu

Konuştığımız bütün konuları (blin)/ geride bırakmak (y): isim-fiil grubu

Konuştığımız (s)/ bütün konular (i): sıfat tamlaması

Bütün (s)/ konular (i): sıfat tamlaması

Geride (yt)/ bırak- (yf): birleşik fiil

Bir (s)/ ses tonu (i): sıfat tamlaması

Ses (ty)/ tonu (tn): belirtisiz isim tamlaması

28. “Biraz önce karımın lafını bölüp duran Özlem, Mert Güriz hayranlığıyla başını sallıyor, / ünlü kişisel gelişim uzmanının her bir kelimesini onayladığını görmemizi istiyordu.” (169)

Bu metinde virgül ile bağlanmış öznesi, kip ve kişi eki ortak iki cümle vardır.

1. Cümle

Biraz önce karımın lafını bölüp duran Özlem,/ Mert Güriz hayranlığıyla / başını / sallıyor(du),

Cümlelerin ögeleri:

Sallıyor(du): yüklem

Biraz önce karımın lafını bölüp duran Özlem: özne

Başını: belirtili nesne

Mert Güriz hayranlığıyla: zarf

Kelime grupları:

Biraz önce karımın lafını bölüp duran (s)/ Özlem (i): sıfat tamlaması

Biraz önce (z)/ karımın lafını (blin)/ bölüp duran (y): sıfat-fiil grubu

Biraz (s)/ önce (i): sıfat tamlaması

Karımın (ty)/ lafı (tn): belirtili isim tamlaması

Bölüp (z)/ dur- (yf): birleşik fiil

Mert Güriz (ty)/ hayranlığı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Mert Güriz: birleşik isim grubu

2. Cümle

Ünlü kişisel gelişim uzmanının her bir kelimesini onayladığını görmemizi / istiyordu.

Cümlelerin ögeleri:

İstiyordu: yüklem

Ünlü kişisel gelişim uzmanının her bir kelimesini onayladığını görmemizi: belirtili nesne

Kelime grupları:

Ünlü kişisel gelişim uzmanının her bir kelimesini onayladığını (blin)/ görmemiz (y): isim-fiil grubu

Ünlü kişisel gelişim uzmanının her bir kelimesini (blin)/ onayladığı (y): sıfat-fiil grubu

Ünlü kişisel gelişim uzmanının (ty)/ her bir kelimesi (tn): belirtili isim tamlaması

Ünlü (s)/ kişisel gelişim uzmanı (i): sıfat tamlaması

Kişisel gelişim (ty)/ uzmanı (tn): belirtisiz isim tamlaması

Kişisel (s)/ gelişim (i): sıfat tamlaması

Her bir (s)/ kelime (i): sıfat tamlaması

29. “Ankara’daki evimiz bir yokuşun tepesindeydi. / Her gün o yokuşu tırmanmaktan nefret ederdim. / Annemle babamın başına gelenleri öğrendiğim ergenlik günlerimde, o nefret bir tutkuya dönüştü.” (171)

Bu metinde üç cümle vardır.

1. Cümle

Ankara’daki evimiz / bir yokuşun tepesindeydi.

Cümlenin ögeleri:

Bir yokuşun tepesindeydi: yüklem

Ankara’daki evimiz: özne

Kelime grupları:

Bir yokuşun (ty)/ tepesi (tn): belirtili isim tamlaması

Bir (s)/ yokuş (i): sıfat tamlaması

Ankara’daki (s)/ evimiz (i): sıfat tamlaması

2. Cümle

Her gün o yokuşu tırmanmaktan / nefret ederdim.

Cümlenin ögeleri:

Nefret ederdim: yüklem

Ben: özne

Her gün o yokuşu tırmanmaktan: yer tamlayıcısı

Kelime grupları:

Nefret (i)/ et- (yf): birleşik fiil

Her gün (z)/ o yokuşu (blin)/ tırmanmak (y): isim-fiil grubu

Her (s)/ gün (i): sıfat tamlaması

O (s)/ yokuş (i): sıfat tamlaması

3. Cümle

Annemle babamın başına gelenleri öğrendiğim ergenlik günlerimde, / o nefret / bir tutkuya / dönüştü.

Cümlenin ögeleri:

Dönüştü: yüklem

O nefret: özne

Bir tutkuya: yer tamlayıcısı

Annemle babamın başına gelenleri öğrendiğim ergenlik günlerimde: zarf

Kelime grupları:

O (s)/ nefret (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ tutku (i): sıfat tamlaması

Annemle babamın başına gelenleri öğrendiğim (s)/ ergenlik günlerim (i): sıfat tamlaması

Annemle babamın başına gelenleri (blin)/ öğrendiğim (y): sıfat-fiil grubu

Annemle babamın başına (yt)/ gel- (yf): birleşik fiil

Annemle babamın (ty)/ başı (tn): belirtili isim tamlaması

Annemle / babam: bağlama grubu

Ergenlik (s)/ günlerim (i): sıfat tamlaması

30. “Artık / anlattığım hiçbir hikaye, / o kusursuz sandığınız hayatınızı / daha mükemmel bir hale getirmeyecek.” (179)

Cümlenin ögeleri:

Daha mükemmel bir hale getirmeyecek: yüklem

Anlattığım hiçbir hikaye: özne

O kusursuz sandığınız hayatınızı: belirtili nesne

Artık: zarf

Kelime grupları:

Daha mükemmel bir hale (yt)/ getirme- (yf): birleşik fiil

Daha mükemmel (s)/ bir hal (i): sıfat tamlaması

Daha (s)/ mükemmel (i): sıfat tamlaması

Bir (s)/ hal (i): sıfat tamlaması

Anlattığım (s)/ hiçbir hikaye (i): sıfat tamlaması

Hiçbir (s)/ hikaye (i): sıfat tamlaması

O (s)/ kusursuz sandığınız hayatınız (i): sıfat tamlaması

Kusursuz sandığınız (s)/ hayatınız (i): sıfat tamlaması

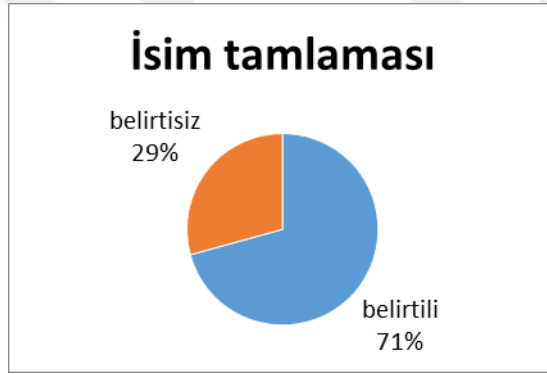
Kusursuz (bsizn)/ sandığınız (y): sıfat-fiil grubu

SONUÇ

Yekta Kopan'ın "Sıradan Bir Gün" adlı romanının cümlede herhangi bir ögenin tamamını oluşturan kelime gruplarını incelediğimizde 5864 kelime grubundan 847 tanesinin isim tamlaması olduğunu görürüz. Bu isim tamlamalarının 599'u belirtili, 248'i belirtisiz isim tamlamasıdır. Şekil 1'de yer alan grafikte romanda cümledeki ögeleri oluşturan belirtili isim tamlamaları ile belirtisiz isim tamlamalarının oranı verilmiştir:

Şekil 1: İsim Tamlamasının Sayısal Dağılımı

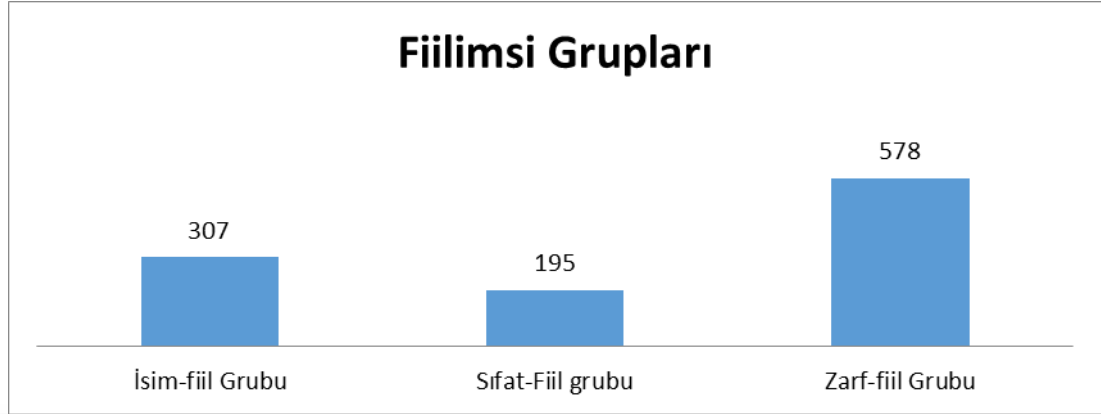
Romanda cümle ögelerini oluşturan kelime grupları temel alındığında 1885 adet sıfat tamlamasına rastlanmıştır. Bazı kaynaklarda zarf tamlaması ve zarf öbeği olarak belirtilen "daha çok", "en güzel" şeklindeki kullanımlar da zarfları miktar ve derece bakımından niteledikleri gerekçesiyle sıfat tamlaması içerisinde gösterilmiştir. Romanda en çok kullanılan kelime grubu sıfat tamlamasıdır. Yüklem dışındaki ögelerin kurulumunda en çok yer alan kelime grubu da sıfat tamlamasıdır.

Romanımızda herhangi bir ögeyi oluşturan 195 adet sıfat-fiil grubu bulunmaktadır. İsim-fiil ve zarf-fiilden daha az sayıda bulunmasının sebebi ise çoğunlukla sıfat tamlamasında tamlayanı oluşturmalarıdır.

Romanımızda cümlelerin bir ögesini oluşturan 307 adet isim-fiil grubu bulunmaktadır.

Romanda ögeyi oluşturan bir kelime grubu olarak 578 adet zarf-fiil grubu bulunmaktadır.

Şekil 2: Fiilimsi Gruplarının Sayısal Dağılımı

Tekrar grubu kullanımına ögelerden birini oluşturan bir kelime grubu olarak romanda 68 kez rastlanmıştır.

Romanda 300 adet cümlede bir ögeyi oluşturan edat grubu bulunmaktadır.

Romanda bağlama grubuna cümlelerin ögelerinden birini oluşturan bir kelime grubu olarak 64 defa rastlanmıştır.

Romanda sadece cümle ögesini oluşturan kelime grupları temel alındığında unvan grubunun 16 kez geçtiği görülmüştür.

Birleşik isim grubu romanda ögeyi oluşturan kelime grubu olarak sadece 43 kez geçmektedir.

Romanda ünlem grubuna sadece cümle dışı unsur bölümlerinde rastlanmaktadır. Cümle içerisinde cümlelerin ögelerinden biri olarak yer almadığı için sayısal bir değerle ifade edilmeyecektir.

Romanda sayı grubu çoğunlukla sıfat tamlamalarında tamlayan ögesi olarak bulunmaktadır. Cümlelerin bir ögesi olarak geçen kullanımlara ise 2 yerde rastlanmıştır.

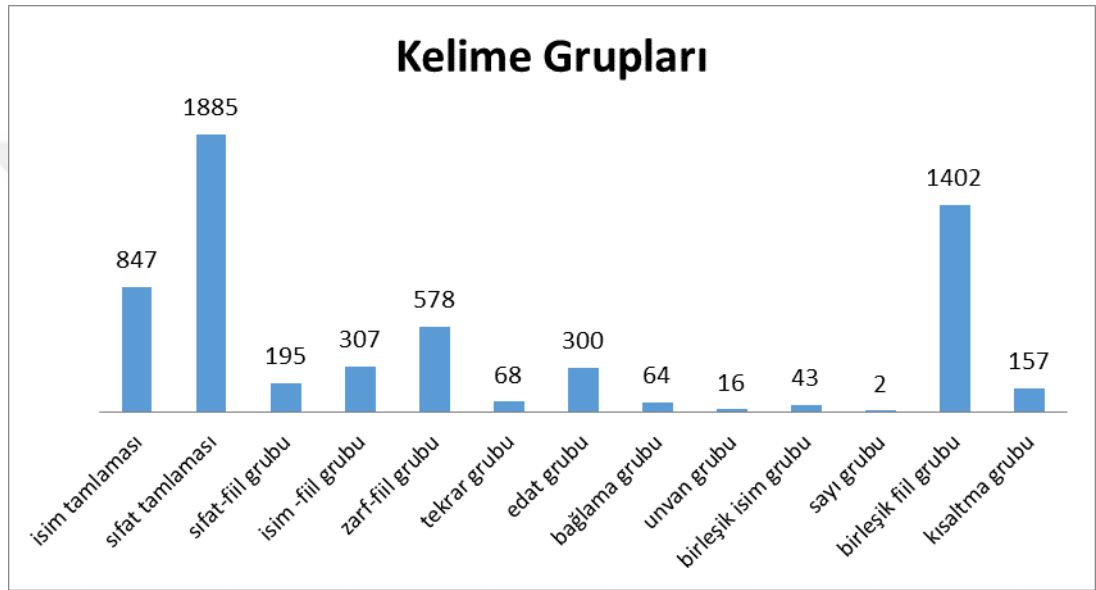
Birleşik fiil kullanımına romanımızda cümlelerin bir ögesi olarak 1402 kez rastlanmıştır. Cümlede çoğunlukla yüklem görevinde kullanılmıştır.

Bu çalışmada kısaltma grupları içerisinde gösterilmiş olan “–DAn sonra” ve “–DAn önce” şeklindeki kullanımlar bazı kaynaklarda edat grubu içerisinde gösterilmektedir. Edat gruplarında edat ve isim unsuru arasına bir kelime veya kelime grubunun giremeyeceği ve “Bu konuşmadan *birkaç ay* sonra” (s. 36) örneğinde olduğu gibi bu kullanımda bahsedilen durumun geçerli olmadığı gerekçesiyle “–DAn sonra”

ve “–DAn önce” unsurları ile kurulan grupları kısaltma grupları arasında gösterilmiştir (Karahana, 2007: 5). Kısaltma gruplarına romanda sadece cümlelin bir ögesini oluşturan kelime grupları dikkate alındığında 157 kez rastlanmaktadır.

Şekil 3’te yer alan grafikte cümlelin ögelerinden birini oluşturan kelime gruplarının sayısal grafiğı verilmiştir.

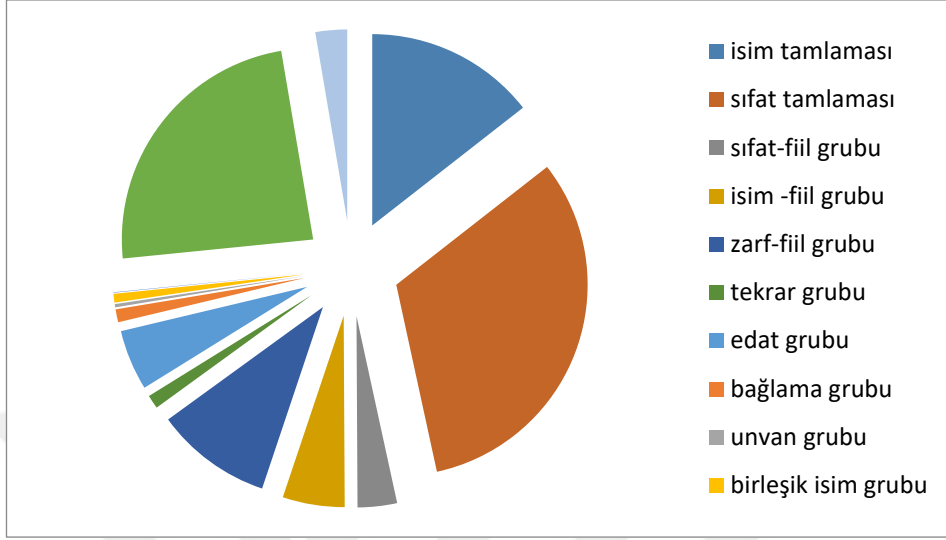
Şekil 3: “Sıradan Bir Gün” Romanındaki Kelime Gruplarının Sayısal Dağılımı

Yekta Kopan’ın “Sıradan Bir Gün” adlı romanında ögeyi oluşturan toplam kelime grubu sayısı 5864’tür. Öge olarak en çok kullanılan kelime grubu sıfat tamlamasıdır. Romanda öge olarak yer alan 1885 tane sıfat tamlaması vardır ve bu kelime grubu bütün kelime gruplarının % 32’sini oluşturmaktadır. Sayı grubu ise ögeyi oluşturan kelime grubu olarak 2 yerde geçmektedir. Ünlem grupları ise cümlelin kuruluşuna katılmayıp hitaplarda kullanıldıkları için cümlede bir ögeyi oluşturmamıştır.

Şekil 4’te yer alan pasta grafiğinde ise bu kelime gruplarının oranları yer almaktadır.

Şekil 4: “Sıradan Bir Gün” Romanındaki Kelime Gruplarının Oranları

KAYNAKÇA

- Aktan, B. (2016). *Türkiye Türkçesinin Söz Dizimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Alibekiroğlu, S. (2015). Ol- Fiilinin Türkiye Türkçesi Standart Dilindeki Kullanımları. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*. 14(1): 193-206.
- Banguoğlu, T. (2011). *Türkçenin Grameri*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Böler, T. (2019). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Delice, H. İ. (2012). Cümle Nasıl Tanımlanmalıdır?. *Turkish Studies*. 7(1): 37-40.
- Delice, H. İ. (2018). *Türkçe Sözdizimi*. İstanbul: Asitan Kitap.
- Demir, N. Ve Yılmaz, E. (2012). *Türk Dili El Kitabı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Eker, S. (2010). *Çağdaş Türk Dili*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Ergin, M. (2012). *Türk Dil Bilgisi*. İstanbul: Bayrak Basım.
- Gülsevin, S. (2011). Geçişli Fiillerle Kurulmuş “Deyimleşmiş Birleşik Fiiller”in Yüklemler Olduğu Cümlelerde Nesne Meselesi. *Turkish Studies*. 6(1): 1181-1185.
- Karaağaç, G. (2017). *Türkçenin Sözdizimi*. İstanbul: Kesit Yayınları.
- Karahan, L. (2007). “Sonra, Önce” Kelimelerinin Edat Kategorisi İçindeki Durumu. *Uluslar Arası Türklük Araştırmaları Sempozyumu* (39-48) Erzurum, Dil Araştırmaları, Sayı:1, Ankara. 25-27 Nisan 2007.

Karahan, L. (2013). *Türkçede Söz Dizimi*. Ankara: Akçağ Basım.

Kopan, Y. (2013). *Aşk Mutfağından Yalnızlık Tarifleri*. İstanbul: Can Yayınları.

Kopan, Y. (2014a). *İçimde Kim Var*. İstanbul: Can Yayınları.

Kopan, Y. (2014b). *İpekli Mendil*. İstanbul: Can Yayınları.

Kopan, Y. (2017). *Fildişi Karası*. İstanbul: Can Yayınları.

Kopan, Y. (2018). *Sıradan Bir Gün*. İstanbul: Can Yayınları.

Özkan, M. ve Sevinçli, V. (2009). *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*. İstanbul: Akademik Kitaplar.

Öztürk, D. (2008). *Türkiye Türkçesinde Anlamca Kaynaşmış-Deyimleşmiş Birleşik Fiiller*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.

Sebzecioğlu, T. (2017). *Dilbilim Kavramlarıyla Türkçe Dilbilgisi*. İstanbul: Kesit Yayınları.

Yekta Kopan – Kişisel Web Sitesi “<http://www.yektakopan.com/> 15.01.2021”